

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

6/2012

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Důvod dovolání, že byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští	č. 38
Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	č. 39
Předávání osob	č. 40
Příkaz k zatčení	č. 37
Řízení o dovolání	č. 36
Trest propadnutí majetku	č. 38
Vyloučení orgánů činných v trestním řízení	č. 37
Zákonný soudce	č. 36

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Advokacie	č. 75
Akciová společnost	č. 79
Dědické řízení	č. 76
Insolvence	č. 83
Insolvence	č. 84
Konkurs	č. 81
Konkurs	č. 82
Nájem bytu	č. 77
Nepojmenovaná smlouva	č. 74
Podmínky řízení	č. 72
Přípustnost dovolání	č. 71
Rozsudek pro uznání	č. 73
Směnky	č. 80
Určení otcovství	č. 78
Vada podání	č. 72

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

I. Z ustanovení § 67 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, plyne, že soudce může svou funkci vykonávat jen u jednoho konkrétně určeného soudu, k němuž byl přidělen. Stejná zásada platí i pro soudce dočasně přiděleného k výkonu funkce soudce k jinému soudu podle § 68 tohoto zákona, a proto se takový soudce na dobu dočasného přidělení stává soudcem soudu, k němuž byl dočasně přidělen, a po tuto dobu nemá z hlediska výkonu soudcovské funkce žádný vztah k soudu, od něhož byl přidělen.

Rozhodnutí předsedy krajského soudu o dočasném přidělení soudce okresního soudu k výkonu funkce u krajského soudu podle § 68 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona o soudech a soudcích, jakož i výkon funkce takového soudce odpovídají požadavkům kladeným na zákonného soudce podle § 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“) jen tehdy, je-li soudce k výkonu funkce u krajského soudu dočasně přidělen tak, že po dobu takového přidělení přestává vykonávat funkci soudce okresního soudu, k němuž byl přidělen podle § 67 zákona o soudech a soudcích.

Právo na zákonného soudce nelze obcházet organizačním opatřením předsedy krajského soudu, jímž bylo „přerušeno“ dočasné přidělení soudce za účelem jeho rozhodování v konkrétní věci u okresního soudu, a na ně navazujícími změnami rozvrhu práce, na základě nichž soudce dočasně přidělený ke krajskému soudu vykonával funkci soudce i u okresního soudu. Takový výkon funkce soudce je porušením čl. 38 odst. 1 Listiny (k tomu též č. 8/1996 Sb. rozh. tr.).

II. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívajícího v tom, že rozhodnutí učinil soud, který nebyl náležitě obsazen, může být založeno i na skutečnosti, že ve věci rozhodoval soudce, jenž byl v době rozhodování dočasně přidělen k jinému soudu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. 7 Tdo 986/2011)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného M. L. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 9 To 228/2009, a rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 1 T 5/2008, a zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v Kladně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 1 T 5/2008, byl obviněný M. L. uznán vinným trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a odsouzen podle

§ 148 odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody na jeden rok, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

Odvolání obviněného podané proti výroku o vině a trestu bylo usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 9 To 228/2009, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Obviněný podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti tomuto usnesení Krajského soudu v Praze. Výrok o zamítnutí odvolání napadl s odkazem na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. a), g) a l) tr. ř. Pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. obviněný zahrnul námitky směřující proti tomu, že Okresní soud v Kladně rozhodl jako soud, který nebyl náležitě obsazen. Tuto vadu obviněný spatřoval ve skutečnosti, že senátu Okresního soudu v Kladně předsedal soudce, který v době rozhodnutí byl dočasně přidělen ke Krajskému soudu v Praze, a nebyl tedy soudcem Okresního soudu v Kladně. Obviněný v této souvislosti namítl, že v rozporu s ustanovením čl. 38 odst. 1 Listiny byl odňat svému zákonnému soudci. S dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný spojil námitky v tom smyslu, že mu neměl být uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, a to vzhledem k nepřiměřené délce řízení (trestní stíhání bylo zahájeno 24. 10. 2005) a také vzhledem k výraznému časovému odstupu od doby spáchání činu (skutek byl podle zjištění soudů spáchán 24. 3. 2003 podáním zkesleného přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2002). Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. obviněný uplatnil ve spojení s předcházejícími dovolacími důvody. Obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí obou soudů a aby přikázal okresnímu soudu v obvodu jiného krajského soudu nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívá mimo jiné v tom, že ve věci rozhodl soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně.

Obsazením soudu se rozumí nejen to, zda soud rozhodl v senátě nebo samosoudcem, ale i to, zda senát byl správně složen z hlediska poměru počtu soudců a přísedících. Zároveň jde také o to, zda v senátě zasedali ti soudci a přísedící, kteří k tomu byli povoláni podle předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce soudu (totéž platí ve vztahu k osobě samosoudce).

V posuzované věci nebyl při rozhodování náležitě obsazen Okresní soud v Kladně. Postup Okresního soudu v Kladně byl v souladu se zákonem jen potud, že rozhodoval senát složený ze soudce jako předsedy senátu a ze dvou přísedících. Jinak tomu ovšem je, pokud se týká osoby předsedy senátu, kterým byl JUDr. L. K. Poté, co předcházející rozhodnutí v této věci byla zrušena v dovolacím řízení usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 7 Tdo 1298/2009-I, byla věc přidělena uvedenému senátu v souladu s rozvrhem práce Okresního soudu v Kladně v době, kdy JUDr. L. K. byl soudcem tohoto soudu. Za těchto podmínek proběhlo hlavní

líčení postupně ve dnech 26. 2. 2010, 31. 3. 2010 a 10. 6. 2010, kdy bylo odročeno nejprve na 5. 8. 2010 a posléze bez jednání na 27. 10. 2010. Mezitím byl JUDr. L. K. na dobu od 1. 9. 2010 do 28. 2. 2011 dočasně přidělen k výkonu funkce soudce ke Krajskému soudu v Praze, a to opatřením předsedkyně Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2010, č.j. 486/2010-pers.

Z ustanovení § 67 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), plyne, že soudce může svou funkci vykonávat jen u jednoho konkrétně určeného soudu, k němuž byl přidělen. Stejná zásada platí i pro soudce dočasně přiděleného k výkonu funkce soudce k jinému soudu podle § 68 tohoto zákona. Účinky dočasného přidělení soudce k výkonu funkce soudce u jiného soudu spočívají mimo jiné v tom, že soudce je třeba z hlediska jeho rozhodování považovat za soudce toho soudu, ke kterému byl dočasně přidělen. Z hlediska rozhodování tento soudce po dobu dočasného přidělení k jinému soudu nemá žádný skutečný vztah k původnímu soudu (k tomu viz náleze Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. II. ÚS 721/2010). Proto je vyloučeno, aby soudce po dobu dočasného přidělení k jinému soudu zároveň nadále rozhodoval u původního soudu.

Těmito zásadami se Okresní soud v Kladně neřídil, neboť jeho senát konal hlavní líčení dne 27. 10. 2010, kdy rozhodl rozsudkem ve složení zahrnujícím JUDr. L. K. jako předsedu senátu. Rozhodně nelze považovat za správné argumenty, které uvedl jednak Krajský soud v Praze v usnesení, jímž zamítl odvolání obviněného, a jednak státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření, jímž navrhl odmítnutí dovolání obviněného. Tyto argumenty byly založeny na úvaze, že přítomnost JUDr. L. K. jako předsedy senátu Okresního soudu v Kladně v hlavním líčení konaném dne 27. 10. 2010 neměla žádný faktický vliv na rozhodnutí, protože v tomto hlavním líčení nebyly již prováděny žádné důkazy. K tomu je třeba poznamenat, že v hlavním líčení konaném dne 27. 10. 2010 byly zamítnuty návrhy obviněného na doplnění důkazů, byly předneseny závěrečné řeči stran a poslední slovo obviněného a nakonec byl vyhlášen rozsudek. Šlo tedy o úkony, které naopak měly podstatný význam. Především byl určen rozsah dokazování, které již předtím bylo provedeno, za rozsah dostatečný pro rozhodnutí. Dále bylo provedeno celkové shrnutí skutkové a právní stránky věci procesními stranami. Na to pak navazovalo vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně jako meritorního rozhodnutí, které má v celém trestním procesu ústřední význam, přičemž v tomto rozhodnutí hraje osoba soudce určující roli v rámci poměrně širokých mezí uvážení nejen při určení rozsahu prováděného dokazování, při hodnocení důkazů a při konstrukci skutkových zjištění, ale i při posuzování právních otázek vztahujících se jak k problematice viny, tak k problematice trestu. Jestliže se na rozhodnutí podílí soudce, jemuž to z hlediska předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce soudu nepřísluší, nelze takové rozhodnutí akceptovat jako rozhodnutí zákonné a slučitelné s ústavně garantovaným právem na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

Za podklad, který odůvodňoval přítomnost JUDr. L. K. jako předsedy senátu Okresního soudu v Kladně při hlavním líčení konaném dne 27. 10. 2010, Krajský soud v Praze v odůvodnění napadeného usnesení označil opatření předsedkyně Krajského soudu v Praze ze dne 1. 10. 2010, č.j. 818/2010-pers. Tímto opatřením bylo dočasné přidělení JUDr. L. K. ke Krajskému soudu v Praze přerušeno na dny 5. 10., 8. 10. a 27. 10. 2010 s tím, že v těchto dnech bude soudcovskou činnost vykonávat u Okresního soudu v Kladně. Nehledě na to, že zákon o soudech a soudcích neupravuje institut „přerušení dočasného přidělení soudce“, bylo uvedené opatření evidentním obcházením smyslu a účinků dočasného přidělení JUDr. L. K. ke Krajskému soudu v Praze na dobu od 1. 9. 2010 do 28. 2. 2011, a pokud jde o den 27. 10. 2010, bylo zjevně motivováno jen tím, aby za účasti JUDr. L. K. v pozici předsedy senátu Okresního soudu v Kladně bylo meritorně rozhodnuto ve věci obviněného M. L. Předsedkyně Krajského soudu v Praze jako orgán státní správy soudů tedy citovaným opatřením ve skutečnosti ad hoc určila k vyřízení konkrétní věci osobu soudce. To je neslučitelné s ústavně zaručeným právem na zákonného soudce, z kterého zejména vyplývá právě zákaz rozhodovacích instancí sestavených ad hoc pro konkrétní případ. Nejvyšší soud nemínil podsouvat předsedkyni Krajského soudu v Praze jiný motiv jejího opatření, než je snaha zajistit vyřízení věci obviněného M. L. bez dalších průtahů, avšak její postup a tím i postup obou soudů musí Nejvyšší soud z principu odmítnout, neboť jde o jednu z institucionálních záruk nezávislosti soudnictví (k tomu viz č. 8/1996 Sb. rozh. tr.). Tyto závěry přiměřeně platí i pro navazující zásahy provedené do rozvrhu práce Okresního soudu v Kladně, které měly legalizovat postavení JUDr. L. K. jako předsedy senátu Okresního soudu v Kladně v době, kdy byl dočasně přidělen ke Krajskému soudu v Praze.

Z odůvodnění napadeného usnesení je patrné, že Krajský soud v Praze v posuzované věci nepovažoval za aplikovatelné právní názory vyslovené v nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. II. ÚS 721/2010, a v rozhodnutí č. 8/1996 Sb. rozh. tr. Citovaná rozhodnutí sice byla učiněna ve skutkově odlišných věcech, avšak byly v nich zobecněny zásady, jimiž se soudy měly řídit i v posuzovaném případě. To se týká zejména postavení soudce dočasně přiděleného k jinému soudu s tím, že tento soudce po dobu přidělení nemá žádný skutečný vztah k původnímu soudu a že je třeba považovat ho za soudce soudu, ke kterému byl přidělen. Dále se to týká nepřipustnosti rozhodovacích těles sestavených ad hoc pro konkrétní případ.

V souladu s ústavně zaručeným právem na zákonného soudce byl pouze takový postup, při kterém by řízení konané v době dočasného přidělení JUDr. L. K. ke Krajskému soudu v Praze, tj. v době od 1. 9. 2010 do 28. 2. 2011, provedl senát Okresního soudu v Kladně s jiným soudcem v pozici předsedy senátu, a to soudcem, jehož přítomnost v této pozici by vyplývala z předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce Okresního soudu v Kladně.

Právo na zákonného soudce nelze obcházet organizačním opatřením předsedy krajského soudu, jímž bylo „přerušeno“ dočasné přidělení soudce za účelem jeho

rozhodování v konkrétní věci u okresního soudu, a na ně navazujícími změnami rozvrhu práce, na základě nichž soudce dočasně přidělený ke krajskému soudu vykonával funkci soudce i u okresního soudu. Takový výkon funkce soudce je porušením čl. 38 odst. 1 Listiny.

Rozsudek Okresního soudu v Kladně je rozhodnutím soudu, který nebyl náležitě obsazen, a to ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. Napačené usnesení Krajského soudu v Praze pak je rozhodnutím, které je vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť jím bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku a v řízení předcházejícím tomuto rozhodnutí byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného zrušil obě uvedená rozhodnutí, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a přikázal Okresnímu soudu v Kladně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Okresní soud v Kladně bude dbát na to, aby věc byla projednána a rozhodnuta senátem, jehož složení bude vyplývat z předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce tohoto soudu a nebude – a to ani v žádné zastřené formě – určeno ad hoc opatřením orgánu státní správy soudů. Nejvyšší soud neshledal důvodu k tomu, aby nové projednání a rozhodnutí věci přikázal jinému okresnímu soudu než Okresnímu soudu v Kladně, natož okresnímu soudu v obvodu jiného krajského soudu než Krajského soudu v Praze, a aby tak zasahoval do místní příslušnosti Okresního soudu v Kladně.

S ohledem na povahu důvodu zrušení, tak jak vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř., se Nejvyšší soud dále již nezabýval tou částí dovolání, která se opírala o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Námitky zahrnuté pod toto ustanovení může obviněný uplatnit v řízení před náležitě obsazeným soudem prvního stupně, případně před soudem druhého stupně, a tyto soudy se musí s jeho námitkami vypořádat.

Soudce, který rozhodoval v přípravném řízení o vazbě obviněného nebo činil jiný z procesních úkonů vyjmenovaných v ustanovení § 30 odst. 2 tr. ř., je po podání obžaloby na obviněného vyloučen z vykonávání všech úkonů trestního řízení, nikoliv jen těch, které bezprostředně směřují k rozhodnutí o jeho vině a trestu. Proto je takový soudce vyloučen též z provedení výslechu obviněného, o jehož vazbě rozhodoval v přípravném řízení, a rozhodnutí o vazbě na základě příkazu k zatčení podle § 69 odst. 5 tr. ř., který po podání obžaloby na tohoto obviněného vydal jiný soudce stejného soudu.

(Usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 14. 10. 2011, sp. zn. 7 Tmo 42/2011)

Krajský soud v Plzni, soud pro mládež, ke stížnosti mladistvého P. C. zrušil usnesení Okresního soudu Plzeň-město, soudu pro mládež, ze dne 25. 9. 2011, sp. zn. 27 Tm 21/2011, a znovu rozhodl tak, že podle § 72 odst. 1 tr. ř. mladistvého P. C. propustil z vazby.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným usnesením soudce Okresního soudu Plzeň-město rozhodl podle § 68 odst. 1 tr. ř. za použití § 46 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon o soudnictví ve věcech mládeže), a § 69 odst. 5 tr. ř., že obžalovaný mladistvý P. C. (nadále též jen mladistvý) se bere do vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. a), c) tr. ř.

Proti tomuto usnesení podal mladistvý ihned po jeho vyhlášení do protokolu u okresního soudu stížnost, kterou blíže nezdůvodnil.

Krajský soud z podnětu podané stížnosti přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, které mu předcházelo, a zjistil následující.

Z napadeného usnesení je zřejmé, že o vzetí do vazby mladistvého rozhodl soudce okresního soudu L. P. na základě příkazu k zatčení vydaného ve věci po podání obžaloby samosoudkyní Mgr. M. M. dne 15. 9. 2011. Z obsahu spisu vyplývá, že o vazbě mladistvého bylo v předmětné věci rozhodováno již v přípravném řízení trestním, a to usnesením soudce Okresního soudu Plzeň-město jako soudu pro mládež Mgr. B. V. ze dne 17. 5. 2011, sp. zn. 27 Ntm 2/2011, jímž byl podle § 77 odst. 2 tr. ř. mladistvý P. C. propuštěn ze zadržení, neboť u něj nebyly shledány vazební důvody. Podruhé bylo v přípravném řízení trestním o vazbě mladistvého rozhodnuto usnesením soudce Okresního soudu Plzeň-město jako soudu pro mládež ze dne 3. 6. 2011, sp. zn. 27 Ntm 3/2011, kterým byl podle § 77 odst. 2 tr. ř. za použití § 46 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže rovněž propuštěn ze zadržení. V tomto pří-

padě u něj byly shledány vazební důvody podle § 67 písm. a), c) tr. ř. a k nahrazení vazebních důvodů byl přijat jeho slib podle § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř. Toto rozhodnutí vydal soudce L. P. Obžaloba byla na mladistvého P. C. podána u Okresního soudu Plzeň-město dne 24. 8. 2011, a to pro dvojnásobné provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b), c) tr. zákoníku – dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku a podle § 205 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, pro dvojnásobné provinění porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku a pro provinění maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku.

Podle § 30 odst. 2 tr. ř. je po podání obžaloby vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení soudce, který v projednávané věci v přípravném řízení nařídil domovní prohlídku, vydal příkaz k zatčení nebo rozhodoval o vazbě osoby, na niž byla poté podána obžaloba.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí soudce L. P. ze dne 3. 6. 2011, sp. zn. 27 Ntm 3/2011, je rozhodnutím o vazbě, neboť shledal u mladistvého P. C. vazební důvody podle § 67 písm. a), c) tr. ř. a zároveň dospěl k závěru, že skutečnosti dosud zjištěné, včetně jeho doznání se k trestné činnosti, která je mu kladena za vinu, nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky přečinu (provinění), pro které bylo mladistvému sděleno obvinění, a jsou zde i zřejmé důvody k podezření, že přečin spáchal, bylo nutno soudce L. P. považovat za soudce, který je ve smyslu § 30 odst. 2 tr. ř. po podání obžaloby na mladistvého vyloučen z vykonávání jakýchkoliv úkonů v tomto trestním řízení, nikoliv jen těch, které bezprostředně směřují k rozhodnutí o jeho vině a trestu. Pokud po podání obžaloby vydal napadené usnesení, krajskému soudu nezbylo, než je jako nezákonné zrušit a v důsledku toho propustit mladistvého z vazby.

I. Trestní zákoník (stejně jako dříve trestní zákon) vychází ze zásady personality ukládaných trestů a neumožňuje uložení jednoho trestu společně několika pachatelům (např. společného trestu propadnutí majetku podle § 66 tr. zákoníku).

II. Námitka spoluobviněných manželů, že jim byl podle § 66 tr. zákoníku nesprávně uložen společný trest propadnutí majetku, je podřaditelná pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., neboť jde o nepřipustný druh uloženého trestu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 172/2011)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněné P. S. zrušil podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně ní a s přiměřeným použitím § 261 tr. ř. také ohledně spoluobviněného S. S. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 2 T 245/2008, a to v celém výroku o trestech uložených těmto obviněným. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Teplicích rozsudkem ze dne 23. 4. 2010, sp. zn. 2 T 245/2008, uznal obviněnou P. S. (dále převážně jen „obviněná“, příp. „dovolatelka“) vinnou skutkem blíže popsáním v bodě I. výroku rozsudku, kterého se dopustila společně s obviněným S. S. a který soud právně kvalifikoval jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zákoník“). Za to jí uložil podle § 283 odst. 2 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon jí podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání pěti roků. Dále soud podle § 80 odst. 1 tr. ř. rozhodl o vrácení vozidla zn. Renault Megane 1,9D této obviněné. Rozhodnuto bylo také o vině a trestu dalších spoluobviněných.

Proti odsuzující části rozsudku podali všichni obvinění a státní zástupce odvolání. Krajský soud v Ústí nad Labem o nich rozhodl rozsudkem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, a to ohledně obviněné P. S. tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu (stran této obviněné) rozhodl tak, že

„I. obžalovaní S. S., P. S. a N. M. společně prováděli obchody s heroinem, když obžalovaní S. S. a P. S. předávali ve dnech 12. 11. 2006, 9. 12. 2006, 19. 12. 2006 a 8. 1. 2007 na různých místech v okolí svého bydliště a dalších místech v T., za

pomoci tzv. mrtvých schránek, obžalovanému N. M. heroin, pokaždé v množství nejméně 0,5 kg, a obdobným způsobem, pomocí tzv. mrtvých schránek pak obžalovaný N. M. obžalovaným S. S. a P. S. předával peníze za heroin, případně zaslal peníze do zahraničí, kde se v té době obžalovaný S. S. zdržoval, přičemž heroin do schránek umisťovala obžalovaná P. S. a obžalovaný N. M. si heroin ze schránky poté vybíral, přičemž umisťování heroinu do schránek a přebírání peněz řídil obžalovaný S. S. telefonicky ze zahraničí a určoval P. S. a N. M. čas, místo a způsob předání heroinu a obžalovaný N. M. heroin následně prodával či předával nejméně dalším deseti osobám, z nichž byl ztotožněn V. S., přičemž heroin je jako omamná látka uveden v příloze č. 3 k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění, a obžalování k jeho prodeji a k nakládání s ním neměli příslušná zákonná povolení“.

Takto popsané jednání obviněné P. S. odvolací soud právně kvalifikoval jako trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jeďú podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákona (zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zák.“), za nějž jí uložil podle § 187 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání čtyř roků, pro jehož výkon ji podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařadil do věznic s ostrahou. Podle § 51 odst. 1 tr. zák. současně jí a obviněnému S. S. uložil trest propadnutí majetku do výše 10 000 000 Kč.

Obviněná s takovýmto rozhodnutím odvolacího soudu nesouhlasila a podala proti němu dovolání. Učinila tak prostřednictvím obhájce JUDr. M. K. písemným podáním ze dne 29. 11. 2010 a opřela je o dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř.

Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněná vyslovila nesouhlas s právním posouzením svého jednání jako trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jeďú podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. a současně vznesla požadavek, aby dovolací soud rozhodl, které ustanovení trestního zákona či trestního zákoníku je pro ni příznivější. Měla za to, že nalézací soud dospěl k správnějšímu právnímu názoru, neboť postřehl rozdíl mezi pojmy „ve větším rozsahu“ a „ve značném rozsahu“, a proto rozhodl o použití druhého odstavce § 283 tr. zákoníku a také správně dovodil (ačkoli to výslovně nevyjádřil) míru společenské škodlivosti jejího jednání.

Existenci druhého dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněná spatřovala v tom, že soud druhého stupně pochybil ve výroku o trestu propadnutí majetku, který založil na principu „kolektivní viny“ a jejího manželského vztahu ke spoluobviněnému S. S., přičemž toto své rozhodnutí odůvodnil odkazem na existenci společného jmění manželů, do kterého – podle jeho názoru – spadá i výnos a majetkový prospěch z trestné činnosti. Odkázala na rozpor mezi ústním a písemným odůvodněním citovaného rozsudku a zdůraznila tu jeho pasáž, podle níž „se snažila získat trestnou činností 3 milióny Kč a její manžel 7 miliónů Kč, a proto ukládá trest ve výměře 10 miliónů Kč“. Odvolací soud postupoval tak, jako kdyby

nevěděl, že výrok o trestu propadnutí majetku se vztahuje jen na majetek náležející pachateli. Dovolatelka se s použitou argumentací neztotožnila a namítla, že odvolací soud svůj závěr učinil, aniž by podrobněji zkoumal a zjišťoval vlastnický či jiný vztah pachatele k hodnotám, které byly předmětem zpochybňovaného výroku o trestu propadnutí majetku, když navíc ani nedospěl k závěru o spolupachatelství.

V závěru svého podání proto dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Teplicích ze dne 23. 4. 2010, sp. zn. 2 T 245/2008, a aby Krajskému soudu v Ústí nad Labem přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), jenž uvedl, že argumentaci dovolatelky ve vztahu k právnímu posouzení skutku přisvědčit nelze. Obviněná se podle jeho názoru mylně domnívá, že množství drogy ve smyslu kvalifikačních okolností podle § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák. a § 283 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku se odvozuje od množství báze (účinné psychotropní látky) té které omamné látky v zadržené droze. Tak tomu ovšem není, neboť údaj o množství účinné psychotropní látky v droze je významný z hlediska stanovení většího než malého množství drogy podle přílohy 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Pokud jde konkrétně o heroin, v množství větším než malém (více než 1,5 g) musí být obsaženo nejméně 0,2 g účinné látky, což odpovídá koncentraci 13,3 %. Státní zástupce proto uzavřel, že také z tohoto hlediska kvalita zadržené látky s rezervou odpovídá heroinu v té podobě, v níž je běžně distribuován. Jestliže podle skutkových zjištění soudu obviněná participovala na distribuci nejméně dvou kilogramů heroinu, pak podle běžné soudní praxe toto množství odpovídá mnohonásobku znaku „ve velkém rozsahu“ (jemuž by dokonce odpovídalo i 15,8 % z celkového množství heroinu, čili i čistý podíl účinné psychotropní látky). Z hlediska formálních znaků by tedy mohlo být jednání obviněné bez nejmenší pochyby posouzeno jako zločin podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku; závěr odvolacího soudu v tomto ohledu tudíž shledal zcela správným, jelikož pro obviněnou je příznivější posouzení skutku podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. V naznačeném směru státní zástupce shledal dovolání obviněné zjevně neopodstatněné.

Poněkud odlišné stanovisko státní zástupce zaujal k výhradě vznesené proti uloženému trestu propadnutí majetku. Z hlediska formálních podmínek ukládání tohoto druhu trestu (§ 51 odst. 1 tr. zák.) neshledal žádné překážky, pro které by obviněné nemohl být trest propadnutí majetku uložen, neboť byla odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, jímž nepochybně získala (ve spolupachatelství se svým manželem) majetkový prospěch. Vyjádřil názor, že na překážku není ani skutečnost, že znak majetkového prospěchu není *expressis verbis* vyjádřen v popisu skutku ani v právní větě a tedy v právní kvalifikaci skutku, neboť zjištěnost je imanentním znakem tohoto druhu trestné činnosti a z hlediska podmínek pro uložení trestu propadnutí majetku není nezbytné zkoumat a kvantifikovat konkrétně

ně nabytý majetkový prospěch. Vyslovil rovněž domněnku, že není vyloučeno ani to, aby limitovaný trest propadnutí majetku byl uložen současně oběma manželům, čímž ex lege zaniklo jejich zákonné majetkové společenství (společné jmění manželů). Nicméně dodal, že soud druhého stupně opomněl hodnotit materiální podmínky, jejichž naplnění je nezbytné pro to, aby mohl být tento druh trestu uložen.

Z obsahu odůvodnění napadeného rozhodnutí státní zástupce usoudil, že Krajský soud v Ústí nad Labem totiž vůbec nezkoumal poměry obviněné z hlediska uložení právě této razantní majetkové sankce, zejména pokud současně postihl propadnutím majetku i jejího manžela. Paušální vyjádření soudu, že bylo na obviněné, aby jako matka myslela na výchovu a zázemí dvou nezletilých dětí (a proto na jejich zájmy soud při ukládání trestu nemůže brát zřetel), se státnímu zástupci jeví jako nepřijatelně formalistické, neadekvátní reálné rodinné situaci obviněné a ve svých důsledcích asociální. Ačkoli tato vada zřejmě nenaplnuje ducha dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., protože za trestný čin podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. lze tento trest uložit a zákon jeho sazbu nijak nevymezuje, vyjádřil přesvědčení, že soud v tomto případě vydal rozhodnutí, jež spočívá na jiném nesprávném hmotně právním posouzení, pokud jde o podmínky aplikovatelnosti § 51 tr. zák. v případě dovolatelky.

Státní zástupce s ohledem na shora rozvedené skutečnosti uzavřel, že výhrady uplatněné dovolatelkou lze dílem pokládat za důvodné, a proto (vzhledem k povaze zjištěné vady) navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, ve výroku o trestu propadnutí majetku uloženém obviněné P. S., aniž by bylo nutno činit další opatření.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněnou uplatněné dovolací důvody lze považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. Současně je třeba dodat, že z hlediska § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami.

Jak již bylo uvedeno výše, obviněná uplatnila dva důvody dovolání. Prvním z nich byl dovolací důvod vymezený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoli šlo o jiný trestný čin, nebo se o trestný čin vůbec nejednalo.

Soud prvního stupně jednání obviněné právně kvalifikoval jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Toho se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídně, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, spáchali takový čin ve značném rozsahu.

Soud druhého stupně při upřesněném skutkovém zjištění uznal dovolatelku vinou trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. Toho se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, spáchali takový čin ve větším rozsahu.

Dovolací soud zaměřil svoji pozornost na obviněnou předestřenou otázku, zda znaku „ve větším rozsahu“ skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. odpovídá znak „ve značném rozsahu“ podle ustanovení § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, jehož aplikace se v návaznosti na rozsudek soudu prvního stupně ve svém dovolání obviněná domáhala, resp. zda znak „ve větším rozsahu“ má být vykládán shodně jako za dřívější právní úpravy, tj. trestního zákona, či zda je na místě zmírnit aplikační kritéria tohoto znaku.

S odkazem na dosavadní judikaturu Nejvyšší soud mimo jiné konstatoval, že původní právní úprava znala jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby u rozsahu jen tuto jeho jedinou hodnotu, tj. „větší rozsah“, pod nějž zahrnovala jakýkoli rozsah, který převyšoval množství, jež bylo stanoveno pro čin spáchaný v základní skutkové podstatě podle § 187 odst. 1 tr. zák., za situace, že stupeň nebezpečnosti činu byl značně vysoký, tedy zejména tehdy, jestliže pachatel vyrobil, dovezl, vyvezl, provezl, nabízel, zprostředkoval, nebo jinak jinému opatřil anebo přechovával pro jiného drogu v množství, které bylo způsobilé k použití pro více lidí. Pod tento znak spadal jak rozsah, který mohl jen nepodstatně převyšovat základní vymezení v odst. 1 § 187 tr. zák., nebo nedosahoval velkých rozměrů a nevytvářel mimořádné nebezpečí, ale i takový, který mohl být dokonce enormní.

Nový trestní zákoník v rámci právní úpravy drogových deliktů pojem „větší rozsah“ používá, avšak v poněkud užším smyslu. U „většího rozsahu“ podle § 283 tr. zákoníku je totiž vždy dána vazba na další podmínku, kterou je v odst. 2 písm. d) tr. zákoníku dítě a v odstavci 3 písm. d) tr. zákoníku dítě mladší patnácti let.

V obecné rovině platí, že závěr o naplnění určitého typu rozsahu je nutné opřít především o množství omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu, s nímž pachatel nakládal způsobem předpokládaným v ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku, event. § 187

odst. 1 tr. zák., a to i s ohledem na druh a kvalitu této látky. Současně je však třeba podpůrně zohlednit i další okolnosti, za nichž byl takový čin spáchán, tedy zejména způsob, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, dobu, po kterou tak činil, počet osob, jimž je např. opatřil, prodal, pro ně přechovával, případně i jiné skutečnosti (viz č. 1/2006 Sb. rozh. tr.).

V návaznosti na to dovolací soud zdůraznil, že pro výklad kvalifikačního znaku „ve značném rozsahu“ podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku lze obdobně převzít též kritéria jako v případě ustanovení § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák., ovšem s upřesněním, že se zřetelem k nové koncepci trestního zákoníku pochopitelně nelze řešit otázku míry společenské nebezpečnosti, a dále, a to především, že zmíněná kritéria musí být naplněna ve zřetelně vyšší kvantitativní, ale i kvalitativní úrovni. Jinak řečeno, oproti znaku „ve větším rozsahu“ je třeba k naplnění znaku „ve značném rozsahu“ zejména zřetelně většího množství (v kontextu druhu a kvality) omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu, delší doby (příp. též kvalifikovanějšího způsobu) nakládání, většího počtu osob, jimž tyto látky pachatel např. opatřil, prodal, pro ně přechovával, případně dalších okolností (výrazná finanční hodnota prodávané nebo držené látky apod.).

V této souvislosti také připomenul, že ani trestní zákon nestanovil žádné minimální množství drogy nejen v rámci znaků základní skutkové podstaty trestného činu podle § 187 odst. 1 tr. zák., ale ani v případě spáchání takového činu „ve větším rozsahu“ podle § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák. (jelikož podle jeho ustanovení nebylo znakem žádného z drogových deliktů jeho spáchání „ve značném rozsahu“ ani „ve velkém rozsahu“, otázka výkladu těchto pojmů vůbec nevystávala). Za účinnosti tohoto zákona ustálená soudní praxe vycházela z toho, že u heroinu jde o „množství větší než malé“ za předpokladu, že je přítomno alespoň 0,15 gramu látky Heroin HCl (tj. asi 5 dávek po 30 miligramech), a že „větší rozsah“ je dán tehdy, jestliže je přítomno alespoň 1,5 gramů látky Heroin HCl (tj. asi 50 dávek po 30 miligramech). Šlo sice o orientační hodnoty stanovené pokynem nejvyššího státního zástupce obecné povahy č. 6/2000 (posléze č. 2/2006 a č. 1/2008) pro postup státních zástupců při postihu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák., tedy interním předpisem účinným v soustavě státního zastupitelství, který nebyl pro soudy závazný, avšak pokud podle něho státní zástupci postupovali, soudy to akceptovaly především vzhledem k tomu, že uvedené hodnoty byly stanoveny se zřetelem k poznatkům lékařské vědy o účincích drog na lidský organismus a opíraly se i o mezinárodní zkušenosti.

Dále konstatoval, že kvantifikace rozsahu drogového trestného činu, jak je vymezena zákonnými znaky „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“, musí vyjadřovat takové odstupňování, které rovnoměrně a plynule postihuje celou škálu typicky se vyskytujících případů. Přitom jednotlivé znaky vyjadřující rozsah spáchání trestného činu musí mít ve vzájemné relaci přiměřený a zároveň

dostatečně citelný odstup tak, aby tím byla vyjádřena typově rozdílná míra, v níž je dotčen chráněný zájem.

Podle skutkových zjištění učiněných odvolacím soudem na podkladě skutkových závěrů soudu prvního stupně dovolatelka společně s dalšími spoluobviněnými participovala na obchodech s heroinem celkem ve čtyřech zjištěných případech na přelomu let 2006 a 2007, pokaždé v množství nejméně 0,5 kg heroinu (celkově tedy v množství minimálně 2 kg drogy heroin).

Taková skutková zjištění podle přesvědčení Nejvyššího soudu odůvodňují nejen závěr o naplnění znaku „větší rozsah“ ve smyslu § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák., event. „značný rozsah“ ve smyslu § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, jehož aplikace se dovolávala obviněná, nýbrž i závěr o naplnění znaku „velký rozsah“ podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, jak uvedl ostatně již odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku a ve shodě s ním též státní zástupce v rámci vyjádření k dovolání. To vše platí bez ohledu na skutečnost, že konkrétní obsah base heroinu v prodávané látce nebyl orgány činnými v trestním řízení v případě skutku pod bodem I. přesně zjištěn a ve skutkových zjištěních uveden. V této souvislosti nutno ve shodě se soudy nižšího stupně podotknout, že kupující byli osobami znalými drogové problematiky, tudíž nepochybně dobře věděli, jakou látku si od obviněných kupují a uměli si ji zkontrolovat. Nelze tudíž pochybovat o tom, že obvinění jim opakovaně prodávali heroin v kvalitě pro obě strany obvyklé.

V dalším se dovolací soud obsáhle vypořádal s otázkou časové působnosti trestních zákonů a ani zde neshledal pochybení odvolacího soudu.

Dovolatelka uplatnila rovněž dovolací důvod vymezený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Ten je dán tehdy, jestliže obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

Má-li dojít k naplnění tohoto dovolacího důvodu, musí být v dovolání namítána existence jedné z jeho dvou alternativ, tedy že došlo buď k uložení nepřípustného druhu trestu, nebo k uložení druhu trestu sice přípustného, avšak mimo zákonnou trestní sazbu. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 31 až § 34 tr. zák. a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím tohoto ani žádného jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. (srov. rozhodnutí publikované pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.).

Obviněná prostřednictvím posledně citovaného dovolacího důvodu brojila proti druhu uloženého trestu a domáhala se (mimo jiné) zrušení výroku rozsudku soudu druhého stupně, jímž byl s odkazem na ustanovení § 51 odst. 1 tr. zák. vysloven trest propadnutí majetku do výše 10 000 000 Kč, který byl uložen jako společný trest jí a jejímu manželovi S. S., a to s ohledem na existenci společného jmění manželů.

Jakkoliv by se mohlo jevit, že takto vymezené dovolací námitky jsou pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. jen obtížně podřaditelné (formální

předpoklady pro uložení tohoto druhu trestu uvedené v ustanovení § 51 odst. 1 tr. zák. totiž byly v zásadě splněny), Nejvyšší soud přesto dospěl k závěru, že zákonné podmínky pro případné odmítnutí dovolání jako celku (např. z důvodu uvedeného v ustanovení § 265i odst. 1 písm. e/ tr. ř.) splněny nejsou, neboť dovolatelka svým podáním napadla uložený společný trest propadnutí majetku do výše 10 000 000 Kč, který považovala za nepřipustný co do jeho druhu. Za této situace se Nejvyšší soud zmíněnými námitkami zabýval a podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost této části napadeného rozhodnutí v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení této části napadeného rozhodnutí předcházející. Uplatněné námitky shledal opodstatněnými.

Z výrokové části dovoláním napadeného rozsudku soudu druhého stupně je zřejmé, že trest propadnutí majetku podle § 51 odst. 1 tr. zák. byl dovolatelce a jejímu spoluobviněnému manželovi uložen jako trest společný. Trestní zákon (stejně jako trestní zákoník) však jednoznačně vychází ze zásady personifikace ukládaných trestů a neumožňuje uložení jednoho trestu společně několika osobám (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 11 Tdo 178/2004, č. 19/2004-III. Sb. rozh. tr.). Učinil-li tak i přesto odvolací soud, postupoval zjevně v rozporu se zákonem. Za situace, kdy zákon nezná žádný společný trest (nelze zaměňovat s ustanovením § 37a tr. zák., resp. s ustanovením § 45 tr. zákoníku o ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu, neboť takový trest je ukládán jedinému obviněnému), je přitom třeba mít za to, že takto uložený trest – v daném případě trest propadnutí majetku – je nepřipustným druhem trestu. V souvislosti s jeho ukládáním odvolací soud tedy evidentně pochybil.

Trestem propadnutí majetku podle § 51 odst. 1 tr. zák. může být postižen buď veškerý majetek pachatele trestného činu, nebo jeho část, kterou mohou být například i jeho pohledávky. Předpokladem toho je, že jej soud odsuzuje k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, jímž získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Výrok o propadnutí majetku však může dopadat jen na jeho vlastní majetek (§ 52 tr. zák.). Nutno mít přitom na paměti, že do něj nepatří ty majetkové hodnoty, které získal trestnou činností, protože vlastnické právo ani žádné jiné majetkové právo nelze trestným činem nabýt. V tomto ohledu se právní režim ukládání trestu propadnutí majetku liší od právního režimu ukládání trestu propadnutí věci. Tak je tomu proto, že zákon umožňuje vyslovit též propadnutí věci získané trestným činem (srov. § 55 odst. 1 písm. c/ tr. zák.), byť jinak obecně také stanoví požadavek, aby šlo o majetek obviněného (srov. § 55 odst. 2 tr. zák.).

Pokud tedy soud druhého stupně v projednávané věci uložil dovolatelce a jejímu spoluobviněnému manželovi vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody i společný trest propadnutí majetku, nelze takový výrok už ze shora uvedených důvodů považovat za správný a zákonný. Je tomu tak ale i proto, že odvolací soud si před svým rozhodnutím jednak náležitě neobjasnil všechny zákonné podmínky pro jeho uložení, jednak neprovedl dokazování v takovém rozsahu, aby mohl učinit závěr, že

tyto podmínky jsou splněny. Určité rozpaky pak vzbuzuje i formulace uloženého trestu propadnutí majetku „do výše 10 000 000 Kč“, neboť z ní není zřejmé, zda by dovolatelce a jejímu spoluobviněnému manželovi měl propadnout majetek ve výši 10 000 000 Kč nebo ve výši (třeba i podstatně) nižší.

Současně je však třeba uvést, že z obecného hlediska uložení tohoto druhu trestu by zásadně nemohlo být považováno za odporující ustanovením § 51 a § 52 tr. zák., neboť oba obvinění byli napadeným rozsudkem uznáni vinnými ze spáchání závažného úmyslného trestného činu, jímž získali nebo se snažili získat majetkový prospěch a za nějž byli odsouzeni k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (evidentně přitom jednali jako spolupachatelé ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák., byť to ve výroku ani odůvodnění napadeného rozsudku není explicitně vyjádřeno). Při jeho ukládání však odvolací soud dostatečně nezohlednil jednak zásadu individualizace trestů, když jej uložil jako trest společný, jednak materiální podmínky, jejichž naplnění je nezbytné pro to, aby mohl být tento druh trestu tomu kterému obviněnému uložen (především se zřetelem na konkrétní způsob a míru jejich účasti na trestné činnosti, s uvážením jejich individuálních majetkových a rodinných poměrů, vyživovacích povinností, apod.). V tomto směru lze přisvědčit vyjádření státního zástupce, že odvolací soud vůbec nezkoumal poměry dovolatelky z hlediska uložení právě této razantní majetkové sankce, zejména pokud současně postihl propadnutím majetku i jejího manžela. Takový postup se jeví i Nejvyššímu soudu jako rozhodnutí nepřijatelně formalistické, neadekvátní reálné rodinné situaci dovolatelky a ve svých důsledcích asociální, zvláště když se nabízelo postihnout majetkový prospěch dovolatelky jiným vhodným způsobem (např. uložením odpovídajícího peněžitého trestu spolu s náhradním trestem odnětí svobody).

Vzhledem k těmto skutečnostem Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněné P. S. je důvodné. Jelikož přicházelo v úvahu zrušení napadeného rozhodnutí, zabýval se i možností obdobného rozhodnutí ve prospěch ostatních spoluobviněných, kteří dovolání sice nepodali, ale napadeným rozsudkem bylo rozhodnuto i o jejich odvolání. Podle § 265k odst. 2, věta in fine, tr. ř. se totiž při rozhodování o dovolání použije přiměřeně ustanovení § 261 tr. ř. o beneficiu cohaesionis, a proto ve smyslu tohoto ustanovení i v dovolacím řízení platí, že prospívá-li důvod, z něhož rozhodl dovolací soud ve prospěch některého obviněného, také dalšímu spoluobviněnému, rozhodne dovolací soud vždy též v jeho prospěch. Vzhledem k tomu, že napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem byl podle § 51 odst. 1 tr. zák. uložen trest propadnutí majetku do výše 10 000 000 Kč nejen jmenované obviněné, ale i jejímu manželovi – spoluobviněnému S. S., a dovolatelkou shora vytknutá vada ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. se týká nejen jí samotné, nýbrž i jmenovaného spoluobviněného, je splněna podmínka pro použití ustanovení § 265k odst. 2, věta in fine, tr. ř. ve spojení s § 261, věta první, tr. ř. Rovněž jemu totiž prospívá důvod, pro který dovolací soud rozhodl ve prospěch obviněné P. S.

Nejvyšší soud proto napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, částečně zrušil, a to v celém výroku o trestech uložených obviněným P. S. a S. S. Současně zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Poté Krajskému soudu v Ústí nad Labem přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Připomněl, že odvolací soud je při novém rozhodnutí ve věci vázán právním názorem v tomto usnesení vysloveným a že vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí bylo zrušeno jen v důsledku dovolání podaného obviněnou, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněných.

Orgány činné v trestním řízení rozhodující o přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku jsou povinny zjišťovat nejen skutečnost, zda je rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, jehož výkon obviněný mařil nebo ztěžoval, pravomocné, ale i to, zda později nedošlo ke zrušení takového rozhodnutí nebo jeho části v předepsaném řízení (např. v rámci rozhodnutí o mimořádných opravných prostředcích).

Bylo-li posuzované rozhodnutí, jímž byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti, zrušeno např. na podkladě mimořádného opravného prostředku, trestní odpovědnost obviněného za přečin podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku může být uplatňována jen tehdy, pokud i pozdějším rozhodnutím, které vzešlo z řízení následujícího po rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku, byla obviněnému znovu zakázána činnost, kterou vykonával v rozporu s tímto zákazem.

Jestliže však obviněnému nebude znovu uložen trest zákazu činnosti (např. proto, že trestní stíhání bylo zastaveno nebo že byl zproštěn obžaloby), pak tato skutečnost pro všechna další navazující řízení o uvedeném přečinu znamená, že předmětný zákaz činnosti nebyl vůbec vysloven, a neexistuje tedy ani vykonatelné rozhodnutí, jehož výkon by obviněný mohl mařit nebo podstatně ztěžovat.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2011, sp. zn. 8 Tdo 146/2011)

Nejvyšší soud odmítl dovolání nejvyšší státní zástupkyně, které podala v neprospěch obviněného V. H. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 67 To 276/2010, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 1 T 8/2010.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 1 T 8/2010, byl obviněný V. H. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn návrhu na potrestání obvodní státní zástupkyně pro Prahu 5 ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. ZK 158/2010, pro skutek, kterého se měl dopustit tím, že dne 9. 4. 2010 ve 23.00 hodin, kdy byl kontrolován hlídkou Policie České republiky, řídil po ulici K T. u bytovny v P. osobní motorové vozidlo zn. Hyundai Accent, a to přesto, že mu byl rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, který téhož dne nabyl právní moci, kromě jiného uložen i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání dvou let, čímž měl spáchat přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Městský soud v Praze jako odvolací soud usnesením ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 67 To 276/2010, podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání, které podala státní zástupkyně v neprospekch obviněného proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala nejvyšší státní zástupkyně z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. dovolání, neboť se neztotožnila s rozhodnutími soudů o zproštění obviněného pro nenaplnění subjektivní stránky posuzovaného přečinu. Nejvyšší státní zástupkyně připomněla, že soudy přihlížely zejména k tomu, že rozsudek Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, který je podkladem pro nyní projednávanou věc, postihoval obviněného za nerespektování zákazu činnosti uloženého mu rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005, který nabyl právní moci dne 21. 2. 2006. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. 7. 2007, sp. zn. 37 Nt 2308/2007, byl tento rozsudek zrušen a byla povolena obnova řízení z důvodu, že měl být uložen souhrnný trest. V téže věci v rámci povolené obnovy řízení bylo usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 31. 7. 2007, sp. zn. 2 T 71/2007, trestní stíhání obviněného podle § 231 odst. 1 tr. ř. za použití § 223 odst. 2 tr. ř. a § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. zastaveno. Rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, byl obviněný uznán vinným skutkem, kterého se dopustil dne 21. 3. 2007, tj. dříve, než byl zrušen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005. Městský soud dále zmínil rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 3. 2010, sp. zn. 6 To 3/2010, kterým byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Rokycanech ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 3 T 62/2009, jímž byl obviněný uznán vinným spácháním trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. pro jednání spočívající v tom, že řídil vozidlo, ačkoli mu tato činnost byla zakázána. Krajský soud v tomto rozhodnutí vyslovil, že rozsudek Okresního soudu v Berouně stále existuje a obviněný i soudy jsou zákazem v něm uloženým vázány. Městský soud v Praze odkázal v dovoláním napadeném usnesení také na usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 12 To 177/2009, kterým byl zrušen rozsudek Okresního soudu Praha-západ ze dne 23. 1. 2009, sp. zn. 2 T 119/2008, jímž byl obviněný mimo jiné uznán vinným rovněž trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. Krajský soud měl v označené věci za to, že obviněný porušil zákazy mu uložené jinými rozsudky, avšak tato rozhodnutí se opírala o již zrušený rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5, a proto se mohl obviněný domnívat, že zákaz řízení uložený nemá, a nemohl tak jednat úmyslně. S tímto posledně uvedeným závěrem se ztotožnil i Městský soud v Praze.

Nejvyšší státní zástupkyně uvedla, že podání podnětu k mimořádnému přezkumu pravomocného rozhodnutí za absence odkladného účinku neodkládá vykonatelnost takového rozhodnutí a nelze z něj dovodit, že vyslovený zákaz činnosti nemusí pachatel respektovat (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2003, sp. zn. 6 Tdo 733/2003). Obviněný se tak jednání dopustil v době, kdy existovalo účinné

a vykonatelné rozhodnutí Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, které mu zakazovalo řízení motorových vozidel a nebylo zrušeno ani následně v době, kdy bylo ve věci rozhodováno dne 10. 8. 2010 Obvodním soudem pro Prahu 5 a dne 22. 9. 2010 Městským soudem v Praze. Obviněný byl rozsudkem Okresního soudu v Berouně vázán a nelze dovozovat, že toto rozhodnutí nebo některá další jsou stran vykonatelnosti odložena či jinak zneplatněna, a jsou tak nezávazná. Není proto možné konstatovat, že by se výše uvedená rozhodnutí odsuzující obviněného primárně opírala o rozhodnutí nyní zrušené, které by původně trestalo obviněného za skutek, který se ve skutečnosti nestal. O subjektivní stránce tak podle nejvyšší státní zástupkyně nelze pochybovat, neboť si obviněný byl vědom zákazu činnosti uloženého mu pravomocným, vykonatelným a nezrušeným rozsudkem a nemohl se nijak domnívat, že toto rozhodnutí nemusí svévolně respektovat. V konečném důsledku proto vyvozovala, že Městský soud v Praze věc nesprávně právně posoudil, neboť neměl obviněného zprostit návrhu na potrestání, ale měl ho uznat vinným.

Z těchto důvodů dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 5 věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Obviněný své případné písemné vyjádření k dovolání nejvyšší státní zástupkyně (§ 265h odst. 2 tr. ř.) do doby konání neveřejného zasedání před Nejvyšším soudem nezaslal.

Když Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání nejvyšší státní zástupkyně je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, posoudil, že dovolatelka dovolání podala v souladu s označenými důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť relevantně vytýkala, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení (§ 265b odst. 1 písm. g/ tr. ř.) a že byl v řízení předcházejícím napadenému rozhodnutí dán uvedený důvod dovolání (§ 265b odst. 1 písm. l/ tr. ř. v jeho druhé alternativě).

S ohledem na uplatněné námitky je nejprve vhodné podle obsahu spisů, jež si Nejvyšší soud vyžádal, shrnout dosavadní předchozí rozhodnutí, která se týkají obviněného a jež jsou významná pro posouzení této věci.

Rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, byl obviněný uznán vinným trestným činem řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d tr. zák. a trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák., kterých se dopustil tím, že dne 21. 3. 2007 řídil v B. osobní automobil tov. zn. Citroën, ačkoli si byl vědom toho, že má na základě pravomocného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne

19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005, který nabyl právní moci dne 21. 2. 2006, uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu dvou roků. Za to byl obviněný odsouzen k souhrnnému trestu a vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody mu byl podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu dvou roků. Souhrnný trest byl ukládán za současného zrušení výroku o trestu z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 8 T 166/2007. Usnesením Okresního soudu v Berouně ze dne 10. 1. 2011, sp. zn. 1 T 24/2009, jež nabylo právní moci dne 18. 2. 2011, byla podle § 284 odst. 1 tr. ř. povolena obnova řízení a byl zrušen rozsudek Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009 (proto, že na základě obnovy řízení ve věci Obvodního soudu pro Prahu 5, sp. zn. 2 T 229/2005, došlo k zastavení trestního stíhání obviněného). Rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 21. 1. 2011, jež nabyl právní moci dne 18. 2. 2011, byl obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby pro uvedený čin spáchaný dne 21. 3. 2007.

Ve věci Obvodního soudu pro Prahu 5 vedené pod sp. zn. 2 T 229/2005 byl obviněný rozsudkem ze dne 19. 1. 2006, který nabyl právní moci dne 21. 2. 2006, uznán vinným trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák., jež spáchal dne 6. 10. 2005 tím, že v P. řídil osobní motorové vozidlo zn. VW Passat, přestože mu byl pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 31. 5. 2002, sp. zn. 6 T 67/2002, kromě dalšího uložen trest zákazu řízení motorových vozidel v trvání dvou roků. Za tento trestný čin byl obviněný mimo jiné odsouzen podle § 49 odst. 1 tr. zák. k trestu zákazu činnosti v trvání dvou roků. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. 7. 2007, sp. zn. 37 Nt 2308/2007, byla podle § 278 odst. 1 tr. ř. povolena obnova řízení, a to ve prospěch obviněného, a podle § 284 odst. 1 tr. ř. byl zrušen v celém rozsahu rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005, jakož i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Důvodem tohoto rozhodnutí bylo neuložení souhrnného trestu ve vztahu k rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 22. 11. 2005, sp. zn. 2 T 157/2005. Následně bylo v rámci obnoveného řízení usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 31. 7. 2007, sp. zn. 2 T 71/2007, rozhodnuto tak, že podle § 231 odst. 1 tr. ř. za použití § 223 odst. 2 tr. ř. a § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. bylo zastaveno trestní stíhání pro skutek shora popsany ze dne 6. 10. 2005. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 4. 9. 2007.

Obvodní soud pro Prahu 2 vyhlásil dne 27. 6. 2007 ve věci vedené pod sp. zn. 8 T 166/2007 rozsudek, který nabyl právní moci téhož dne, jímž byl obviněný uznán vinným trestnými činy maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. a řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d tr. zák., jichž se dopustil ve dnech 14. 9. 2006, 8. 9. 2006, 8. 12. 2006, ač mu byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005,

jenž nabyl právní moci dne 21. 2. 2006, uložen též trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dva roky. Uvedený rozsudek byl zrušen ve výroku o trestu v rámci souhrnného trestu rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009.

Nejvyšší soud na podkladě této rekapitulace odsouzení obviněného, jež se týkají trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák., který je po účinnosti trestního zákoníku přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, pro nějž byl v projednávané věci podán návrh na potrestání, posoudil opodstatněnost podaného dovolání.

Přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu.

Předpokladem naplnění znaku skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je především existence vykonatelného rozhodnutí. I když je trestně právní ochrana u tohoto přečinu poskytována řádnému výkonu pravomocných rozhodnutí, je možné, aby šlo i o rozhodnutí, která nejsou pravomocná, ale jsou vykonatelná, jako je tomu např. u rozhodnutí o předběžném opatření, které je vykonatelné, jakmile bylo doručeno povinnému, bez ohledu na to, kdy nabude právní moci (viz rozhodnutí č. 13/1996 Sb. rozh. tr.).

Právní moc a vykonatelnost rozsudku je upravena v § 139 tr. ř. a je důležitou vlastností rozhodnutí znamenající jeho nezměnitelnost (formální právní moc) a závaznost (materiální právní moc).

Závaznost rozsudku představuje konečné a závazné rozřešení věci, která již nemůže být předmětem projednávání ani v jiném procesu (zásada *ne bis in idem*). Vytváří se překážka věci rozsuzované (*exceptio rei iudicatae*).

Nezměnitelnost rozsudku znamená, že v rámci procesu, v němž byl vydán, nelze o věci, která byla předmětem tohoto procesu, nadále nebo znovu jednat. Je výrazem definitivního skončení procesu. Zákon však připouští, aby v přesně vymezených zvláštních případech mohlo dojít ke zrušení pravomocného rozsudku nebo jeho části; to přichází v úvahu u rozhodnutí o mimořádných opravných prostředcích, jimiž jsou dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnova řízení, o kterou se v projednávané věci jedná.

Podle § 284 odst. 1 tr. ř. vyhoví-li soud návrhu na povolení obnovy, zruší napažené rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je návrh důvodný. Zruší-li, byť i jen zčásti, výrok o vině, zruší vždy zároveň celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Zruší také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla pod-

kladu. Je tedy zřejmé, že pokud dojde k povolení obnovy řízení, následuje vždy současně i to, že se rozhodnutí, které je předmětem této obnovy, v rozsahu zjištěných vad, zruší. Ve smyslu § 288 odst. 2 tr. ř. pokračuje soud po pravomocném povolení obnovy v řízení na podkladě původní obžaloby, jestliže nebylo vysloveno, že se věc vrací státnímu zástupci k došetření. V takto obnoveném řízení je tedy na soudu, jak popléže ve věci znovu rozhodne.

Podstatné je, že ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 2 T 229/2005, v níž byl obviněný rozsudkem ze dne 19. 1. 2006, který nabyl právní moci dne 21. 2. 2006, uznán vinným trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák., za který mu byl mimo jiné uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel v trvání dvou roků, došlo usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. 7. 2007, sp. zn. 37 Nt 2308/2007, k povolení obnovy řízení ve prospěch obviněného a byl zrušen v celém rozsahu rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005, jakož i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obvodní soud pro Prahu 5 v dalším řízení usnesením ze dne 31. 7. 2007, sp. zn. 2 T 71/2007, rozhodl tak, že trestní stíhání obviněného pravomocně ke dni 4. 9. 2007 zastavil.

Toto rozhodnutí o zastavení trestního stíhání v trestní věci původně vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 2 T 229/2005 vytvořilo stav, že obviněný nebyl uznán vinným a ani mu nebyl uložen trest. Tato skutečnost se stala rozhodnou především pro všechna navazující další rozhodnutí, v nichž se výrok o vině obviněného opíral o trest zákazu činnosti, který mu byl původně uložen citovaným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 zrušeným v řízení po povolení obnovy.

Nejvyšší soud v této souvislosti považuje za nutné zdůraznit, že uvedený způsob, jímž Obvodní soud pro Prahu 5 rozhodl, je nezměnitelnou skutečností, v důsledku níž ve vztahu ke všem dalším navazujícím řízením vedeným zejména pro trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. nebo řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d tr. zák. již neexistuje odsuzující rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005, který byl podkladem pro vznik trestní odpovědnosti a odsouzení obviněného především rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, jenž se následně stal podkladem pro rozhodnutí, jehož výkon obviněný nerespektoval v nyní projednávané věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 1 T 8/2010. Jestliže byla povolena obnova v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 2 T 229/2005 proto, že měl být ukládán souhrnný trest, pak po povolení obnovy mělo být rozhodnuto tak, že měl být uložen souhrnný trest. Pokud by Obvodní soud pro Prahu 5 po povolení obnovy v souladu s důvodem, pro který byla povolena, rozhodl znovu o vině a trestu obviněného, neměla by okolnost, že po určitou dobu byl předmětný rozsudek zrušen, podstatný dopad pro posouzení viny obviněného v dalších navazujících trestních věcech, neboť

by bylo rozhodující, že by (byť při zrušení takového rozsudku v rámci povolené obnovy) byl později znovu obviněný uznán vinným a uložen mu opět trest zákazu činnosti. V takovém případě by po opětovném uložení trestu zákazu činnosti stále trvala povinnost obviněného respektovat tento zákaz vyslovený uloženým trestem. K takovému rozhodnutí však ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 2 T 229/2005 nedošlo a trestní stíhání bylo zastaveno, čímž pominula existence jakéhokoli vykonatelného rozhodnutí jako podkladu z hlediska § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. nebo § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku v dalších zmíněných trestních věcech.

V důsledku uvedeného zastavení trestního stíhání nastala situace, kdy neexistovalo rozhodnutí, jež založilo trestní odpovědnost obviněného ve věci vedené u Okresního soudu v Berouně pod sp. zn. 1 T 24/2009, neboť ta se odvíjela od toho, že obviněný řídil motorové vozidlo, ač mu to bylo zakázáno, a nerespektoval tak pravomocný rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005. Neexistoval-li již od právní moci usnesení o zastavení trestního stíhání (ode dne 4. 9. 2007) tento odsuzující rozsudek, nebylo možné dovozovat ani trestní odpovědnost obviněného ve věci vedené u Okresního soudu v Berouně pod sp. zn. 1 T 24/2009, neboť Okresní soud Berouně rozhodoval dne 5. 2. 2009, tedy v době, kdy již bylo trestní stíhání obviněného v uvedené dřívější věci pravomocně zastaveno. Z uvedeného je patrné, že Okresní soud v Berouně si v trestní věci vedené pod sp. zn. 1 T 24/2009 v době svého rozhodnutí neopatřil všechny potřebné podklady k tomu, aby ve věci rozhodl v souladu se zákonem a podle skutečného stavu věci, proto jeho výrok o vině se opírá o již neexistující dřívější rozsudek. K napravení tohoto pochybení došlo až na podkladě usnesení Okresního soudu v Berouně ze dne 10. 1. 2011, sp. zn. 1 T 24/2009, jímž byla povolena obnova řízení a poté byl zrušen rozsudek Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, přičemž následně rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 21. 1. 2011, sp. zn. 1 T 24/2009, jenž nabyl právní moci dne 18. 2. 2011, byl obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby.

Ze všech těchto skutečností je nutné učinit závěr, že pokud soudy rozhodují o přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jsou ve vztahu k rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, kterým byl uložen zákaz činnosti a jehož výkon obviněný mařil nebo podstatně ztěžoval, povinny ověřit a zkoumat nejen to, zda je takové rozhodnutí pravomocné, ale i to, zda nedošlo k jeho zrušení nebo ke zrušení jeho části, a to např. v rámci rozhodnutí o mimořádných opravných prostředcích. Shledá-li soud, že bylo zkoumané rozhodnutí zrušeno na podkladě některého mimořádného opravného prostředku nebo z jiného zákonem stanoveného důvodu, může toto rozhodnutí založit trestní odpovědnost obviněného ve smyslu § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku jen tehdy, pokud tímto pozdějším rozhodnutím vzešlým z řízení o mimořádném opravném prostředku bylo znovu rozhodnuto o vině a trestu tak, že obviněnému byla zakázána

stejná činnost, kterou v rozporu s tímto zákazem vykonával. Dojde-li však k tomu, že v řízení o mimořádném opravném prostředku nebude rozhodnuto o vině a trestu, resp. nebude obviněnému uložen trest zákaz činnosti (např. proto, že jeho trestní stíhání bylo zastaveno), vytvoří tato skutečnost pro všechna další navazující řízení stav, že předmětný zákaz činnosti nebyl vysloven, takže zde neexistuje vykonatelné rozhodnutí. Nelze tudíž dovozovat, že takový zákaz fakticky existuje jen z toho, že zůstal podkladem pro výrok o vině v dalších následných rozhodnutích, v nichž se rozhodovalo o činu, jímž obviněný porušil zákaz činnosti, a která se odvíjela od zákazu činnosti zrušeného v rámci mimořádného opravného prostředku.

Jak je patrné z obsahu nyní dovoláním napadených rozhodnutí, jak Obvodní soud pro Prahu 5, tak i Městský soud v Praze v nyní projednávané věci respektovaly uvedený názor a v souladu s ním obviněného zprostily návrhu na potrestání.

Soudy nižších stupňů zcela správně shledaly, že zrušením rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005, v rámci povolené obnovy řízení a následným usnesením o zastavení trestního stíhání obviněného (které nabylo právní moci dne 4. 9. 2007) došlo k tomu, že citované rozhodnutí, jímž byl uložen trest zákazu řízení motorových vozidel, již rovněž neexistovalo. To mělo rozhodující a podstatný vliv i na další od něj se odvíjející rozhodnutí, resp. odsouzení obviněného, jak byla shora označena. V důsledku této skutečnosti soud prvního stupně ani v nyní projednávané věci, kde byla trestní odpovědnost obviněného odvozována od nerespektování trestu zákazu činnosti vysloveného rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, jenž byl nezákonný, nemohl shledávat podklad pro výrok o vině obviněného. Správně proto obviněného v nyní dovoláním napadené věci návrhu na potrestání zprostil, s čímž se ztotožnil i Městský soud v Praze jako soud odvolací.

Nejvyšší soud tedy považuje názory soudů obou stupňů za správné. Obviněný se měl dopustit nyní posuzovaného skutku dne 9. 4. 2010. V té době již neexistoval rozsudek Okresního soudu v Berouně ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 1 T 24/2009, který obviněnému ukládal trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu dvou roků, protože tento rozsudek již neměl a nemohl mít podklad v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 T 229/2005, který byl zrušen v celém rozsahu usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. 7. 2007, sp. zn. 37 Nt 2308/2007, a zrušena byla i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a v následném obnoveném řízení bylo trestní stíhání obviněného zastaveno. Po pravomocném zastavení tohoto trestního stíhání dnem 4. 9. 2007 již nebylo možné dále zakládat na předchozím a již zrušeném výroku o vině jakoukoliv následnou trestní odpovědnost obviněného.

Nejvyšší soud v postupu soudů prvního a druhého stupně neshledal vady namítané v dovolání, a proto dovolání nejvyšší státní zástupkyně jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl

I. V řízení o rozšíření předání na jiný trestný čin podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř. je třeba postupovat přiměřeně podle ustanovení oddílu třetího hlavy dvacáté páté trestního řádu. Proto v tomto řízení musí mít již dříve předaná osoba obhájce (§ 36 odst. 4 písm. d/ tr. ř.) a věc je třeba na podkladě podaného návrhu státního zástupce projednat a rozhodnout ve veřejném zasedání.

II. Pokud se tato již dříve předaná osoba nachází na území vyžadujícího státu, protože na základě jím vydaného evropského zatýkacího rozkazu byla tato osoba dříve do tohoto státu předána, řízení se vede na základě žádosti vyžadujícího státu o udělení souhlasu s rozšířením předání na jiný trestný čin, která navazuje na již dříve realizovaný evropský zatýkací rozkaz.

III. Zjistí-li soud rozhodující o udělení souhlasu ve smyslu § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř., že dříve předaná osoba se již nenachází na území vyžadujícího státu, souhlas udělit nemůže. V takovém případě totiž jsou dány podmínky pro to, aby vyžadující stát vydal nový evropský zatýkací rozkaz.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2010, sp. zn. 14 To 7/2010)

Vrchní soud v Praze zrušil ke stížnosti předaného P. H. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2010, sp. zn. Nt 446/2010.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným usnesením Městského soudu v Praze bylo rozhodnuto tak, že podle § 418 odst.1 písm. a) tr. ř. za použití § 411 odst.1 tr. ř. se vyslovuje souhlas s rozšířením předání P. H. na základě evropského zatýkacího rozkazu (dále jen „EZR“) Okresního soudu Poprad, Slovenská republika, pod sp. zn. 0 Tp 119/2010, ze dne 1. 4. 2010, k trestnímu stíhání pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 2 písm. a) tr. zák. SR, účinného do 1. 1. 2006, kterého se měl dopustit na území Slovenské republiky skutkem, který byl popsán ve výroku usnesení a který měl jmenovaný spáchat před předáním do Slovenské republiky.

Rozhodnutí Městský soud v Praze odůvodnil tím, že zjistil, že jeho usnesením ze dne 3. 6. 2008 byl P. H. podle § 411 odst. 4 tr. ř. předán k trestnímu stíhání do Slovenské republiky pro trestné činy krádeže podle § 247 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zák. a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. SR. Poukázal na to, že státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze návrhem požádala o vyslovení souhlasu s rozšířením předání P. H. pro další trestný čin, který měl spáchat před jeho předáním do Slovenské republiky pro jiné trestné činy, přitom skutek popsán v EZR Okresního soudu v Popradu ze dne 1. 4. 2010, sp. zn. Tp 119/2010, a kvalifikovaný jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a) tr. zák., za který je možno uložit trest odnětí svobody až na dva roky, by bylo možno

kvalifikovat jako přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku České republiky, za který je možno též uložit trest odnětí svobody až na dva roky. Podle názoru městského soudu je EZR Okresního soudu v Popradu plně legitimní, obsahující obligatorní náležitosti podle § 405 odst. 2 tr. ř. včetně ustanovení o promlčení a popis úkonů ovlivňujících plynutí promlčecí doby, neboť od spáchání trestného činu do vydání EZR uplynula doba více než tři roky. Městský soud neshledal důvody, které by zakládaly právní překážku k zamítavému rozhodnutí (§ 411 odst. 6 písm. a/ až e/ tr. ř.), poukázal na to, že u jmenovaného jde o čin, který je trestný podle práva obou států, nezanikla jeho trestnost z důvodu promlčení nebo amnestie ČR, není zde překážka pravomocně skončené věci či překážka právě probíhajícího trestního stíhání, P. H. pro týž skutek v ČR nebyl trestně stíhán, není občan ČR a nemá trvalý pobyt v ČR.

Městský soud dále poukázal na to, že s ohledem na specifčnost předmětného řízení, kdy předávaná osoba se již nenachází na území ČR, rozhodoval v neveřejném zasedání, neboť dospěl k závěru, že měl již k dispozici vyjádření předávané osoby ke všem zásadním otázkám, které jsou předmětem tohoto rozhodování, P. H. v předávacím řízení u městského soudu pod sp. zn. Nt 424/2008 se nevzdal práva na uplatnění zásady speciality podle § 406 tr. ř. a nesoúhlasil se zkráceným předávacím řízením. Podle názoru Městského soudu v Praze byl proto důvodně vydán EZR Okresním soudem v Popradě, sp. zn. 0 Tp 119/2010, a v návaznosti na to i předmětný návrh státní zástupkyně, povinností českých justičních orgánů v tomto specifickém a omezeném extradičním řízení je toliko posouzení toho, zda jsou splněny podmínky pro vydání, resp. rozšíření předání na jiný trestný čin. Pro úplnost soud poukázal i na to, že podle zprávy Ústavu na výkon trestu odnětí svobody Košice-Šaca ze dne 11. 5. 2010 byl P. H. propuštěn z výkonu trestu dne 29. 11. 2009.

Proti tomuto usnesení podal předaný P. H. v zákonné lhůtě prostřednictvím svého obhájce stížnost. Namítl v ní, že souhlas s rozšířením trestního stíhání na jiný trestný čin, než pro nějž byla osoba předána, by se neměl udělovat automaticky pouze na základě prozkoumání náležitostí evropského zatýkacího rozkazu. Podle jeho názoru by se při rozhodování měly zohlednit i další okolnosti (např. proč se původní rozkaz nevztahoval i na skutky, pro které má být trestně stíhán až nyní, zda nedošlo k pochybení na straně orgánů činných v trestním řízení apod.). V opačném případě by veškeré dotazování předávané osoby na to, zda se vzdává či nikoliv zásady speciality, podle jeho názoru nemělo žádný smysl. Dále usnesení vytkl, že bylo vydáno v neveřejném zasedání, přestože podle ustanovení § 418 odst. 1 tr. ř. se na udělení souhlasu přiměřeně použijí ustanovení oddílu 3 tr. ř. Podle jeho názoru se měl i v tomto případě uplatnit postup podle § 411 odst. 1 tr. ř. mělo se rozhodovat ve veřejném zasedání, které dává možnost obhajobě vyjádřit se k návrhu státního zastupitelství již před vydáním rozhodnutí).

Na základě uvedeného navrhl, aby Vrchní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Vrchní soud přezkoumal z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného usnesení i řízení předcházející napadenému usnesení a dospěl k následujícím závěrům.

Vrchní soud především shledal, že rozhodnutí bylo vydáno po provedení řízení, v němž nebylo postupováno v souladu se zákonem.

Jak vyplývá z obsahu spisu Městského soudu v Praze vedeného pod sp. zn. Nt 424/2008, byl P. H. na základě usnesení tohoto soudu ze dne 3. 6. 2008 ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 9 To 43/2008, podle § 411 odst. 1 tr. ř. předán do Slovenské republiky k trestnímu stíhání na základě evropského zatýkacího rozkazu vydaného Okresním soudem Spišská Nová Ves pod sp. zn. 4 T/ 242/2005 pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zák. a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. Slovenské republiky.

Dne 15. 4. 2010 došla Městskému soudu v Praze žádost Okresního soudu Poprad, Slovenská republika, o dodatečný souhlas s trestním stíháním jmenovaného v jiné trestní věci a o rozhodnutí o výkonu evropského zatýkacího rozkazu (dále jen „EZR“). V žádosti se poukazuje na to, že jmenovaný je stíhán ve věci předmětného soudu vedené pod sp. zn. 0 Tp/119/2010 pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 2 písm. b) tr. zák. účinného na území Slovenské republiky do 31. 12. 2005, který se stal dne 30. 3. 2005, tedy před předáním jmenovaného na území Slovenské republiky pro účely trestního stíhání v trestní věci vedené u Okresního soudu Spišská Nová Ves pod sp. zn. 4 T/242/2005. Přílohou této žádosti je EZR vydaný dne 1. 4. 2010 pod sp. zn. 0 Tp/119/2010, v němž jsou uvedeny stejné skutečnosti a popsán skutek, kterým měl být předmětný trestný čin spáchán.

Dne 30. 4. 2010 státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze podala po provedeném předběžném šetření k Městskému soudu v Praze návrh na vydání rozhodnutí podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř. za použití § 411 odst. 1 tr. ř.

Městský soud v Praze věc projednal v neveřejném zasedání, v němž rozhodl po provedení důkazů příslušnými listinami napadeným usnesením.

Podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř. ustanovení tohoto oddílu (tj. oddílu třetího hlavy dvacáté páté – zvláštních ustanovení pro předávání osob mezi členskými státy Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu) se přiměřeně užijí na řízení o žádosti jiného členského státu, jemuž určitá osoba byla předána, o souhlas, mimo jiné, aby ji mohl stíhat pro jiný trestný čin spáchaný před předáním.

Přiměřené užití ustanovení oddílu třetího hlavy dvacáté páté podle názoru Vrchního soudu v Praze v daném případě znamená především užití ustanovení § 411 odst. 1 tr. ř., na něž se odkazuje i v návrhu státní zástupkyně, podle něhož o předání rozhodne po skončení předběžného šetření na návrh státního zástupce ve veřejném zasedání příslušný soud. Argumentace Městského soudu v Praze, který v rozporu s tím rozhodl v neveřejném zasedání s odkazem na specifickou řízení, kdy předávaná osoba se již nenachází na území ČR, jako je tomu při rozhodování podle § 411

odst. 1 tr. ř., a s tím, že měl již k dispozici vyjádření předávané osoby ke všem zásadním otázkám, které jsou předmětem tohoto rozhodování, takže je takový postup dostatečný, nemůže obstát. Námitky obsažené ve stížnosti shledal odvolací soud v tomto směru zcela důvodnými.

Volbu formy jednání soudu v daných případech totiž nelze spojovat pouze s přítomností již dříve předané osoby na území České republiky a tím i její přítomnosti u jednání soudu ve věci udělení souhlasu podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř. Ve velké většině případů rozhodnutí podle zmíněného ustanovení trestního řádu totiž přichází v úvahu učinit v nepřítomnosti takové osoby, neboť ta se v době rozhodnutí zpravidla bude po předchozím předání a odsouzení ve vyžadujícím státě, nacházet ve výkonu trestu odnětí svobody či ve vazbě v tomto státě, který o souhlas s rozšířením trestního stíhání pro jiný trestný čin požádal. Z přiměřenosti užití ustanovení upravujících předávací řízení ovšem nepochybně vyplývá, že již dříve předaná osoba, ohledně níž má být souhlas udělen, musí mít v tomto řízení vždy obhájce (viz § 36 odst. 4 písm. d/ tr. ř.). V dané věci byl sice předanému obhájce soudem ustanoven, ovšem obhajobu mohl ve skutečnosti začít vykonávat až podáním stížnosti proti napadenému usnesení městského soudu vzhledem k tomu, že neveřejné zasedání bylo konáno bez jeho účasti, ačkoliv mu měla být dána možnost vyjádřit se k návrhu státní zástupkyně i důkazům provedeným v neveřejném zasedání, které jsou významné pro rozhodnutí. V řízení před městským soudem bylo tak závažným způsobem v rozporu se zákonem porušeno právo již dříve předaného na obhajobu, proto nelze považovat ani rozhodnutí městského soudu vydané v tomto řízení za zákonné.

Napadené usnesení však nemůže obstát ani z dalších důvodů.

Z logiky věci, v níž přichází v úvahu rozhodnutí podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř., vyplývá, že osoba, ohledně níž jiný členský stát EU žádá o souhlas s rozšířením jejího trestního stíhání pro jiný trestný čin, než pro nějž byla dříve předána, se musí nacházet na území vyžadujícího státu, v daném případě tedy na území Slovenské republiky. V těchto případech pak není na místě ani vydávat nový EZR, neboť jde o řízení navazující na původně vydaný EZR a řízení o předání, které bylo na jeho podkladě vedeno a skončilo předáním vyžádané osoby do vyžadujícího státu. EZR je totiž příkaz, jímž má být provedeno omezení osobní svobody (zatčení) u konkrétní osoby a na jehož podkladě má pak být provedeno i fyzické předání této osoby do vyžadujícího státu. To však v případě souhlasu podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř. nepřichází v úvahu.

Jak vyplývá z obsahu spisu, Okresní soud Poprad ve vydaném EZR ze dne 1. 4. 2010 uvedl, že P. H. se nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Z tohoto údaje vycházela i státní zástupkyně ve svém návrhu na postup podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř., aniž by si tuto skutečnost v rámci tzv. předběžného šetření ověřila. Městský soud ovšem při pokusu doručit jmenovanému vyznění o konání veřejného zasedání, které ve věci původně nařídil, zjistil ze zprávy Ústavu pro výkon trestu odnětí svobody Košice-Šaca ze dne 11. 5. 2010, že jmenovaný byl dne 29. 11. 2009 z výko-

nu trestu propuštěn s udáním adresy ve Slovenské republice. Tuto okolnost ovšem městský soud v odůvodnění napadeného usnesení pouze konstatoval, aniž by zvažoval význam toho zjištění pro své rozhodnutí.

Pokud by se totiž jmenovaný prokazatelně zdržoval na území Slovenské republiky, bylo třeba s ohledem na dobu, která uplynula od jeho propuštění z výkonu trestu, zvažovat, zda žádost vyžadujícího státu a tím i udělení souhlasu je v daném případě na místě s ohledem na článek 27 odst. 3 písm. a) Rámcového rozhodnutí Rady EU o evropském zatýkacím rozkazu. Podle tohoto ustanovení uplatnění zásady speciality (které může být prolomeno právě udělením souhlasu s rozšířením trestního stíhání) se nepoužije v případech, kdy vyžádaná osoba neopustila území členského státu, kterému byla předána, ve lhůtě 45 dnů od svého konečného propuštění, i když k tomu měla příležitost, nebo se vrátila na území tohoto státu poté, co ho opustila. V takovém případě souhlasu není třeba, resp. nelze ho vyžadovat. Závěr městského soudu, že EZR vydaný Okresním soudem Poprad je plně legitimní, tedy za dané situace nemůže obstát.

Z obsahu spisu, konkrétně zprávy Okresního ředitelství PS v Popradě, Úřadu justiční a kriminální policie, odboru justiční policie, ze dne 30. 6. 2010, pak ovšem zároveň vyplývá, že současné místo pobytu P. H. ve Slovenské republice není známo, v hlášeném trvalém bydlišti se nezdržuje a matka jmenovaného neví, kde by se syn měl zdržovat, neudržuje s ním ani telefonický kontakt. I s ohledem na tuto skutečnost tak není zřejmé, zda je žádost Okresního soudu Poprad o udělení souhlasu s rozšířením trestního stíhání jmenovaného na místě. Pokud by totiž bylo zjištěno, že jmenovaný se nenachází na území Slovenské republiky, ale nachází se na území jiného členského státu EU, např. i na území České republiky, bylo by třeba postupovat na základě vydaného evropského zatýkacího rozkazu a rozhodnout o něm v předávacím řízení podle § 411 odst. 1 tr. ř., nikoliv tedy pouze ve formě souhlasu s rozšířením trestního stíhání.

Uvedené skutečnosti významné z hlediska volby postupu a rozhodnutí soudu však nebyly náležitě zjištěny. Již návrh státní zástupkyně na postup podle § 418 odst. 1 písm. a) tr. ř. byl podán, aniž by bylo v rámci předběžného šetření zjištěno, zda jsou pro takový postup splněny podmínky. Nebylo ani prověřeno, zda se jmenovaný nezdržuje na území České republiky a zda proto nepřichází v úvahu návrh na postup podle § 411 odst. 1 tr. ř. (vzhledem k tomu, že v dané věci byl vyžadujícím státem vydán i EZR) či zda není na místě postup podle § 409 odst. 3 písm. c) tr. ř., tedy ukončení předběžného šetření v případě zjištění, že se jmenovaný na území ČR nezdržuje či místo jeho pobytu není známo.

Vzhledem k výše uvedeným vadám vrchní soud musel zrušit napadené usnesení Městského soudu v Praze.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Spor o pojistné plnění mezi podnikatelem a pojišťovnou je věcí obchodní, týká-li se pojištění podnikatelské činnosti podnikatele.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 32 Cdo 975/2011)

Dovolání žalované proti rozsudku ze dne 19. 10. 2010, jímž Městský soud v Praze potvrdil rozsudek Obvodníh o soudu pro Prahu 6 ze dne 30. 12. 2009, kterým byla dovolatelce uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku 88 425 Kč s úrokem z prodlení, není přípustné, neboť podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř., ve znění novely provedené s účinností od 1. 7. 2009 zákonem č. 7/2009 Sb., dovolání není přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč a v obchodních věcech 100 000 Kč; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

V posuzované věci bylo rozhodnutím odvolacího soudu vydaným po 1. 7. 2009 (srov. bod 12 přechodných ustanovení v čl. II zákona č. 7/2009 Sb.) rozhodnuto o peněžitém plnění v částce 88 425 Kč. Pro závěr o přípustnosti dovolání z pohledu ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. je tedy určující, zda věc, o které bylo rozhodnuto, je věcí obchodní či nikoliv.

I když v občanském soudním řádu, popřípadě v jiných předpisech, zejména hmotněprávních, není obecně vymezeno, co je třeba rozumět obchodní věcí, ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu (srov. již usnesení ze dne 25. 1. 2000, sp. zn. 33 Cdo 504/99, uveřejněné v časopise Obchodní právo č. 4/2000, str. 28, z pozdější doby pak např. usnesení ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 32 Cdo 471/2005, uveřejněné v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C.H. Beck, svazek CD-3, pod č. C 3878, či usnesení ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1055, uveřejněné tamtéž, svazek CD-10, pod č. C 7199, a usnesení ze dne 14. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2807/2009, uveřejněné tamtéž, svazek CD-11, pod č. C 7796) je dovozováno, že obchodní věcí je třeba rozumět věc, která vyplývá z právních vztahů mezi podnikateli, přičemž je nerozhodné, zda tento vztah se řídí ustanoveními občanského nebo obchodního zákoníku, pokud jde o vztah, jenž se týká jejich podnikatelské činnosti (srov. shodně též Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 – 376, Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1880).

Posuzovaná věc je věcí obchodní v intencích uvedené judikatury, neboť se jedná o spor mezi leasingovou společností (poskytovatelem leasingu) a pojišťovnou o zaplacení pojistného plnění podle pojistné smlouvy, a to z pojistné události, jíž bylo poškození motorového vozidla ve vlastnictví leasingové společnosti přenecha-

ného leasingovou smlouvou leasingovému nájemci, jde tedy o spor mezi podnikateli ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 obchodního zákoníku, jehož předmětem je závazkový vztah pocházející z jejich podnikatelské činnosti.

Dovolací soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

Je-li žalobcem v žalobě za žalovaného označen pouze orgán státu (kraje, obce), přičemž se z jiných částí žaloby podává, že směřuje vůči státu (kraji, obci), je na místě takový stav posoudit jako vadu žaloby ve smyslu § 43 odst. 1 o. s. ř. Je-li pak žalobcem posléze zjednána náprava spočívající v označení žalovaného jako České republiky (kraje, obce), lze odtud usuzovat na původně vadnou žalobu (§ 43 o. s. ř.), kterou žalobce sám zhojil.

(Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia
Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 31 Cdo 2847/2011)

Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 26. 10. 2010 domáhala, aby jí „žalovaný“ zaplatil na „náhradě škody a zadosti učinění za nemajetkovou újmu“ 1000 000 Kč a aby se „písemně omluvil za způsobenou morální újmu v předchozím řízení“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že Ministerstvu pro místní rozvoj zaslala dne 9. 4. 2010 žádost „o náhradu škody za vzniklou nemajetkovou újmu jakožto úřadu jednajícím jménem státu“, neboť rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 12. 2. 2010 byla zrušena rozhodnutí Zlínského kraje, odboru územního plánování a stavebního řádu, ze dne 17. 3. 2008, rozhodnutí Městského úřadu Vsetín, odboru územního plánování, stavebního řádu a dopravy, ze dne 11. 12. 2007, a žalobkyni přiznáno „v předmětném řízení postavení účastníka řízení, ač s ní doposud tak nebylo zacházeno“, a že její žádost byla odmítnuta, když jí prý žádá nemajetková újma nevznikla. Jako žalovaného v žalobě označila „Ministerstvo pro místní rozvoj Praha, organizační složka státu, Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1, odbor územně stavebně správní“.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 usnesením ze dne 30. 12. 2010 řízení zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dovodil, že žalobkyně označila „Ministerstvo pro místní rozvoj“ za žalovaného „úplně (přesně), určitě a srozumitelně“, že „nevzbuzovalo žádné pochybnosti o tom, kdo se měl podle údajů v žalobě řízení jako žalovaný účastnit“, a že proto žaloba neměla v označení žalovaného jako účastníka řízení vady, o jejichž odstranění by se soud měl postupem podle ustanovení § 43 o. s. ř. pokusit. Vzhledem k tomu, že ministerstva, jako organizační složky státu, nejsou právníckými osobami a ani zákon jim nepřiznává způsobilost být účastníkem řízení a že nedostatek podmínky řízení podle ustanovení § 19 o. s. ř. nelze odstranit, muselo být řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastaveno.

K o d v o l á n í žalobkyně **M ě s t s k ý s o u d** v Praze usnesením ze dne 1. 6. 2011 potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že žalobkyně „přesně, srozumitelně a určitě bez zjevných chyb v psaní“ označila za

žalovaného „Ministerstvo pro místní rozvoj, organizační složku státu“ a že z „obsahu podání nelze dovodit ani zjevný rozpor mezi označením žalovaného a vylíčením rozhodných skutečností (v žádném z údajů obsažených v podání se ani nenaznačuje, že by se žalobkyně svého nároku domáhala proti jinému subjektu, když v žalobním tvrzení několikrát opakuje «žalovaný Ministerstvo pro místní rozvoj Praha»)“, a odmítl názor žalobkyně, že by měla být podle ustanovení § 5 o. s. ř. poučena, neboť „nejde o poučení o procesních právech a povinnostech, ale o tom, kdo je povinen uspokojit nárok, kterého se žalobkyně domáhá, tedy by šlo o poučení o hmotném právu, které je v občanském soudním řízení nepřipustné“. Vzhledem k tomu, že „u neodstranitelného nedostatku podmínky řízení, jímž je i nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení, je vyloučen rovněž“ postup podle ustanovení § 43 odst. 1 o. s. ř., byly splněny podmínky pro zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že v žalobě označila žalovaného „nepřesně“, když z jejího obsahu bylo zřejmé, že „směřuje proti státu“ (žalobkyně svůj nárok výslovně dovozovala ze zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem) a „nikoliv proti organizační složce státu, která před soudem pouze za stát jedná, ale sama nemůže být žalována“, a že je „zjevné, že podání nemělo náležitosti uvedené v ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř.“. Soudy proto měly žalobkyni podle ustanovení § 43 o. s. ř. vyzvat k odstranění této vady podání, popřípadě přihlédnout k tomu, že žalobkyně v odvolání žalovaného „přesně označila“. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Tříčlenný senát 30, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky postupu soudu v situaci, kdy žalobce v žalobě označí jakožto žalovaného organizační jednotku státu (veřejnoprávní korporace), avšak obsahem žaloby zjevně uplatňuje nárok proti státu samému (veřejnoprávní korporaci samé), k právnímu názoru poněkud jinému, než se podává z rozhodnutí Nejvyššího soudu, např. posledně z usnesení ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 251/2011, nebo z usnesení ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1219/2009 (všechna zde uvedená rozhodnutí jsou též dostupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu, www.nsoud.cz).

Proto rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia, a to i s poukazem na rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4291/2009, uveřejněný pod č. 96/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

V uvedených rozhodnutích vyšel Nejvyšší soud (ale též dříve v usnesení ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. 21 Cdo 889/2004) mimo jiné s odkazem na § 90 o. s. ř. z toho, že vymezení účastníků řízení se zakládá čistě procesním způsobem; žalobcem je ten, kdo podal u soudu návrh na zahájení řízení (žalobu), a žalovaným ten, koho žalobce v žalobě za tohoto účastníka řízení (za žalovaného) označil. Jestliže byl označen za účastníka řízení ten, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení, jde o nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit. Ten, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení, nemůže v občanském soudním řízení vstoupit do procesních vztahů. V takto vadně zahájeném řízení nemůže vzniknout procesněprávní vztah, neboť zde chybí jeden z jeho základních prvků – jeden ze subjektů procesněprávního vztahu (způsobilá strana sporu). Soud je proto povinen v kterémkoliv stadiu řízení k tomuto nedostatku podmínky řízení přihlédnout a řízení zastavit (§ 103, § 104 odst. 1 o. s. ř.). Způsobilost být účastníkem řízení je přitom procesní podmínkou, kterou soud zkoumá z úřední povinnosti a jejíž nedostatek vede k zastavení řízení. Vzhledem k tomu, že soud v případě neodstranitelného nedostatku podmínky řízení nemůže v řízení pokračovat a je povinen řízení zastavit, nemůže do takto vadně zahájeného řízení přistoupit další účastník (§ 92 odst. 1 o. s. ř.) a nemůže ani dojít k záměně účastníka (§ 92 odst. 2 o. s. ř.). Uvedené platí nejen tehdy, označil-li žalobce za účastníka řízení toho, kdo nikdy neměl způsobilost být účastníkem řízení, nebo někoho, kdo sice byl způsobilý mít práva a povinnosti nebo jemuž zákon přiznával způsobilost být účastníkem řízení, avšak před zahájením řízení tuto způsobilost ztratil, ale i v případě, že žalobce označil za účastníka řízení organizační složku právnické osoby, která nemá tzv. právní subjektivitu, nebo organizační složku státu.

Rozhodnutí, v nichž je zastáván tento právní názor, se odvolávají na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 3. 9. 1997, sp. zn. Cpjn 30/97 (uveřejněné pod č. 41/1997 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), v němž Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v řízení není možno pokračovat taktéž v situaci, kdy žalobce označil za účastníka řízení organizační složku právnické osoby, která nemá tzv. právní subjektivitu, nebo organizační složku státu.

Naproti tomu Nejvyšší soud v případě, kdy za žalovaného byl v žalobě označen Magistrát hlavního města Prahy, s poukazem na judikaturu Ústavního soudu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. 26 Cdo 30/2010) usnesení odvolacího soudu odůvodněné nedostatkem způsobilosti orgánu hl. m. Prahy zrušil a věc

vrátil k dalšímu řízení k odstranění vady podání spočívající v nesprávném označení žalovaného jeho orgánem.

Ústavní soud ve svých rozhodnutích pravidelně dovozuje, že soudy mají povinnost poučit žalobce ve věci správného označení účastníků, a to i tehdy, je-li žalován někdo, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení (nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 74/94, N 42/3 SbNU 297 – všechna zde citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou též dostupná na internetových stránkách <http://nalus.usoud.cz>). Podobně se vyjádřil i v nálezu ze dne 21. 4. 1999, sp. zn. I. ÚS 338/97 (N 55/14 SbNU 17). V nálezu ze dne 25. 4. 2000, sp. zn. II. ÚS 242/98 (N 62/18 SbNU 71), Ústavní soud zdůraznil, že nepřesné označení „je odstranitelnou vadou návrhu, takže je povinnost soudu dát účastníku řízení možnost takový nedostatek napravit“. V nálezu ze dne 6. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 22/03 (N 51/33 SbNU 31), vyjádřil, že „pokud je v podání jako účastník řízení označen někdo, kdo účastníkem řízení nemůže být, má podání vadu, k jejímuž odstranění musí být účastník vyzván. Jestliže v daném případě z obsahu žaloby bylo zřejmé, že tato směřuje proti státu, a nikoliv proti organizační složce státu, která před soudem pouze za stát jedná, ale sama nemůže být účastníkem řízení, bylo zjevné, že podání nemá náležitosti stanovené v § 79 odst. 1 o. s. ř., a bylo tedy povinností soudu účastníka řízení podle § 43 odst. 1 o. s. ř. vyzvat k odstranění této vady podání. Protože se jedná o vadu, jejíž neodstranění brání pokračování řízení, měl soud účastníka poučit podle § 43 odst. 2 o. s. ř. o následcích nevyhovění výzvě. Pokud tak obecné soudy nečinily, porušily čl. 90 Ústavy, podle kterého jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům.“ K dalším obdobným nálezům srov. nález Ústavního soudu ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. III. ÚS 2690/08 (N 84/53 SbNU 71), kde je poukázáno i na to, že k obdobným závěrům dospěl i Nejvyšší soud (viz níže). Nejčerstvěji se pak Ústavní soud přihlásil k tomuto názoru v nálezu ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. II. ÚS 1473/11.

Základní nesoulad projevující se – obecně vzato – v aplikaci dosavadní judikatury a v rozhodovací praxi soudů, jak se podává i ze zde projednávané věci, vyplývá z vyhodnocení důsledků situace, kdy je v žalobě za žalovaného – přesně – označen orgán veřejnoprávní korporace (zejména státu nebo obce), jenž sám nemá právní subjektivitu, a nemůže tedy vystupovat svým jménem v právních vztazích, a kdy se žaloba svým obsahem zjevně snaží o uplatnění nároku proti veřejnoprávní korporaci.

Procesní postup odvolacího soudu v této věci hodnotí danou procesní situaci – jen a jen – z hlediska definice účastenství v soudním řízení ve smyslu § 90 o. s. ř. jako nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, a řízení je tak třeba bez dalšího zastavit (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Nejvyšší soud již ve svém rozsudku ze dne 28. 11. 1996, sp. zn. 3 Cdon 1220/96 (publikovaném v Soudní judikatuře jako SJ 48/97), k tomu uvedl, že nedostatek podmínky řízení a vada žaloby jsou navzájem nezaměnitelnými procesními instituty, samostatně upravenými, které mají odlišné důsledky a s nimiž se pojí i rozdílné

reakce soudu. V tomto ohledu jsou nepřehlédnutelné meze ustanovení § 19 o. s. ř., jímž je poměřována podmínka řízení spočívající ve způsobilosti být účastníkem řízení. Ponechají-li se stranou osoby fyzické, slouží citované ustanovení především jako vodítko ke zjištění, který z objektivně určených subjektů může být účasten na řízení a který nikoliv; nepřímou se ale dotýká také případů, byť v tom jeho vlastní smysl nespočívá, kdy označení subjektu (jako účastníka řízení) nemá oporu v reálné skutečnosti. Platí totiž, že označí-li žalobce žalovaného správně a úplně, není vadou žaloby skutečnost, že nemá způsobilost být účastníkem řízení; ta naopak způsobuje nedostatek podmínky řízení. Tak je tomu například, jestliže žalobce jakožto žalovanou uvede fyzickou osobu podle § 42 odst. 4, § 79 odst. 1 o. s. ř. správně a úplně, zjistí-li se, že tato osoba před zahájením řízení zemřela, nebo v případě, že jako žalovaná uvedená právnická osoba coby subjekt práva dříve zanikla, resp. dosud nevznikla. Zvláštní kategorii, jež se od uvedených příkladů zjevně liší, představují – v obecné poloze – případy, kdy se sice při izolovaném posuzování účastníka, tak jak je označen, naznačuje, že nesplňuje podmínky způsobilosti být účastníkem řízení, nicméně se zřetelem k dalším souvislostem žaloby lze přesto dospět k takové identifikaci žalovaného, která již tuto podmínku splňuje. Právnické osoby totiž svým vnitřním členěním a především nutným určením orgánů, které jednájí jejich jménem, vytvářejí typicky předpoklady pro subjektivní – objektivně ovšem nesprávně – ztotožnění určitého článku (orgánu) vnitřní struktury s právnickou osobou jako takovou. Jestliže v konkrétním případě zvolené označení žalovaného objektivně vystihuje takové ztotožnění a vznikne-li tak pochybnost, zda žalobce namísto správného a úplného označení podle § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 o. s. ř. nepoužil k určení právnické osoby – nesprávně – ji reprezentující orgán, otevírá se logická možnost takovou procesní situaci interpretovat nikoliv jako tu, jež se vyznačuje nedostatkem podmínky řízení (nemá-li uvedený orgán způsobilost být účastníkem řízení), ale naopak ji připodobnit nesprávnému označení žalovaného účastníka v žalobě, a tedy i procesní situaci vady žaloby. Vada žaloby pak může spočívat v tom, že žalobce v rozporu s požadavky ustanovení § 42 odst. 4 a 79 odst. 1 o. s. ř. žalovanou právnickou osobu identifikuje zástupně, pomocí jejího určitého organizačního článku. Závěr o takovém nesprávném označení právnické osoby ovšem předpokládá, že v žalobě uvedený ji reprezentující orgán nezaměnitelně určuje právě konkrétní právnickou osobu, a to současně tu, jejíž určení přiměřeně (byť i eventuálně nepřímou) vyplývá i z ostatních částí žaloby, zejména z vylíčení rozhodujících skutkových okolností, resp. má-li v nich potřebnou oporu. O nesprávné označení v uvedeném smyslu půjde především tehdy, jestliže by pojetí orgánu právnické osoby naopak coby samotného žalovaného zakládalo v žalobě logický a věcný rozpor právě mezi takto chápaným určením žalovaného a ostatními v ní uvedenými skutečnostmi. Nesprávnost v označení žalovaného účastníka, jež tedy zahrnuje i nesprávnost takto dovozenou, implikuje postupy soudu ve smyslu § 43 o. s. ř., jež sledují její odstranění. Žalobci přirozeně nelze bránit, aby takovou nesprávnost odstranil sám, bez ingerence soudu.

Pro danou problematiku je významné, že z hlediska historického se nejrůznější záměny subjektů a jich reprezentujících orgánů projevují především ve vztahu k veřejnoprávním korporacím – státu, krajům či obcím. V případě těchto specifických právnických osob se totiž právní úprava definující postavení jejich jednotlivých orgánů určitým způsobem vyvíjela.

Co se týče právní subjektivity orgánů státu (České republiky), a tedy i jejich způsobilosti vystupovat v občanském soudním řízení, právní úprava doznala podstatných změn v souvislosti s účinností zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (tedy od 1. 1. 2001), v jejímž důsledku ztratily organizační složky státu způsobilost vystupovat samostatně v soudním řízení. To ostatně reflektovala i ta rozhodnutí, jež řešený nedostatek označení žalovaného považují za neodstranitelnou podmínku řízení (viz výše).

Obdobně je možno poukázat na změny související s postavením obcí a jejich orgánů, a to již v souvislosti s přijetím zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), podle něhož jsou obce právnickými osobami (§ 4 odst. 1). Přitom do té doby vystupovaly v obdobném postavení národní výbory (ve smyslu zákona č. 69/1967 Sb.). Zaměnitelnost označení národních výborů a orgánů obcí v historicky podmíněném vnímání mnohých žalobců vedla často k podání žaloby v občanském soudním řízení proti některému z orgánů obce (nejčastěji proti obecnímu úřadu), ačkoliv ten způsobilost vystupovat v řízení neměl. Nelze odhlédnout ani od toho, že zákon č. 367/1990 Sb. sám vytvořil do značné míry zmatečný stav, když stanovil, že dnem jeho účinnosti přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních a jiných vztahů pracovníků podle zvláštních předpisů z národních výborů na obecní úřady (viz § 68 odst. 2), tedy na orgány obce, které již podle tohoto zákona postrádaly právní subjektivitu.

Nadále platí, že účastníky občanského soudního řízení jsou (podle tzv. první definice) žalobce a žalovaný (§ 90 o. s. ř.) nebo (podle tzv. druhé definice) navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje (§ 94 odst. 2 o. s. ř.), anebo (podle tzv. třetí definice) navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno (§ 94 odst. 1 o. s. ř.). Podle tzv. první definice se účastenství zakládá v řízení ve věcech, týkajících se dvoustranných právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným, tj. v tzv. sporném řízení. V dalších řízeních se účastenství řídí tzv. druhou definicí (označuje-li účastníky řízení zákon) nebo tzv. třetí definicí (v ostatních řízeních). Vymezení účastníků řízení podle tzv. první definice (§ 90 o. s. ř.) se zakládá čistě procesním způsobem; žalobcem je ten, kdo podal u soudu návrh na zahájení řízení (žalobu), a žalovaným je (vždy a pouze) ten, koho žalobce v žalobě za tohoto účastníka řízení (za žalovaného) označil. Procesně se vymezuje rovněž postavení navrhovatele při účastenství podle tzv. druhé a třetí definice. Označení toho, kdo bude – kromě navrhovatele – účastníkem občanského soudního řízení podle tzv. druhé nebo třetí definice, má původ v hmotném právu; účastníky řízení jsou v těchto případech ti, jež jsou také účastníky hmotněprávního vztahu, o němž v řízení jde, nebo

ti, jejichž práv a povinností z hmotněprávního vztahu se řízení (a rozhodnutí posléze v něm vydané) dotýká. Účastník řízení, vymezený podle tzv. první definice (§ 90 o. s. ř.), má tzv. procesní legitimaci, je-li způsobilý být účastníkem občanského soudního řízení; podle toho, zda vystupuje na straně žalobce nebo na straně žalovaného, je rozlišována aktivní nebo pasivní procesní legitimace. Od procesní legitimace účastníka je třeba odlišovat tzv. věcnou legitimaci, která představuje hmotněprávní vztah účastníka ke konkrétní projednávané věci (předmětu řízení). Není-li ten, kdo byl označen jako žalovaný, účastníkem hmotněprávního vztahu, o nějž v posuzované věci jde, je to důvodem k zamítnutí žaloby. Absence procesní legitimace (spočívající v nezpůsobilosti být účastníkem občanského soudního řízení) představuje – jak nejsou v právní teorii a soudní praxi žádné pochybnosti (viz právě R 41/1997) – nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit; soud proto řízení zastaví (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Lze zde rovněž z pohledu standardní judikatury Nejvyššího soudu k řešenému rozporu poukázat i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 29 Odo 649/2001, publikované pod č. 11/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jež sice rozlišuje procesní situace nedostatku podmínek řízení a vad žaloby (viz právní věta, dle níž nedostatek podmínky řízení ve smyslu § 103 o. s. ř. není vadou žaloby z hlediska její správnosti či úplnosti a vada žaloby naopak nepředstavuje nedostatek podmínky řízení), zároveň však formuluje závěr, dle nějž „každý procesní úkon je nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednatelů je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil, a tím, co jím projeviti chtěl, nemá na procesní úkon a jeho účinnost žádný vliv.“

V nyní však projednávané typové situaci, kdy žalobkyně označila v žalobě za žalovaného „Ministerstvo pro místní rozvoj Praha, organizační složka státu, Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1, odbor územně stavebně správní“ a v žalobě hovoří mimo jiné o „žalovaném (Ministerstvu pro místní rozvoj)“ či o „žalovaném (Ministerstvu pro místní rozvoj Praha, jednatel Mgr. J. P.)“ a kdy z dalších údajů obsažených v žalobě vyplývá, že se obrací s požadavkem na „náhradu škody za vzniklou nemajetkovou újmu“ podle zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) na Ministerstvo pro místní rozvoj, „jakožto úřad jednatel jménem státu“, je nutno hodnotit tento stav tak, že se v obsahu žaloby projevil zjevný logický rozpor v údajích o tom, kdo je (má být) žalovaný; dokud nebyla nesrozumitelnost žaloby v tomto směru odstraněna, nebylo možné ani učinit závěr, že by žalovaným byl někdo, kdo není způsobilým účastníkem občanského soudního řízení. Žalobkyně navíc v odvolání proti usnesení soudu prvního stupně jednak vysvětlila důvody, které ji vedly k označení žalovaného v žalobě, jednak vadu žaloby v označení žalovaného odstranila, když uvedla, že „žalovaným je Česká republika – Ministerstvo pro místní rozvoj, IČ 66002222, se sídlem Praha 1, Staroměstské náměstí 932/6, PSČ 110 15“. Ačkoliv tím odstranila vadu žaloby v označení žalovaného způsobem,

o němž platí (nastává fikce), že žaloba byla bez vad od počátku (tj. již ode dne, kdy byla podána u soudu), odvolací soud k této skutečnosti – jak vyplývá z odůvodnění napadeného usnesení – nepřihlédl.

Nejvyšší soud z výše vyložených důvodů k uvedeném rozporu v soudní praxi vychází z toho, že je-li žalobcem v žalobě za žalovaného označen pouze orgán státu (kraje, obce), přičemž se z jiných částí žaloby podává, že směřuje vůči státu (kraji, obci), je na místě takový stav posoudit jako vadu žaloby ve smyslu § 43 odst. 1 o. s. ř. Je-li pak žalobcem posléze zjednána náprava spočívající v označení žalovaného jako České republiky, lze odtud usuzovat na původně vadnou žalobu (§ 43 o. s. ř.), kterou žalobce sám zhojil.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; Nejvyšší soud je proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 1) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Uvede-li žalovaný ve vyjádření podle ustanovení § 114b o. s. ř., aniž by pochyboval skutková tvrzení žalobce, právní důvody, na nichž staví svoji obranu, které mohou představovat právní důvody bránící vzniku uplatněného práva, nenastává fikce uznání uplatněného nároku a ve věci nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4426/2011)

K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem pro uznání ze dne 2. 2. 2011 uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 136 928,91 Kč (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

K o d v o l á n í ž a l o v a n é V r c h n í s o u d v Olomouci rozsudkem ze dne 21. 6. 2011 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

O d v o l a c í s o u d se ztotožnil se soudem prvního stupně, že v projednávané věci byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání na základě tzv. fikce uznání uplatňovaného nároku podle ustanovení § 114b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

K o d v o l a c í n á m í t k e ž a l o v a n é, že její vyjádření k výzvě soudu prvního stupně neobsahuje námitku skutkového charakteru, k níž by bylo zapotřebí navrhnout důkazy, ale je námitkou právní, odvolací soud poukázal na dikci ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř., z níž dovodil, že povinnost vyjádřit se splní žalovaná pouze tehdy, když v písemném podání uvede ty skutkové okolnosti, na nichž buduje svoji obranu proti žalobě, a to tak, aby soud mohl stanovit okruh sporných skutečností, které budou předmětem dokazování. Uvedl, že fikce uznání je podle znění zákona spojena nejen se situací, kdy se žalovaná nevyjádří vůbec, ale nastupuje i tehdy, jestliže ve vyjádření neuvede skutečnosti, na nichž staví svoji obranu. Naproti tomu fikce uznání nároku ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. nastat nemůže, pokud z včasného vyjádření žalované vyplyne nejen to, že žalobou uplatněný nárok zcela neuznává, ale současně v něm, alespoň v základních obrysech, vyličí rozhodné skutečnosti, na nichž svoji obranu staví. Žalovaná ve svém vyjádření pouze uvedla, že „smluvní ujednání, od nichž žalobce odvíjí žalobní nárok, považujeme za neurčitá a proto neplatná“. Odvolací soud uzavřel, že takovéto vyjádření žalované zákonem požadované rozhodné skutečnosti neobsahuje a žádné rozhodné skutečnosti nelze ani z textu vyjádření dovodit. Aby soud mohl po právní stránce věc posoudit, jsou nezbytná řádná skutková tvrzení účastníků. Vzhledem k uvedenému proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

P r o t i r o z s u d k u o d v o l a c í h o s o u d u p o d a l a ž a l o v a n á d o v o l á n í, jehož přípustnost odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Podle dovolatelky v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyly dosud vyřešeny tři otázky zásadního právního významu, které jsou významné i pro rozhodnutí v projednávané věci.

Dovolatelka tak namítá, že dovolací soud dosud neposoudil „1. otázku kvantitativních požadavků na vylíčení rozhodujících skutečností, na nichž žalovaná staví svoji procesní obranu, 2. otázku, zda při vyjádření žalované dle § 114b o. s. ř. učiněném ve stanovené lhůtě, jež dle názoru soudu neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelné či neurčité, je na místě postupovat dle ustanovení § 43 o. s. ř., anebo zda ihned přistoupit k vydání rozsudku pro uznání, i když žalovaná žalobní nárok neuznává, a 3. otázku, zda lze v kontradiktorním procesu po žalované spravedlivě požadovat, aby rozváděla svoji prvotní procesní obranu ještě před nařízeným jednáním do té míry, že by svému procesnímu soupeři byla nucena „odkrýt karty“ a tím mu de facto již dopředu napověděla, že v daném sporu nemůže být úspěšný.“

Dovolatelka má za to, že její vyjádření bylo sice stručné, ale byl jím zcela jasně a zřetelně vymezen spor, tedy rozdílnost názorů účastníků řízení na oprávněnost požadovaného plnění. Svým výše citovaným vyjádřením zpochybnila nikoliv skutkový, ale právní základ, na němž byla žaloba postavena. Navíc žádným ustanovením o. s. ř. není vyjmuta včasné vyjádření k žalobě dle ustanovení § 114b o. s. ř. z právního režimu neurčitých podání dle ustanovení § 43 o. s. ř. Konečně dovolatelka namítá, že formulace vyjádření k žalobě byla stručná záměrně. Dle jejího názoru nelze na vyjádření žalované nahlížet jako na kvantitativně nedostatečné.

Nadto byl podle dovolatelky rozsudek pro uznání vydán ve věci, v níž ani nebylo na místě vydávat výzvu dle ustanovení § 114b o. s. ř., neboť žalobkyně by ani při prokázání všech skutkových tvrzení nemohla být procesně úspěšná. Odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003, dle kterého v takových případech vydání rozsudku pro uznání vůbec nepřipadá v úvahu. Že se o takový případ v projednávané věci jednalo, bylo dle dovolatelky zřejmé z neurčitého a proto neplatného smluvního ujednání pro smluvní penále, když nebylo stanoveno z jaké veličiny či hodnoty bude oněch 0,05 % vypočteno.

Závěrem dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně se k dovolání žalované vyjádřila tak, že dovolání považuje za nepřipustné a nedůvodné. Vyjádření žalované není možné považovat za vylíčení všech rozhodných skutečností. Nesouhlasí s tvrzením žalované, že v jejím vyjádření se jedná toliko o námitku právní, nikoliv skutkového charakteru. Smlouva může být neurčitá a tedy i neplatná i vlivem skutkových okolností neprávního charakteru. K námitce žalované, že soud prvního stupně ji měl vyzvat k doplnění vyjádření dle ustanovení § 43 o. s. ř., poukazuje na to, že nelze zaměňovat nedostatečnost podání s jeho neurčitostí či nesrozumitelností. Závěrem žalobkyně dodává, že ustanovení o úroku z prodlení ve výši 0,05 % denně není v rozporu s právem.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 7. 2009) se podává z bodů 1. a 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř., oprávněnou osobou řádně zastoupenou advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť pouze z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Dovolání je mimořádným opravným prostředkem, kterým lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání proti rozsudku, jímž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, upravuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání přípustné není, neboť ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Je-li přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, je způsobilým dovolacím důvodem zásadně jen důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, však lze zvažovat i z hlediska námitky, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), jestliže posouzení, zda řízení je postiženo procesní vadou, vychází ze střetu odlišných právních názorů na výklad procesního předpisu (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 650/06, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1464/10). Tak je tomu i v projednávané věci, kdy námitky dovolatelky směřující k výkladu procesního předpisu (jedná se o spor o výklad procesního práva, na němž je založeno rozhodnutí odvolacího soudu) mají přesah do roviny zásadního posouzení procesních norem a lze jimi (k jejich přezkoumání) přípustnost dovolání založit.

Dovolacím soudem nebyla dosud řešena otázka, zda vyjádření žalovaného k výzvě soudu podle ustanovení § 114b o. s. ř. obsahující nikoliv skutkové, ale jen právní námitky, uplatněné žalovaným v rámci procesní obrany, jimiž zpochybňuje žalobní nárok, může představovat řádné vyličení rozhodujících skutečností, na nichž žalovaný staví svoji obranu podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř.

Právní posouzení věci je činnost soudu, spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přiznává či nikoliv.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 114b o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 7. 2009) vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vyličil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2), a ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 (odstavec první). Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby (odstavec pátý).

Uvede-li žalovaný ve vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. skutečnosti, které, pokud by byly prokázány, by mohly být posouzeny jako skutečnosti bránící vzniku uplatněného práva, a tudíž by mohly vést k zamítnutí žaloby, aniž by výslovně uvedl, jaké právní následky jsou s těmito skutečnostmi spojeny, nelze ve věci rozhodnout rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2646/2005).

Uvedené však platí i v případě, uvede-li žalovaný právní důvody, na nichž staví svoji obranu (aniž by například zpochybňoval skutková tvrzení žalobce) a které mohou představovat právní důvody bránící vzniku uplatněného práva.

V podmínkách projednávané věci žalobkyně v žalobě vyličila, že po žalované požaduje zaplacení úroku z prodlení ve výši 0,05 % denně z fakturovaných částek, odkazující na přílohu č. 1 smlouvy uzavřené mezi účastníky, kde si účastníci měli sjednat (jak žalobkyně v žalobě výslovně uvádí) penále z prodlení ve výši 0,05 % za každý den prodlení s úhradou fakturovaných částek.

Na výzvu soudu učiněnou podle ustanovení § 114b o. s. ř. pak žalovaná uvedla, že „smluvní ujednání, od nichž žalobce odvíjí žalobní nárok, považujeme za neurčitá, a proto neplatná“.

Dospěl-li poté odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) k závěru, že nastala fikce uznání uplatněného nároku, neboť vyjádření žalované neobsahuje požadované rozhodné skutečnosti skutkového charakteru, ale námitku právní, je tento jeho právní závěr nesprávný.

Žalobkyně svůj nárok odvozuje ze smluvních ujednání účastníků o „penále z prodlení ve výši 0,05 % denně“. Uvedla-li za takové situace žalovaná ve svém vyjádření, že „smluvní ujednání, od nichž žalobce odvíjí žalobní nárok, považuje za neurčitá, a proto neplatná“, uvedla v dostatečném rozsahu rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a nenastala proto podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. fikce uznání uplatněného nároku.

Dovolací soud v této souvislosti připomíná, že se opakované ve svých rozhodnutích vyjadřoval k tomu, že bez interpretačních pravidel podle ustanovení § 266 obch. zák. nelze zpravidla dospět k tomu, zda lze sjednané „penále“ vykládat jako smluvní pokutu nebo jako smluvní úrok z prodlení, přičemž okolnosti rozhodné pro výklad projevu vůle se v jednotlivých případech odlišují, přičemž správnost výkladu projevu vůle závisí na správném výkladu a aplikaci uvedených interpretačních pravidel (srov. aktuálně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3555/2010).

Zpochybnila-li žalovaná uplatněný žalobní nárok na zaplacení penále z prodlení s právní argumentací směřující k jeho možné neplatnosti pro neurčitost, šlo o takové dostatečné vylíčení rozhodujících skutečností ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř., v jehož důsledku fikce uznání uplatněného nároku nenastala. Odvolací soud ustanovení § 114b o. s. ř. nesprávně vyložil a jeho právní posouzení věci je proto nesprávné.

Vzhledem k uvedenému závěru se proto již dovolací soud nezabýval dalšími dovolacími námitkami žalované a podle ustanovení § 243b odst. 2 a 3 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil. Protože důvody pro zrušení platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Přijme-li advokát do „úschovy“ peníze klienta, tedy spravuje-li jeho majetek, případně část majetku účelově vymezenou, nestává se tím dlužníkem osoby, které má podle ujednání s klientem peníze vydat. Tato osoba není účastníkem právního vztahu advokáta a jeho klienta. Výjimku představuje tzv. svěřenecká smlouva (inominátní kontrakt ve smyslu § 51 obč. zák.), kterou uzavírají s advokátem všechny strany závazkového právního vztahu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2011, sp. zn. 33 Cdo 3077/2010)

Rozsudkem ze dne 16. 2. 2010 změnil **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě ve věci samé rozsudek **O k r e s n í h o s o u d u** ve Vsetíně ze dne 7. 9. 2009 tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci 2 000 000 Kč s úroky z prodlení za dobu od 31. 10. 2006 do zaplacení ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou v každém kalendářním pololetí a platné pro první den příslušného kalendářního pololetí, zvýšené o 7 procentních bodů, do tří dnů od právní moci rozsudku; žalobci přiznal právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud převzal skutkový stav zjištěný v řízení před soudem prvního stupně a uzavřel, že složením částky 14 000 000 Kč do „úschovy“ JUDr. E. P., advokátky, se žalovaný povinnosti zaplatit žalobci kupní cenu podle § 588 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, nezprostil; účastníci totiž nesjednali se zmíněnou advokátkou svěřeneckou smlouvu, takže přijetí peněz do její „úschovy“ vznikl právní vztah jen mezi advokátkou a žalovaným. Rozvazovací podmínku pro případ, že kupní cenu žalovaný zcela nezaplatí (bod VI. smlouvy), označil odvolací soud za neurčitou (proto neplatnou podle § 37 odst. 1 obč. zák.) a obranou žalovaného, který tvrdil, že předmět koupě byl vadný, se nezabýval.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním, jímž – podle obsahu – uplatnil dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Za vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, pokládá chybu odůvodnění, v jehož textu odvolací soud uvedl, že „odvolání žalovaného důvodné není“, když odvolatelem byl žalobce, nepřezkoumatelnost rozsudku (ovšem bez jakéhokoliv bližšího zdůvodnění) a neprovedení důkazů, které měly prokázat, že žalobce byl klientem JUDr. E. P. Nesprávně posoudil odvolací soud podle dovolatele otázku pasivní věcné legitimace. Žalovaný splnil povinnost kupujícího způsobem předpokládaným v bodě III. smlouvy, tj. zaplatil kupní cenu složením částky 14 000 000 Kč dne 1. 3. 2006 do advokátní „úschovy“ (k rukám třetí osoby). Povinnost převést kupní cenu po předložení výpisu z katastru nemovitostí již zatěžovala JUDr. E. P., s níž žalobce (prodávající) a žalovaný (kupující) sjednali svěřeneckou smlouvu o způsobu placení kupní ceny. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se ve vyjádření ztotožnil se skutkovými i právními závěry odvolacího soudu a navrhl, aby dovolání bylo pro zjevnou bezdůvodnost odmítnuto, případně zamítnuto.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání – přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. – důvodné není.

Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečností), jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), i když nebyly v dovolání vytčeny; jinak je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.).

Vadami, které žalovaný výslovně namítl, řízení před soudy obou stupňů netrpí, resp. nejde o takové vady, které mají za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Označení žalovaného za odvolatele v odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu je opravitelné postupem podle § 164 o. s. ř. (z odůvodnění ostatně jednoznačně vyplývá, že účastníkem, který napadl rozsudek odvolacího soudu, je žalobce), námitka nepřezkoumatelnosti je – jak již bylo výše řečeno – nekonkrétní (odůvodnění napadeného rozsudku splňuje požadavky § 157 odst. 2 ve spojení s § 211 o. s. ř.) a z pohledu § 120 odst. 1, věty druhé, ve spojení s § 211 o. s. ř. neobstojí ani výtka neprovedení navržených důkazů (zde navíc takových, které s ohledem na právní posouzení věci byly nepodstatné). Protože řízení před soudy nižších stupňů není postiženo ani jinými – žalovaným nezmíněnými – vadami, je úspěšnost dovolání závislá již jen na posouzení právního závěru odvolacího soudu, podle něhož je žalovaný ve sporu věcně legitimován.

Právní posouzení je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 588 obč. zák. vznikne z kupní smlouvy prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu.

Skutkový stav, z něhož vyšel odvolací soud, je následující. Smlouvou z 1. 3. 2006 žalobce prodal žalovanému specifikované nemovitosti včetně zařízení (movitých věcí) za sjednanou cenu 14 000 000 Kč (právní účinky vkladu vlastnického práva nastaly 1. 3. 2006). Podle bodu III. smlouvy zaplatil žalovaný (kupující) kupní cenu do advokátní úschovy JUDr. E. P., která se zavázala „kupní cenu převést prodávajícímu ... do patnácti pracovních dnů od té doby, kdy jí jedna ze stran ... předloží list vlastnictví, na kterém v části A bude vyznačen jako vlastník kupující“. Obě smluvní strany vyslovily souhlas s „tako uhrazenou kupní cenou“. Pod textem

smlouvy a podpisy prodávajícího a kupujícího je uvedeno: „Tato kupní smlouva byla sepsána v advokátní kanceláři JUDr. E. P., advokáta, pracoviště Hradec Králové, která současně prohlašuje, že účastníci této smlouvy, jejichž totožnost zjistila a ověřila zákonným způsobem, tuto smlouvu před ní osobně podepsali.“ Podle protokolu z 1. 3. 2006 vložil žalovaný (zájemce o koupi nemovitostí) do úschovy JUDr. E. P. 14 000 000 Kč. Dohodli se na tom, že uvedená částka zůstane v úschově do předložení (kteroukoli stranou kupní smlouvy) výpisu z listu vlastnictví, v němž bude žalovaný zapsán jako vlastník, že po předložení výpisu „bude ... kupní cena poukázána na účet prodávajícího ... ve lhůtě 15 pracovních dnů“ s tím, že advokátka nevydá kupní cenu v žádném jiném případě, než jak je uvedeno výše. Závěrem protokolu žalovaný a JUDr. E. P. sjednali, že „podmínky lze měnit pouze souhlasně na základě dohody obou účastníků a zejména žádný z účastníků není oprávněn sám žádat, kromě případů stanovených podmínkami úschovy sjednanými dnešního dne, vydání peněz z úschovy“. Protokol je podepsán advokátkou a žalovaným. Dopisem datovaným 21. 9. 2006, který JUDr. E. P. obdržela 9. 10. 2006, požádal žalobce o převedení kupní ceny na svůj účet, dokládaje výpisem z katastru nemovitostí, že žalovaný byl zapsán jako vlastník předmětů kupní smlouvy. Dne 13. 10. 2006 se žalovaný dohodl s JUDr. E. P., že ve prospěch žalobce uvolní z úschovy jen 7 000 000 Kč, kdežto zbylých 7 000 000 Kč advokátka složí podle pokynu žalovaného na zvláštní depozitní účet A. R., advokáta; tím se vypořádaly vztahy mezi žalovaným a JUDr. E. P. co se úschovy peněz týče. To, že – vyjma zmíněných 7 000 000 Kč – obdržel žalobce na kupní cenu dalších 5 000 000 Kč, nebylo mezi účastníky sporné.

Není pochyb o tom, že při splnění podmínek stanovených v § 568 obč. zák. může dlužník splnit svůj závazek jednostranným (solučním) úkonem, jímž je uložení předmětu plnění do úřední úschovy (srov. § 185a a násl. o. s. ř.). Na rozdíl od soudní úschovy a jejích účinků je přijetí předmětu závazku (peněz) advokátem v rámci jeho činnosti podle § 56 a § 56a zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 85/1996 Sb.“), výrazem správy cizího majetku, která se děje na základě smlouvy s klientem. Přijme-li advokát do „úschovy“ peníze klienta, tedy spravuje-li jeho majetek, případně část majetku účelově vymezenou, nestává se tím dlužníkem osoby, které má podle ujednání s klientem peníze vydat; tato osoba totiž není účastníkem právního vztahu advokáta a jeho klienta. Výjimku představuje tzv. svěřenecká smlouva (inominátní kontrakt ve smyslu § 51 obč. zák.), kterou – jak správně dovodily soudy obou stupňů – uzavírají s advokátem všechny strany závazkového právního vztahu (srov. *mutatis mutandis*, rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1981/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura 3/2004 pod číslem 63, a ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 399/2003).

Názor dovolatele, že svěřenecký právní vztah vznikl tím, že kupní smlouvu sepsala s prodávajícím a kupujícím JUDr. E. P., která v bodě III. smlouvy způsob úhrady kupní ceny ve výši 14 000 000 Kč vázala – ve shodě s tím, co sjednala s žalovaným – na předložení průkazu vkladu vlastnického práva ve prospěch kupujícího,

Č. 74

není správný. Z listin datovaných 1. 3. 2006 a 13. 10. 2006 se podává, že dohoda advokátky a žalovaného, k níž žalobce nepřistoupil, zahrnuje pouze pokyny, jimiž žalovaný vázal dispozici s penězi představujícími sjednanou kupní cenu; to, že šlo o vztah pouze mezi advokátkou a žalovaným, vyplývá jednoznačně z listiny datované 13. 10. 2006, jíž byla správa částky složené do „úschovy“ advokátce (bez účasti žalobce) vypořádána.

Závěr odvolacího soudu, že se žalovaný nezprostil povinnosti zaplatit kupní cenu (její část) složením peněz do „úschovy“, je tudíž správný a Nejvyšší soud proto dovolání žalovaného zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).

Absolvent Policejní akademie České republiky v Praze oboru policejní management a kriminalistika nesplňuje podmínku získání vysokoškolského vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva uvedenou v ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (ve znění účinném do 31. srpna 2009), pro zápis do seznamu advokátních koncipientů vedeného Českou advokátní komorou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 32 Cdo 583/2010)

O b v o d n í s o u d pro Prahu I rozsudkem ze dne 4. 6. 2008 zamítl „žalobu se žádostí, že Mgr. J. P. se zapisuje do seznamu advokátních koncipientů vedeného Českou advokátní komorou“ (výrok I.), a žalobci uložil nahradit náklady řízení žalované (výrok II.).

Soud prvního stupně vyšel při posuzování důvodnosti žaloby z toho, že žalobce podal 11. 6. 2007 žádost o zápis do seznamu advokátních koncipientů, k níž mimo dalšího doložil i úředně ověřenou kopii diplomu dokládající, že je absolventem Policejní akademie České republiky v Praze (dále jen „Policejní akademie“), oboru bezpečnostně právní studia (správně v magisterském studijním programu bezpečnostně právní studia, ve studijním oboru policejní management a kriminalistika). Žalovaná žádost odmítla s tím, že nedoložil vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva studiem na vysoké škole v České republice ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále též jen „zákon o advokacii“). Soud prvního stupně s odkazem na náleží pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/95 (jde o náleží ze dne 13. 9. 1995, uveřejněný pod č. 225/1995 Sb. – dále též jen „náleží pléna Ústavního soudu“) dospěl k závěru, že Policejní akademie neposkytuje v rámci magisterského studijního programu bezpečnostně právní studia vzdělání v oblasti práva ve všech jeho oborech, ale její zaměření je odlišné od právnických fakult a odpovídá specifickým požadavkům na činnost příslušníků ministerstva vnitra.

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 23. 7. 2009 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalované uložil povinnost zapsat žalobce do jí vedeného seznamu advokátních koncipientů (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

Odvolací soud uvedl, že pravomoc soudu k projednání věci je dána podle ustanovení § 55b odst. 1 písm. a) zákona o advokacii. Shodně se soudem prvního stupně měl za to, že Policejní akademie, obdobně jako dříve Vysoká škola Sboru národní bezpečnosti (dále jen „VŠ SNB“), je jako policejní škola zaměřena především na výuku oborů odpovídajících profilaci jejích absolventů, u nichž se předpokládá působení v oblasti veřejné bezpečnosti. Nicméně závěry uvedené v náleží pléna

Ústavního soudu nepovažoval za využitelné v podmínkách zákona o advokacii, ve znění zákona č. 210/1999 Sb., když znění ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona o advokacii (účinné do 31. 8. 2009) je nejen formálně, ale především obsahově odlišné od znění § 3 písm. b), resp. § 30 písm. b) dřívějšího zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii. Požadavek vysokoškolského vzdělání v rámci magisterského studia v oblasti práva je nepochybně širší než požadavek takového vzdělání na právnické fakultě. Žalobce získal studiem na Policejní akademii vzdělání v magisterském studijním programu bezpečnostně právní studia a z dodatku k jeho diplomu se podává, že vykonal zkoušku ze správního a policejního práva, z obchodního, občanského, ústavního, trestního, sociálního a evropského práva. Proto dospěl odvolací soud k závěru, že žalobce splňuje podmínku magisterského studia v oblasti práva, byť nezískal vzdělání v celé šíři tohoto oboru, jaké poskytují právnické fakulty. Z hlediska ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona o advokacii však jeho vzdělání k zápisu do seznamu advokátních koncipientů vyhovuje.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, odkazujíc co do přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a co do důvodů na ustanovení § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.

Vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolatelka spatřuje v tom, že předsedkyně senátu odvolacího soudu poskytla žalobci při jednání o odvolání dne 23. 7. 2009 radu, jak formulovat žalobní petit, když v původním žalobcem navrženém petitu byl subjektem, který má zápis provést, soud, ve změněném petitu je tímto subjektem žalovaná. Odvolací soud tak porušil zásadu nestrannosti soudu a zásadu rovnosti stran.

Co do správnosti právního posouzení věci dovolatelka odvolacímu soudu vytýká povrchní hodnocení změn týkajících se Policejní akademie, dříve VŠ SNB, a skutečného obsahu a vlastního smyslu nálezu pléna Ústavního soudu. Z něj vyplývá, že je samozřejmým požadavkem, aby do seznamu advokátních koncipientů mohl být zapsán jen absolvent takové vysoké školy, která poskytuje plné právnické vzdělání v rozsahu a hloubce, jež bude pro svou činnost potřebovat, včetně příslušného vzdělanostního zázemí. Takové vzdělání může poskytnout pouze vysoká škola, která se na poskytnutí daného vzdělání soustřeďuje. Takovou školou není Policejní akademie, která se soustřeďuje na poskytnutí specializovaného a hlubokého vzdělání a výcviku policistů a předměty práva jsou nutně v pozici pouze doplňující. Dovolatelka je přesvědčena, že právo potencionálních klientů na kvalifikovanou právní pomoc, a speciálně na kvalifikovanou obhajobu, je důležitým veřejným zájmem, neboť souvisí se zajištěním ústavně zajištěných práv a svobod. Tento veřejný zájem může být uspokojen pouze přísným úsilím, jehož výsledkem je stav, kdy poskytování právních služeb je umožněno skutečně kvalifikovaným odborníkům, po splnění všech zákonných podmínek. Nález pléna Ústavního soudu neztratil svou aktuálnost, podstatou zůstává ochrana zájmu klientů a úroveň poskytování právních služeb, která není možná bez absolvování studia s úplným rozsahem oboru práva a s hlubokým

obsahem. Vzhledem k prostupnosti právnických povolání se totéž, *mutatis mutandis*, týká i kvality případných budoucích soudců, absolventů Policejní akademie.

Dovolatelka rovněž namítá, že rozsudek odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Odvolací soud totiž na rozdíl od soudu prvního stupně shledal studijní náplň dostačující ve smyslu příslušného zákonného ustanovení pro zápis do seznamu koncipientů, přičemž však přehlédl rozsah té podstatné části výuky, která odpovídá specializaci Policejní akademie.

Proto navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhuje dovolání zamítnout.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.; a je i důvodné.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, která na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 37 odst. 1 zákona o advokacii, ve znění účinném do 31. 8. 2009, Komora zapíše do seznamu advokátních koncipientů každého, a) kdo má plnou způsobilost k právním úkonům, b) kdo získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva studiem na vysoké škole v České republice, nebo získal vzdělání v oblasti práva na vysoké škole v zahraničí, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, anebo je toto vzdělání uznáno podle zvláštních právních předpisů, c) kdo je bezúhonný, d) komu nebylo uloženo kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátních koncipientů nebo na něhož se hledí, jako by mu toto kárné opatření nebylo uloženo, a e) kdo je k advokátovi nebo ke společnosti v pracovním poměru sjednaném na stanovenou týdenní pracovní dobu podle zvláštního právního předpisu.

Otázkou splnění podmínky získání právního vysokoškolského vzdělání k zápisu do seznamu advokátních koncipientů se Ústavní soud zabýval v citovaném nálezu pléna k návrhu na zrušení ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) a § 30 písm. b) zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii. Byť Ústavní soud posuzoval tuto otázku v podmínkách již zrušeného zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii, a zákona č. 209/1990 Sb., o komerčních právnících a právní pomoci jimi poskytované, má Nejvyšší soud shodně s dovolatelkou za to, že jeho závěry, formulované v obecné rovině, se uplatní i při výkladu ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii,

ve znění účinném do 31. 8. 2009. Ústavní soud při zkoumání (ne)splnění podmínky právnického vzdělání na vysoké škole posuzoval studium na VŠ SNB z hlediska její geneze, obsahové náplně vyučovaných oborů a jejich srovnání s právnickými fakultami, orientací a dimenzí výuky, studijními požadavky, jakož i cílovým zaměřením. Na základě tohoto zkoumání dospěl k závěru, že absolvent fakulty veřejné bezpečnosti VŠ SNB nejen formálně, ale ani materiálně-právně nevyhovuje nárokům stanoveným v § 3 odst. 1 písm. b) a § 30 písm. b) zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii, neboť obory vyučované na VŠ SNB se kryly s výukou na právnických fakultách jen zčásti a orientace a dimenze výuky, jakož i studijní požadavky, byly vedeny cílovými představami, jež se také lišily od profilace univerzálních právníků. K tomuto závěru ostatně dospěl i Nejvyšší soud ve stanovisku pléna ze dne 18. 1. 1995, PlsN 1/95, uveřejněném pod číslem 30/1995 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 30/1995“).

V projednávané věci podle zjištění soudů nižších stupňů je žalobce absolventem Policejní akademie České republiky v Praze a získal vysokoškolské vzdělání studiem v magisterském studijním programu bezpečnostně právní studia, ve studijním oboru policejní management a kriminalistika. V průběhu studia vykonal zkoušku ze správního a policejního práva, z obchodního, občanského, ústavního, trestního, sociálního a evropského práva. Tyto obory práva, z nichž žalobce měl složit zkoušku, však nejsou hlavním ani jediným předmětem studia na Policejní akademii. Policejní akademie není vysokou školou zaměřenou na studium práva a výchovu právníků ve všech oborech práva a v celém rozsahu každého právního oboru, ale jde o vysokou školu zaměřenou na vzdělání v jiných profesích, a to pro potřeby policejních složek, poskytující i vzdělání v některých právních oborech s obsahem a v rozsahu odpovídajícím zaměření školy. Je-li žalobce absolventem studijního oboru „policejní management a kriminalistika“, pak účelem jeho studia na Policejní akademii nebylo vzdělat se pro profesi právníka, ale kriminalisty nebo řídicího policejního pracovníka. Právní obory na Policejní akademii nejsou hlavní náplní studia, obsah a rozsah výuky nemůže být rovnocenný s obsahem a rozsahem jednotlivých právních oborů na vysoké škole specializované na výuku práva, na níž je studium práva hlavním, tedy stěžejním studijním oborem. Žalobce tak nemá vzdělání v oblasti práva v úplném rozsahu poskytovaném na vysoké škole zaměřené na univerzální vzdělání ve všech odvětvích práva.

Zákon o advokacii doznal v průběhu doby v příslušném ustanovení, pokud jde o formulaci podmínky vzdělání, změny.

Podle ustanovení § 30 písm. b) zákona č. 128/1990 Sb. (účinného do 30. 6. 1996) Komora запиše do seznamu advokátních koncipientů každého uchazeče, který získal vysokoškolské vzdělání na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice.

Podle ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb. (ve znění účinném do 31. 8. 2009), Komora запиše do seznamu advokátních koncipientů každého, kdo

získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva studiem na vysoké škole v České republice, nebo získal vzdělání v oblasti práva na vysoké škole v zahraničí, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, anebo je toto vzdělání uznáno podle zvláštních právních předpisů.

Podle téhož ustanovení zákona o advokacii (ve znění účinném od 1. 9. 2009) Komora zapíše do seznamu advokátních koncipientů každého, kdo získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo 1. v magisterském studijním programu studiem na vysoké škole v České republice, nebo 2. studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v bodě 1 na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v oboru právo na vysoké škole v České republice.

Přes tyto formulační změny se smysl a účel dotčeného ustanovení obsahující podmínku, aby uchazeč o zápis do seznamu advokátních koncipientů měl právnické vzdělání získané studiem na vysoké škole zaměřené na studium v oborech práva a poskytující úplně právnické vzdělání, nezměnil.

Změny zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii, v ustanovení § 30 písm. b) (ve znění účinném do 30. 6. 1996), nyní v ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (ve znění účinném do 31. 8. 2009 a ve znění účinném od 1. 9. 2009), nejsou obsahové, ale jde o zpřesnění pojmu s ohledem na stávající právní úpravu vysokých škol. I po těchto změnách uvedeného ustanovení zákona o advokacii jsou platné závěry vyjádřené v nálezu pléna Ústavního soudu a v R 30/1995 a žalovaná jako subjekt odpovědný za posuzování žádostí o zápis do seznamu koncipientů (a do seznamu advokátů) má legitimní právo střežit úroveň vzdělání uchazečů o zápis.

Jelikož rozsudek odvolacího soudu není z výše uvedených důvodů správný, Nejvyšší soud tento rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

Námítkou vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, se Nejvyšší soud již nezabýval, protože ta nemohla na výsledku dovolacího řízení ničeho změnit.

V úvahu přicházejícímu dědici se ve smyslu ustanovení § 464 obč. zák. musí od soudu (soudního komisaře) dostat poučení o náležitostech, o způsobu a o účincích odmítnutí či neodmítnutí dědictví tak, aby mu bylo zřejmé, co je smyslem a účelem takového právního úkonu a jaká situace nastane ohledně dědického podílu, který se uvolní v případě, že dědické právo (dědictví) odmítne.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2149/2009)

Řízení o dědictví po V. K., zemřelé dne 26. 11. 2005 (dále též jen „zůstavitelka“), bylo zahájeno usnesením vydaným Okresním soudem v Kolíně dne 6. 12. 2005. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstavitelce byl pověřen JUDr. J. N., notář v Kolíně (§ 38 o. s. ř.).

O k r e s n í s o u d v Kolíně usnesením ze dne 18. 2. 2008 rozhodl, že pozůstala dcera J. D. není dědičkou po zůstavitelce. Uvedl, že „je tu spor o dědické právo“; že „J. D., která dědictví odmítla, o sobě tvrdí, že je dědičkou“; že však „O. K. její dědické právo popírá“; že „do vyřešení tohoto sporu není jasné, s kým má být jako s účastníkem dědického řízení nadále jednáno“; že „J. D. učinila prohlášení o odmítnutí dědictví dne 11. 5. 2007“; že „za ni do řízení vstoupila její dcera S. D., která učinila dne 1. 11. 2007 prohlášení, že dědictví po zůstavitelce neodmítá“; že „tím byl na jisto postaven okruh dědiců, jimiž jsou poz. syn O. K. a pozůstalá vnučka S. D.“; že J. D. byla zastoupena advokátem, když „ustanovení § 118a odst. 4 o. s. ř. poučovací povinnost soudu (notáře jako soudního komisaře) zcela vylučuje“; že navíc „se povinnost poučení týká procesních práv a povinností“; dále že „nebylo zjištěno, že by J. D. disponovala s věcmi do dědictví náležejícími, prodávala je, či činila jakékoliv jiné úkony, které by přesahovaly rámec obvyklého hospodaření“; že „J. D. byla o svém dědickém právu vyrozuměna při prvním ústním jednání ve věci, a to dne 16. 3. 2007“; že „poté, co byla poučena o lhůtě k odmítnutí dědictví, sama J. D. požádala o prodloužení lhůty k rozhodnutí o odmítnutí či neodmítnutí dědictví do příštího jednání“; že „J. D. a její dcera trvale žijí a pracují ve Spolkové republice Německo a do České republiky přijíždí jen občas“ a že „důvody k prodloužení lhůty dány byly“.

K o d v o l á n í J. D. K r a j s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 12. 6. 2008 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že rozhodl, že „soud bude nadále jednat jako s dědici s O. K. a J. D.“ a S. D. nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ani před soudem odvolacím. Vycházel ze závěru, že „lhůta, kterou zákon k odmítnutí dědictví stanoví, je lhůtou hmotně právní“; že „s marným uplynutím této lhůty zákon spojuje právní následky“; že „zákon umožňuje účastníku prodloužení této lhůty, pokud jsou pro to důležité důvody“; že „ty v daném případě byly dány“; že „pozůstalá dcera a pozůstalá vnučka žijí ve Spolkové republice

Německo, jejich pobyt v České republice je sporadický a jejich možnost účastnit se jednání je podstatně snížena“; že „pokud procesní předpis zakotvuje možnost prodloužení lhůty, stanoví tak pouze ve vztahu ke lhůtě soudcovské v ustanovení § 55 o. s. ř.“; že „i soudcovská lhůta může být lhůtou propadnou a její zmeškání má vliv na hmotně právní postavení účastníka“; že „lhůtu soudcovskou umožňuje procesní předpis prodloužit jen před jejím uplynutím a pro její zachování je rovněž nezbytné, aby úkon, směřující soudu (například žaloba), došel soudu nejpozději poslední den lhůty“; že „takto prodloužit lhůtu lze jen na základě rozhodnutí soudu, vydaného před jejím uplynutím“; že „tím spíše u lhůty hmotně právní lze uzavřít, že pokud soud (soudní komisař) vyhověl žádosti účastníka o prodloužení lhůty, musí se toto rozhodnutí projevit nejen fakticky (např. odročením jednání z tohoto důvodu), ale i výslovně, a to rozhodnutím“; že „požadavek na rozhodnutí o prodloužení lhůty k odmítnutí dědictví je dán zejména nutností právní jistoty účastníka na stanovení délky této lhůty tak, aby byl výslovně stanoven její poslední den, kterým nastávají účinky, které zákon s marným uplynutím spojuje“; že „v daném případě k výslovnému prodloužení lhůty nedošlo“; že „soudní komisař dal fakticky najevo, že J. D. lhůtu k vyjádření o odmítnutí či neodmítnutí poskytuje“; že se však tak nestalo „výslovně rozhodnutím, kterým by bylo stanoveno, jak dlouhá lhůta je J. D. poskytnuta“; že „nebyly splněny podmínky pro platné prodloužení lhůty dle § 464, věta druhá, obč. zák.“ a že proto „J. D. uplynula lhůta, kterou zákon stanoví pro prohlášení o odmítnutí dědictví s účinky, že po uplynutí této lhůty nemůže dědictví odmítnout“ a že „J. D. je dědičkou po zůstavitelce“. Závěrem dodal, že má za to, že „vyjádřením se k navržené dědičké dohodě v březnu 2007 dala J. D. svým počínáním najevo, že dědictví nechce odmítnout“.

Proti usnesení odvolacího soudu podal Mgr. O. K. dovolání. Namítá, že „usnesení odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, konkrétně na nesprávném výkladu ustanovení § 464 a § 465 obč. zák.“; že „k prodloužení lhůty k odmítnutí dědictví není třeba výslovného samostatného rozhodnutí soudního komisaře“; že „zákon nikde neuvádí způsob, jakým by mělo dojít k prodloužení lhůty k odmítnutí dědictví, resp. že by o tom mělo být vydáváno jakékoliv samostatné rozhodnutí“; že „postačí toliko záznam ve spise, poznámka v příslušném protokolu nebo i jen konkludentně vyjádřený souhlas s žádostí o prodloužení lhůty“; že R 84/2005, na které odvolací soud odkazuje, „se ke konkrétní formě, jakou je možné lhůtu prodloužit, vůbec nevyjadřuje“; že ani „ustanovení § 464, věta druhá, obč. zák. vydání samostatného rozhodnutí nepředvídá“; že „v případech, kdy zákon vyžaduje vydání samostatného rozhodnutí, stanoví tak výslovně“; že z protokolu soudního komisaře ze dne 16. 3. 2007, resp. z výroku usnesení, kterým se jednání odročuje na neurčito, „je zřejmé, že žádosti J. D. o prodloužení lhůty k odmítnutí dědictví bylo vyhověno“, když „soudní komisař akceptoval v žádosti o prodloužení lhůty stanovený termín, a to příští jednání ve věci“; že „pokud by žádosti nevyhověl, neuváděl by jako v úvahu připadajícího dědice také S. D.“; že „se skutečností, že došlo

k vyhovění žádosti, byla evidentně srozuměna i J. D., když dne 11. 5. 2007, tedy až v běhu prodloužené lhůty, učinila obsahově kompletní a i jinak právně perfektní prohlášení, že dědictví odmítá“; že „tuto skutečnost J. D. více jak tři čtvrtě roku jakkoli nespороvala“; že „prodloužení lhůty akceptoval soudní komisař i S. D., která posléze v řízení výslovně prohlásila, že dědictví neodmítá“; že „všechny úkony se vykládají dle svého obsahu, nikoliv dle formy“; že „to platí i o úkonech soudu“; že „obzvláště v tomto typu nesporného řízení není třeba trvat na přepjatě formalistickém přístupu“; že „je třeba dát přednost skutečné vůli všech jednajících subjektů“; že „rozhodnutím je nejen úkon jako rozhodnutí formálně označený, nýbrž i takový úkon, jenž je rozhodnutím svým obsahem“; že „pokud by se dovolací soud ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, mělo by to nedozírný dopad na celou řadu jiných dědických řízení“; že „to by byl teprve velký zásah do právní jistoty účastníků“ a že „interpretace odvolacího soudu je s právní jistotou v přímém rozporu“; že „nejenže ze zákona nevyplývá nutnost vydávat samostatné rozhodnutí o prodloužení lhůty, ale ani praxe taková rozhodnutí nevydává“; že „lhůta byla v souladu s judikaturou prodloužena před jejím uplynutím, pro prodloužení lhůty byly dány důležité důvody“; že „všichni účastníci řízení, stejně jako soud prvního stupně, ba dokonce i soud odvolací, shodně zcela jednoznačně vyrozuměli, že soudní komisař v protokolu ze dne 16. 3. 2007 lhůtu k odmítnutí dědictví J. D. skutečně prodloužil“; dále namítá, že „aby skutečně šlo o úkon, kterým dědic dává najevo vůli, že dědictví nechce odmítnout, musí jít vždy o projev určité kvality“, neboť „každý v úvahu přicházející dědic určitým způsobem komunikuje se soudním notářem“; že „již při prvním ústním jednání ve věci J. D. jednoznačně vyjádřila, že prozatím není dohodnuta se svou dcerou, zda jako dědička bude v dědickém řízení nadále vystupovat ona sama, nebo její dcera“; že tak „již na počátku dědického řízení J. D. vyjádřila pravděpodobnost, že dědictví odmítne“; že „v tomto kontextu je nutné vyložit prohlášení J. D. ze dne 19. 3. 2007“; že „J. D. v tomto prohlášení vyslovuje nesouhlas s navrženou dědickou dohodou, jelikož S. D. tak prozatím učinit nemohla“ a že „její úkon byl tedy v souladu s její vůlí prozatím neučinit rozhodnutí o tom, zda-li dědictví odmítne či nikoliv“; že „prohlášení J. D. o neodmítnutí dědictví bylo jednáním jednoznačně účelovým“, když se předtím dozvěděla o ustáleném judikatorním výkladu způsobu nabývání uvolněného dědického podílu, který by „pro S. D. byl nevhodný“; že „skutečným motivem neodmítnutí dědictví je snaha o odvrácení dříve jí neznámých právních důsledků jejího již neodvolatelně učiněného právního úkonu“; že však „omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní“. Navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil „výrok I.“ usnesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

J. D. k dovolání uvedla, že „jej považuje v plné míře za nedůvodné“; že „dovolání neobsahuje žádné nové skutečnosti, které by nebyly uplatněny již ve vyjádření k odvolání“ a navrhla, aby dovolací soud dovolání „odmítl, popř. jako nedůvodné zamítl“.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d ě n í :

Vzhledem k tomu, že v řízení o dědictví je určující okamžik smrti zůstavitele (srov. čl. II bod 7. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) a zůstavitelka zemřela dne 26. 11. 2005, tedy před 1. 7. 2009, je třeba dovolání v posuzovaném případě i v současné době projednat a rozhodnout podle „dosavadních právních předpisů“, tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Podle ustanovení § 464 obč. zák. prohlášení o odmítnutí dědictví může dědic učinit jen do jednoho měsíce ode dne, kdy byl soudem o právu dědictví odmítnout a následcích odmítnutí vyrozuměn. Z důležitých důvodů může soud tuto lhůtu prodloužit.

V úvahu přicházejícímu dědici se v této souvislosti musí od soudu dostat poučení o náležitostech, o způsobu a o účincích odmítnutí či neodmítnutí dědictví tak, aby mu bylo zřejmé, co je smyslem a účelem takového právního úkonu a jaká situace nastane ohledně dědického podílu, který se uvolní v případě, že dědické právo (dědictví) odmítne.

Jednoměsíční lhůta k odmítnutí dědictví je lhůtou hmotněprávní; to platí i o lhůtě, prodloužené soudem podle § 464, věty druhé. Zmeškání lhůty k odmítnutí dědictví (stanovené zákonem nebo prodloužené soudem) proto nelze postupem podle § 58 o. s. ř. prominout. V odůvodněných případech může soudní komisař k žádosti dědice lhůtu k odmítnutí dědictví před jejím uplynutím prodloužit, chce-li si dědic před svým rozhodnutím zjednat jasno o stavu zanechaného majetku a zůstavitelových dluhů. Obrací-li se soudní komisař s vyrozuměním na dědice na území jiného státu, určí podle povahy případu k prohlášení o odmítnutí dědictví lhůtu zpravidla delší než jeden měsíc.

Zmeškání lhůty k odmítnutí dědictví má obdobné právní účinky, jako kdyby dědic prohlásil, že dědictví neodmítá.

Podle ustanovení § 465 obč. zák. platí, že dědictví nemůže odmítnout dědic, který svým počínáním dal najevo, že dědictví nechce odmítnout.

Odmítnout dědictví nemůže ten dědic, který svým počínáním (lhostejno zda úmyslně či neúmyslně) již dal najevo, že dědictví nechce odmítnout. Počínáním, kterým dal najevo, že dědictví nechce odmítnout, se podle judikatury soudů rozumí takové chování dědice, kterým se k zůstavitelovu majetku nebo k jeho části (např. k jednotlivé věci) projevuje jako jeho vlastník (k zůstavitelovu majetku nebo jeho části se tedy chová jako k vlastnímu majetku), nebo z něhož je jinak nepochybné,

že hodlá jako dědic vstoupit do zůstavitelových práv a povinností (tedy se stát jako dědic zůstavitelovým právním nástupcem), popřípadě že vystupuje jako osoba, jíž svědčí dědické právo po zůstaviteli, např. se jako dědic ze zákona vyjadřuje v řízení o dědictví k platnosti závěti apod.

Za takové počínání nelze považovat jednání dědice, kterým se jen informoval o stavu majetku a dluhů zůstavitele; jednání směřující k odvrácení hrozící škody na zůstavitelem zanechaném majetku (úschova věcí, ošetřování a krmení zůstavitelem chovaných živočichů, sklizeň ovoce aj.) ani obstarání zůstavitelova pohřbu.

Počínáním vylučujícím odmítnutí dědictví je naopak úkon, kterým zpochybnil dědické právo jiných osob; kterým uplatnil nárok neopominutelného dědice; kterým požádal soud o povolení prodeje věci patřící do dědictví apod.

Podle ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř., jestliže někdo před potvrzením nabytí dědictví tvrdí, že je dědicem, a popírá právo jiného dědice, který dědictví neodmítl, vyšetří soud podmínky dědického práva obou a jedná dále s tím, u koho má za to, že je dědicem.

Podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., závisí-li však rozhodnutí o dědickém právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud usnesením po marném pokusu o smír toho z dědiců, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou. K podání žaloby určí lhůtu. Nebude-li žaloba ve lhůtě podána, pokračuje soud v řízení bez zřetele na tohoto dědice.

Z ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že soud po vyšetření podmínek dědického práva jedná dále s tím, u koho má za to, že je dědicem. Usnesením vydaným podle tohoto ustanovení může být rozhodnuto – jak vyplývá z jeho znění – pouze o tom, s kým (tj. s kterým z dosavadních účastníků řízení, mezi nimiž je spor o dědické právo) bude nadále jednáno jako s osobou, o níž lze mít důvodně za to, že je dědicem, a, je-li to potřebné, jaký je dědický titul této osoby (při pozitivním vymezení), popřípadě s kým (tj. s kterým z dosavadních účastníků řízení, mezi nimiž je spor o dědické právo) nadále nebude jednáno, neboť lze mít důvodně za to, že není dědicem (při negativním vymezení). Tímto usnesením se totiž řeší (vyšetřují) podmínky dědického práva pro účely průběhu řízení a má význam jen pro vymezení účastníků řízení o dědictví; na jeho základě soud v dědickém řízení považuje za účastníka řízení ve smyslu ustanovení § 175b, věty první, o. s. ř. tu osobu, o níž bylo pravomocně rozhodnuto, že s ní bude dále jednáno, popřípadě přestane považovat za účastníka řízení toho, o němž bylo pravomocně rozhodnuto, že s ním nadále nebude jednáno.

Vydání usnesení podle ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř. je na místě tehdy, jsou-li skutková tvrzení účastníků o rozhodných okolnostech shodná a závisí-li rozhodnutí o dědickém právu pouze na právním posouzení věci. Není-li tomu tak, má soud (soudní komisař) vzhledem k tomu, že v „nesporném“ dědickém řízení nemá z procesního hlediska možnost objasňovat sporné skutečnosti, postupovat způsobem stanoveným v ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. Toto ustanovení soudu (soudnímu komisaři) ukládá, aby se pokusil uvedený spor o dědické právo vyřešit dohodou,

tj. aby vyvinul úsilí směřující k tomu, že se rozhodné skutečnosti mezi účastníky uplatňujícími rozporná dědická práva „stanou nespornými“. Nepodaří-li se soudu (soudnímu komisaři) uvedený spor vyřešit dohodou a skutečnosti rozhodné pro posouzení dědického práva zůstanou i po pokusu o odstranění sporu mezi účastníky sporné, vydá soud usnesení, kterým odkáže toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou.

Výrok usnesení vydaného soudem v řízení o dědictví podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. musí obsahovat údaj o tom, jakou žalobu má odkázaný účastník podat. Vzhledem k tomu, že § 175k odst. 2 o. s. ř. umožňuje odkázat dědice, aby žalobou uplatnil své dědické právo, odpovídá tomuto ustanovení – v závislosti na konkrétní procesní situaci – žalobní petit buď na určení, že žalobce je dědicem po zůstaviteli, nebo že žalovaný (některý ze žalovaných) není dědicem po zůstaviteli. Sporné skutečnosti nebo právní otázky, které jsou pro takovéto určení významné (např. že důvody vydědění nejsou dány), představují jen posouzení předběžné otázky, které se neuvádí ve výroku, ale jen v důvodech rozhodnutí. Na rozdíl od právní úpravy dříve obsažené v § 18 zákona č. 95/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nyní platný § 175k odst. 2 o. s. ř. neumožňuje, aby způsobilým předmětem sporného řízení, zahájeného na základě odkazu dědického soudu, bylo jen určení sporné skutečnosti nebo sporné právní otázky, byť by byla významná pro posouzení dědického práva.

Ve výroku usnesení podle § 175k odst. 2 o. s. ř. musí soud také určit k podání žaloby lhůtu. Tato lhůta je procesní lhůtou soudcovskou, kterou soud může prodloužit (§ 55 o. s. ř.), nemůže jí však prominout (§ 58 o. s. ř. a contr.). Vzhledem k tomu, že s marným uplynutím lhůty, stanovené k podání žaloby, je spojen následek, že soud (soudní komisař) pokračuje v řízení „bez zřetele na tohoto dědice“ (§ 175k odst. 2, věta třetí, o. s. ř.), musí být o prodloužení lhůty nejen požádáno, ale i rozhodnuto ještě před uplynutím původně stanovené lhůty.

Jestliže odkázaný účastník (dědic) nebude ve věci úspěšný nebo jestliže vůbec žalobu ve stanovené lhůtě nepodá, má to za následek, že soud (soudní komisař) – jak uvádí § 175k odst. 2, věta třetí, o. s. ř. – „pokračuje v řízení bez zřetele na tohoto dědice“. Uvedené v konkrétní situaci znamená, že dědic, který byl odkázán na žalobu na určení, že je dědicem po zůstaviteli, přestává být účastníkem dědického řízení a soud (soudní komisař) pokračuje v dědickém řízení bez zřetele na tuto osobu. Byli dědic odkázán na žalobu na určení, že jiný účastník není dědicem po zůstaviteli, znamená to, že v dědickém řízení bude pokračováno i s osobou, jejíž dědické právo odkázaný účastník popíral.

Stejně právní následky, které jsou spojeny s tím, že odkázaný účastník nepodal žalobu, nastávají tehdy, jestliže žalobu sice podal, ale byla odmítnuta (§ 43 odst. 2 o. s. ř.) nebo o ní bylo řízení zastaveno (např. podle § 104 o. s. ř. pro nedostatek podmínek řízení).

Žalobu, která je podána po uplynutí stanovené lhůty, musí soud zamítnout, neboť – jak výše uvedeno – po marném uplynutí lhůty, stanovené k podání žaloby,

soud (soudní komisař) pokračuje v řízení o dědictví „bez zřetele na tohoto dědice“ (§ 175k odst. 2, věta třetí, o. s. ř.).

Výše popsané důsledky toho, že odkázaný účastník (dědic) nebude ve věci úspěšný nebo jestliže vůbec žalobu ve stanovené lhůtě nepodá (soud „pokračuje v řízení bez zřetele na tohoto dědice“), nastanou ovšem pouze v případě, že usnesení, kterým byl účastník (dědic) odkázán k podání žaloby, splňuje požadavky vymezené ustanovením § 175k odst. 2 o. s. ř. (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 30 Cdo 493/2004, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 84, ročník 2005).

Z obsahu spisu vyplývá, že J. D. opakovaně v průběhu řízení uvedla, že „nemovitost, která jí byla matkou v závěti odkázána, po celou řadu let rekonstruuje na své náklady“; že „v době pobytu v ČR v nemovitosti bydlí, tráví zde svou dovolenou, udělila souhlas k pokračování nájemního vztahu k jednomu z pozemků, které jsou předmětem projednání dědictví“, „platí pojištění nemovitosti“ a „zrušila zde pevnou telefonní linku“. Mgr. O. K. naopak uvedl, že „je zcela vyloučeno, že by J. D. rekonstruovala předmětnou nemovitost“, když navíc „své tvrzení nepodložila žádnými důkazy, resp. jakýmkoliv doklady o investicích do předmětné nemovitosti po smrti zůstavitelky“.

Z uvedeného je zřejmé, že v posuzované věci vznikl mezi účastníky řízení (v úvahu přicházejícími dědici zůstavitelky) spor o existenci chování J. D. k části zůstavitelčina majetku v době po zůstavitelčině smrti (tj. zda shora citované tvrzení J. D. o takovém chování je pravdivé a zda se v tomto případě nejedná o chování, které by ji – jak výše vysvětleno – diskvalifikovalo z možnosti odmítnout dědictví po zůstavitelce), tedy ke sporu o okolnostech skutkové povahy rozhodných pro závěr o dědickém právu J. D. po zůstavitelce. Tento spor, nepodaří-li se jej vyřešit smírnou cestou, čemuž dosavadní průběh řízení nasvědčuje, musí být řešen – jak též shora vysvětleno – nikoliv postupem podle ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř., ale postupem podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř.

Vzhledem k tomu, že soudy k popsánému sporu dědiců dosud nepřihlédly a zákonným způsobem jej neřešily, jsou jejich dosavadní závěry o platnosti, resp. neplatnosti úkonu J. D. o odmítnutí dědictví po zůstavitelce (navíc zcela pomíjející okolnost, že se jmenované zřejmě nedostalo dostatečného poučení o tom, co je smyslem a účelem právního úkonu odmítnutí dědictví a jaká situace ohledně jejího dědického podílu nastane v případě, že dědické právo odmítne) předčasná, a tudíž nesprávná.

Nejvyšší soud proto usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Sjednají-li si účastníci smlouvy o nájmu bytu způsob zvyšování nájemného (například tak, že nájemné se každoročně zvýší o míru inflace vyhlášenou Českým statistickým úřadem), pak se na změně nájemného dohodli jinak (§ 3 odst. 2 zákona č. 107/2006 Sb.) a postup o jednostranném zvyšování nájemného podle zákona č. 107/2006 Sb. se neuplatní.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2011, sp. zn. 26 Cdo 4677/2009)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 23. 5. 2008 zamítl žalobu, aby bylo určeno, že zvýšení nájemného z bytu číslo 18 o velikosti 5+1 s příslušenstvím, o rozloze 139,05 m², nacházejícího se v 6. nadzemním podlaží domu č. p. 1215 v ulici V. 32, v P. (dále jen „předmětný byt“, případně „byt“ a „předmětný dům“, popř. „dům“), určené žalovanou dopisem ze dne 27. 9. 2006, je neplatné. Současně rozhodl o nákladech řízení účastníků.

Zjistil, že žalobkyně a C. M. – původně žalobce a), který v průběhu dovolacího řízení zemřel (dále též jen „žalobce a“) – uzavřeli s žalovanou (pronajímatelkou) dne 1. 10. 1997 smlouvu o nájmu předmětného bytu na dobu určitou do 1. 10. 2022, v níž bylo nájemné sjednáno dohodou, a to ve výši 2000 Kč měsíčně, a bylo sjednáno, že bude každoročně zvyšováno o inflaci vyhlášenou Českým statistickým úřadem. Dospěl k závěru, že žaloba, byt podána ve lhůtě stanovené zákonem č. 107/2006 Sb., nemůže být důvodná, neboť jednostranné zvyšování nájemného upravené v zákoně č. 107/2006 Sb. se vztahuje i na smlouvy o nájmu bytu uzavřené před účinností tohoto zákona, v nichž bylo sjednáno smluvní nájemné.

K odvolání žalobců M ě s t s k ý s o u d v Praze (odvolací soud) rozsudkem ze dne 21. 1. 2009 změnil rozsudek soudu prvního stupně a žalobě vyhověl; zároveň rozhodl o nákladech řízení účastníků před soudy obou stupňů.

Odvolací soud – na rozdíl od soudu prvního stupně – dospěl k závěru, že za situace, kdy účastníci uzavřeli nájemní smlouvu v roce 1997 a dohodli se o výši nájemného, včetně inflační doložky, nemohl pronajímatel postupovat podle zákona č. 107/2006 Sb. a jednostranně zvýšit nájemné. Platná smluvní ujednání účastníků je třeba respektovat; jednostranné zvýšení nájemného podle zákona č. 107/2006 Sb., se vztahuje na nájemné, které nebylo sjednáno dohodou. Žalobci se proto důvodně domáhají ve smyslu § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, určení neplatnosti jednostranného zvýšení nájemného.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a odůvodnila je § 241a odst. 2 písm. a), b) o. s. ř. Nesouhlasila se závěrem odvolacího soudu, že zákon č. 107/2006 Sb. se na souzenou věc nevztahuje. Po uzavření nájemní smlouvy došlo ke změně právní úpravy, zákon č. 107/2006 Sb. je svou povahou prováděcím předpisem vyda-

ným na základě § 696 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který platí i pro předmětnou nájemní smlouvu a nevylučuje jednostranné zvýšení nájemného i pro nájemní smlouvy, v nichž bylo nájemné sjednáno dohodou. Má za to, že možnost jednostranně zvýšit nájemné kompenzuje pronajímateli omezenou možnost ukončení nájemní smlouvy (existence výpovědních důvodů). Namítala, že zákon č. 107/2006 Sb. v § 1 odst. 2 uvádí taxativní výčet výjimek, na které se úprava jednostranného zvyšování nájemného nevztahuje, a smlouvy, v nichž bylo nájemné stanoveno dohodou, mezi nimi nejsou. Namítala dále, že nájemní smlouva byla sjednána za podstatně jiné situace, žalobce a) tehdy žalované poskytoval služby (koordinoval pro ni stavební práce); zatímco žalobci a) nic nebránilo, aby poskytování těchto služeb posléze ukončil, žalovaná nájem k předmětnému bytu ukončit nemůže. Pokud by nemohla ani jednostranně zvýšit nájemné, pak by byl na místě závěr, že nájemní smlouva je neplatná pro rozpor s dobrými mravy, neboť sjednané nájemné je nyní nepřiměřeně nízké. I když toto tvrzení doposud neuplatnila, měl k neplatnosti nájemní smlouvy přihlídnout odvolací soud z úřední povinnosti. Odvolacímu soudu rovněž vytykala, že jí nepoučil podle § 118a odst. 2 o. s. ř., přestože měl za to, že věc je třeba po právní stránce posoudit jinak, nemohla proto případně doplnit svá skutková tvrzení směřující k neplatnosti nájemní smlouvy. Navrhla, aby dovolací soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v ý š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle čl. II bodu 12, věty první, zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vyhlášeným (vydaným) přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. 7. 2009) se projednávají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Bylo-li napadené rozhodnutí vydáno dne 21. 1. 2009, Nejvyšší soud jako soud dovolací dovolání projednal a o něm rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 7/2009 Sb.

Nejvyšší soud především shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku, jímž odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Žalobkyně a žalobce a) byli společnými nájemci předmětného bytu, v průběhu dovolací řízení žalobce a) zemřel, soud proto nadále jednal jen s žalobkyní, která se stala výlučnou nájemkyní bytu (§ 707 odst. 1 obč. zák.).

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Z ustanovení

§ 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlédnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (existence uvedených vad tvrzena nebyla a tyto vady nevyplynuly ani z obsahu spisu), jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Námítkou, že odvolací soud „nepostupoval podle § 118a o. s. ř., nepoučil ji a nedal jí tak možnost reagovat na změnu právního stavu a tvrdit skutečnosti o neplatnosti nájemní smlouvy“, dovolatelka v dovolání posléze uvedenou vadu řízení namítla. Nejvyšší soud již v usnesení z 27. 6. 2003, sp. zn. 21 Cdo 121/2003, uvedl, že „poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. slouží tomu, aby účastníci tvrdili rozhodné skutečnosti (povinnost tvrzení) a aby ke svým tvrzením označili důkazy (povinnost důkazní). Jestliže však žaloba byla zamítnuta (nebo obrana proti ní neobstála) nikoliv proto, že by účastníci neunesli důkazní břemeno, ale na základě zjištěného skutkového stavu, nebylo zde ani důvodu pro postup soudu podle ustanovení § 118a o. s. ř. Postup podle ustanovení § 118a o. s. ř. tedy přichází v úvahu jen tehdy, jestliže účastníky uvedená tvrzení a navržené (případně i nenavržené, ale provedené) důkazy nepostačují k tomu, aby byl objasněn skutkový stav věci; postačují-li v řízení uskutečněná tvrzení a navržené (či nenavržené, ale provedené) důkazy pro objasnění skutkové stránky věci i při případném jiném právním názoru soudu, není třeba k poučení podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. přistupovat.“ Rozhodnutí odvolacího soudu nebylo založeno na závěru o neunesení důkazního břemene, ale na závěru, že v souzené věci nelze aplikovat zákon č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvýšení nájemného. Z objektivního hlediska tedy nebyl dán důvod pro poskytnutí poučení žalované podle § 118a o. s. ř. Procesní předpisy (občanský soudní řád) umožňují, aby odvolací soud, pokud vychází ze skutkových zjištění provedených soudem prvního stupně, rozhodl po právní stránce odlišně od soudu prvního stupně (srovnej např. usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. II. ÚS 2826/07).

Rozhodnutí odvolacího soudu nelze ani považovat za nepředvídatelné, neboť odvolací soud neposuzoval žádnou skutečnost, která by již nebyla předmětem posuzování soudu prvního stupně; otázkou, zda zákon č. 107/2006 Sb. se vztahuje i na smluvní nájemné, se zabývali jak žalobci v žalobě, tak i soud prvního stupně. Nelze přitom ani přehlédnout, že žalovaná mohla v rámci řízení před obecnými soudy řádně uplatňovat všechna svá procesní práva (což také ostatně činila), a měla tak i možnost skutkově a právně argumentovat, a to ke všem žalobním tvrzením.

Lze tak uzavřít, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. nebyl užit opodstatněně.

K tvrzení žalované, že předmětná smlouva o nájmu je neplatná pro rozpor s dobrými mravy (pro nepřiměřeně nízkou výši nájemného), nemohl dovolací soud přihlížet. Jde totiž o skutkovou „novotu“, která je však v dovolacím řízení nepřípustná (§ 241a odst. 4 o. s. ř.). Neobstojí ani dovolací námítka, že k této neplatnosti nájemní

smlouvy měl přihlídnout sám odvolací soud. Soud sice k absolutní neplatnosti úkonu přihlíží z úřední povinnosti (v tom lze s dovolatelkou souhlasit), avšak jen tehdy, jestliže se o důvodu neplatnosti procesně korektním způsobem dozví. Není-li konkrétní důvod absolutní neplatnosti v řízení tvrzen a ani jinak nevyjde najevo, není důvod pro to, aby soud po takové okolnosti z vlastní iniciativy pátral a nahrazoval tak ve sporném řízení zákonem předpokládanou aktivitu účastníků.

Dovolatelka dále uplatnila dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze odvolacímu soudu vytknout, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

S přihlédnutím k právnímu posouzení věci odvolacím soudem a k obsahové konkretizaci uplatněného dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. půjde v dovolacím řízení zejména o odpověď na otázku, zda zákon č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného, se vztahuje i na smlouvu o nájmu předmětného bytu uzavřenou účastníky dne 1. 10. 1997.

Podle § 3 odst. 2 zákona č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu, v platném znění, pronajímatel je oprávněn jednostranně zvýšit nájemné jedenkrát ročně počínaje 1. 1. 2007 a následně vždy k 1. lednu, popřípadě později, avšak nikoliv zpětně za období, které uplynulo od 1. ledna daného roku, pokud se s nájemcem na změně nájemného nedohodne jinak.

Sjednají-li si účastníci nájemní smlouvy podmínky, za nichž bude výše nájemného za trvání nájemního poměru měněna, pak se na změně nájemného dohodli jinak, než stanoví zákon č. 107/2006 Sb. V takovém případě musí pronajímatel – má-li za to, že je na místě nájemné zvýšit – postupovat podle smluvního ujednání a není oprávněn jednostranně zvýšit nájemné postupem podle zákona č. 107/2006 Sb.

Za dohodu o možné změně nájemného je třeba považovat i ujednání účastníků, že nájemné se každoročně zvýší o míru inflace vyhlášenou Českým statistickým úřadem. S ohledem na smluvní volnost, kterou účastníci měli při uzavření smlouvy o nájmu předmětného bytu (regulace nájemného se podle § 2 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. 176/1993 Sb., ve znění platném v době uzavření nájemní smlouvy, nevztahovala na nově uzavřené nájemní smlouvy), jsou podmínky sjednané ve smlouvě, za nichž může být výše nájemného měněna, výrazem jejich svobodné vůle. Samotná skutečnost, že pronajímatel má při změně výše nájemného postupovat podle smluvních ujednání a nikoliv podle zákona č. 107/2006 Sb., nemůže vést k závěru, že je tímto postupem znevýhodněn.

Lze uzavřít, že ani dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. nebyl použit opodstatněně.

Jelikož rozsudek odvolacího soudu je z pohledu uplatněných dovolacích důvodů a jejich obsahové konkretizace správný, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2, věta před středníkem, a odst. 6 o. s. ř.).

Muž, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, neztrácí právní mocí rozsudku soudu o osvojení dítěte jinou osobou aktivní legitimaci domáhat se určení svého otcovství, ledaže by šlo o osvojení nezrušitelné. I kdyby bylo jeho otcovství určeno, soud nemůže rozhodovat (v případě trvajících účinků osvojení) také o úpravě výchovy a výživy nezletilého dítěte.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 4795/2010)

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu ve Svitavách dne 6. 3. 2009 domáhal, aby bylo určeno, že je otcem žalované 1), která se narodila dne 27. 11. 2008 žalované 2), aby žalovaná 1) byla svěřena do jeho výchovy a aby bylo žalované 2) uloženo platit výživné. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že se žalovanou 2) se v rámci vztahu (trvajícího od března 2007) od února 2008 intimně stýkal (byl za to rovněž, protože žalovaná 2) byla v té době ještě mladší 15 let, „trestně postižen“) a že se „cítí být“ biologickým otcem žalované 1). Žalovaná 2) byla v době svého těhotenství, které zjistila v březnu 2008, nezletilá a její matka ji odvezla do porodnice v Brně, kde dne 27. 11. 2008 porodila. Od matky žalované 2) mu přišla dne 28. 11. 2008 „SMS zpráva“, že „dítě není v pořádku“, a matce žalobce ve stejný den telefonicky sdělila, že „dítě je mrtvé“; to samé následně tvrdila také žalovaná 2). Žalobce se proto (až) dne 26. 2. 2009 dozvěděl, že narozené dítě by mělo být naživu, a požaduje určení svého otcovství.

O k r e s n í s o u d ve Svitavách rozsudkem ze dne 12. 1. 2010 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Zjistil, že v řízení vedeném pod sp. zn. 0 Nc 1102/2009 byla žalovaná 1) rozsudkem Okresního soudu ve Svitavách, který nabyl právní moci dnem 3. 3. 2009, „zrušitelně“ osvojena manželi R. a R. H.; k osvojení dala souhlas tehdy nezletilá žalovaná 2) a její matka jako zákonná zástupkyně. Soud prvního stupně dovodil, že pravomocný rozsudek o osvojení nezletilého dítěte má konstitutivní charakter, že jeho právní mocí zanikají vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou („biologickými rodiči“) a že tato práva jsou nahrazena „nově vzniklými právy a povinnostmi“ osvojitelů; dnem 3. 3. 2009 žalovaná 1) má jako „nové rodiče“ osvojitele, kteří jsou též jako její rodiče zapsáni v jejím rodném listu. Řízení o určení otcovství není a nemůže být „přezkumem předcházejícího řízení o osvojení“ a z pravomocného rozsudku o osvojení „je nutno vycházet“. Podle soudu prvního stupně se žalobce „mohl domoci svých práv toliko do právní moci rozsudku o osvojení, tj. do 3. 3. 2009“, a není významné, že žalovaná 2) měla žalobce mylně informovat o úmrtí žalované 1), navíc žalobce měl v době podání svého trestního oznámení týkajícího se narození žalované 1) „poměrně značnou znalost informací“, místo podání žaloby o určení otcovství však řešil věc „trestněprávní cestou“.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem ze dne 8. 6. 2010 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované 2) na náhradě nákladů odvolacího řízení 5128 Kč k rukám advokátky JUDr. A. K. a že žalobce a žalovaná 1) nemají navzájem právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Shodně se soudem prvního stupně – vycházejí z jeho skutkových zjištění – uzavřel, že domáhat se určení otcovství k dítěti lze „jen tehdy, jestliže dítě otce nemá“, neboť „je vyloučeno, aby dítě mělo právně více otců, případně aby více otců bylo oprávněno vykonávat rodičovská práva a povinnosti k jednomu dítěti“. Protože žalovaná 1) má „otce R. H.“, žalobce se nemůže úspěšně domáhat určení svého otcovství.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že „nemá jinou cestu, jak v současné době řešit určení, že je biologickým otcem žalované 1)“. Vytýká soudům, že žalovaná 1) nebyla po část řízení zastoupena kolizním opatrovníkem vůbec a že po část řízení pak byla zastoupena opatrovníkem „nezpůsobilým“, když ustanovený opatrovník – Nadace Naše dítě „není opatrovníkem tak, jak ho má na mysli zákon ve smyslu § 37 odst. 2 zákona o rodině“, navíc se nejedná o orgán vykonávající sociálně právní ochranu dětí a neskýtá záruku nestrannosti a objektivního postupu v konkrétním případě. Žalobce nesouhlasí s názorem soudů, že by překážkou určení jeho otcovství k žalované 1) mělo být to, že žalovaná 1) byl „na základě řízení o osvojení zapsán do jejího rodného listu jako otec R. H.“. Odmítnutí práva žalobci se za této situace domoci určení otcovství k dítěti je zásahem do základního lidského práva „být rodičem“ a odepřením ochrany jeho „rodičovského práva“. Žalobce se již dne 9. 1. 2009 prostřednictvím své matky domáhal zjištění, zda je „jeho dítě živé či mrtvé“, orgány státu ani orgány sociálně právní ochrany dětí mu „nebyla poskytnuta náležitá součinnost“ a stát, který vedl jeho trestní stíhání pro skutek spočívající v intimních kontaktech se žalovanou 2) před dovršením patnáctého roku jejího věku, věděl, že mu svědčí domněnka otcovství, v dalších řízeních však již orgány státu k této skutečnosti nepřihlížely. Žalobci nebyla „zajištěna možnost zúčastnit se řízení o osvojení, na základě kterého došlo k jeho oddělení jako rodiče od žalované 1)“, čímž byl porušen ústavní pořádek a čl. 7 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 a 2 Úmluvy o právech dítěte. Znemožnění určení biologického rodičovství žalobce poškozují nejen jeho práva biologického otce na rodičovství, ale porušuje i právo dítěte znát své biologické rodiče. „Vzbuzení dojmu, že dítě je mrtvé“, nemůže být při zjištění opaku „překážkou pro zjištění, zda je či není otcem žalované 1)“. Žalobce dovozuje přípustnost svého dovolání z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná 1) navrhla, aby dovolání žalobce bylo odmítnuto, případně zamítnuto. Dovojuje, že případně nesprávné zastoupení žalované 1) opatrovníkem by založilo pouze zmatečnou vadu, kterou lze napravit pouze „prostřednictvím žaloby pro zmatečnost“, žalovaná 1) však nebyla nesprávně zastoupena, když její opatrovník

plnil za řízení řádně svou funkci. Ve všech případech není vhodné, aby opatrovníkem byl orgán sociálně právní ochrany dětí, tento orgán vyslovil souhlas s osvojením a bylo vhodné, aby kolizním opatrovníkem v daném řízení byla ustanovena Nadace Naše dítě, jež do řízení vstupovala „jako zcela nový subjekt“. Vada řízení proto dána není. Rozhodnutím soudu došlo „k přiměřenému zásahu do práva otce, který má své legitimní důvody“.

Žalovaná 2) navrhla, aby dovolání žalobce bylo odmítnuto, případně zamítnuto. Uvedla, že právní předpisy nestanoví matce dítěte povinnost uvést konkrétního muže jako otce dítěte. Je právem muže, který se domnívá, že mu svědčí otcovství, aby se svého práva domáhal zákonem stanoveným způsobem. Podle názoru žalované 2) přispěl žalobce svým postupem „velkou měrou k tomu, že v důsledku pravomocného rozhodnutí o osvojení dítěte již svá domnělá práva prakticky v současné době nemůže uplatnit“. Je třeba přihlížet k nejlepšímu zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. V zájmu dítěte je soulad mezi biologickým, právním a sociálním rodičovstvím; není-li takový soulad dobře možný, je třeba s ohledem na konkrétní okolnosti případu uvážit, který z uvedených aspektů rodičovství převažuje. Žalobce se domáhá vytvoření nového stavu, založeného čistě na biologické vazbě mezi ním a žalovanou 1), aniž by tu byl důvod, aby čistě biologické rodičovství, i kdyby bylo prokázáno, převážilo nad sociálním a právním stavem. Zdůrazňuje zájem dítěte na stabilizovaném rodinném prostředí.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech upravených zákonem

o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

V projednávané věci je předmětem řízení určení rodičovství; i když jde o věc upravenou zákonem o rodině, je proti rozsudku odvolacího soudu dovolání přípustné, jsou-li splněny podmínky přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř.

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že soudem prvního stupně nebyl vydán rozsudek, který by byl odvolacím soudem zrušen. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil mimo jiné právní otázku, zda muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, je legitimován domáhat se určení svého otcovství tehdy, došlo-li ještě před podáním jeho žaloby o určení otcovství k osvojení jinou osobou (jinými osobami) v řízení, jehož nebyl účastníkem. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena a že její posouzení je pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné.

Nedošlo-li k určení otcovství manželem matky nebo souhlasným prohlášením rodičů, mohou dítě, matka i muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, navrhnout, aby otcovství určil soud (§ 54 odst. 1 zák. o rod.). Za otce se považuje muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dnů, pokud jeho otcovství závažné okolnosti nevyklučují (§ 54 odst. 2 zák. o rod.).

Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojenecem takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojenecem a příbuznými osvojitele poměr příbuzenský; osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dětí (§ 63 odst. 1 zák. o rod.). Osvojení, vyjma osvojení nezrušitelného, může soud zrušit jen z důležitých důvodů na návrh osvojenecem nebo osvojitele (§ 73 odst. 1 zák. o rod.); zrušením osvojení vznikají znovu vzájemná práva a povinnosti mezi osvojenecem a původní rodinou a osvojenec má opět své dřívější příjmení (§ 73 odst. 2 zák. o rod.).

Dítě nemůže být osvojeno, dokud rozhodnutí soudu v řízení o určení otcovství zahájeném na návrh muže, který o sobě tvrdí, že je otcem osvojovaného dítěte, nenabude právní moci (§ 70a zák. o rod.).

Soud zastaví řízení o určení otcovství, jestliže došlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů nebo k nezrušitelnému osvojení dítěte (§ 108 o. s. ř.).

Muži, který o sobě tvrdí, že je otcem, přiznala právo domáhat se určení otcovství novela zákona o rodině, provedená s účinností ode dne 1. 8. 1998 zákonem č. 91/1998 Sb.; šlo o transpozici judikatury Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku a mezinárodněprávních závazků České republiky, týkajících se mimo jiné práva dítěte znát své rodiče a na jejich péči (srov. čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb.), jakož i práva na ochranu soukromého a rodinného života (srov. čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené pod č. 2/1993 Sb., a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb.).

Novelou zákona o rodině, provedenou zákonem č. 91/1998 Sb., bylo přijato rovněž ustanovení § 70a zák. o rod., které zajišťuje, že dítě nemůže být osvojeno jen na základě souhlasu matky (§ 67 odst. 1 a 2 zák. o rod.) dříve, než nabude právní moci rozhodnutí soudu, kterým bylo rozhodnuto o žalobě na určení otcovství muže, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte. Dojde-li pravomocným rozhodnutím k určení otcovství tohoto muže, je třeba – vzhledem ke vzniku jeho rodičovské zodpovědnosti (§ 31 zák. o rod.) a zákonného zastoupení (§ 67 odst. 1 zák. o rod.) – rovněž jeho souhlasu jako otce k osvojení dítěte. Právní úprava tím sleduje posílení právního postavení muže, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, který podá za tím účelem žalobu o určení svého otcovství a který je zjištěn jako otec nezletilého dítěte soudním rozhodnutím.

Ustanovení § 70a zák. o rod. současně předpokládá procesní aktivitu muže, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte. Jeho ochrana má své místo pouze v případech, že vskutku chce založit své právní otcovství k dítěti tak, aby mohl plnit svá rodičovská

práva a povinnosti k němu, neboť jen (aktivní) přístup k otcovství je v zájmu samotného dítěte, jehož musí soudy vždy dbát především (srov. čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte). Probíhá-li tedy řízení o osvojení dítěte, zabrání muž, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, osvojení dítěte bez svého souhlasu jen tehdy, podá-li ještě před skončením řízení o osvojení žalobu o určení otcovství a bude-li (posléze) jeho žalobě vyhověno. V případě, že žalobu o určení otcovství nepodá před skončením řízení o osvojení, nic nebrání provedení osvojení dítěte bez jeho souhlasu. Následně podaná (z pohledu ustanovení § 70a zák. o rod. opožděná) žaloba o určení otcovství nemá – jak soudy správně dovodily – vliv na konstitutivní účinky osvojení dítěte podle ustanovení § 63 odst. 1 zák. o rod.; právní úprava v tomto směru akcentuje právní jistotu, neměnnost již nastalých účinků v osobním stavu jedince a zájem na stabilitě výchovného prostředí nezletilého dítěte. Požadavek jednoty právního a biologického otcovství nelze považovat za absolutní. Právní vztah otce a dítěte totiž není jen mechanickou reflexí biologického vztahu a s postupem času se může vyvinout mezi právním otcem a dítětem taková sociální a citová vazba, která z hlediska práva na ochranu soukromého a rodinného života bude rovněž požívat právní ochrany a která bude mít přednost před biologickým otcovstvím.

Právní účinky osvojení podle ustanovení § 63 odst. 1 zák. o rod. spočívají mimo jiné v tom, že mezi osvojitelem a osvojencem vzniká takový poměr (obdobný poměr), jako mezi rodičem a dítětem. Ve svých důsledcích to znamená, že u dosavadního (právního) rodiče dochází osvojením ke zrušení jeho rodičovské zodpovědnosti jako souhrnu jeho rodičovských práv a povinností ve vztahu k nezletilému dítěti a jeho rodičovská zodpovědnost přechází na osvojitele. Projevem tohoto poměru mezi osvojitelem a osvojencem jako mezi rodičem a dítětem je i to, že do knihy narození matrice se na základě pravomocného rozhodnutí soudu o osvojení zapíše osvojitel, popř. osvojitelé (§ 63 odst. 3 zák. o rod.). K tomuto účinku dochází na základě rozsudku soudu právotvorného (konstitutivního) charakteru, kdy (teprve) jeho právní mocí (§ 159 o. s. ř.) vznikne mezi osvojitelem a osvojencem osvojenecský poměr.

Dochází-li osvojením dítěte ke zpřetrhání právní vazby otcovství dosavadního (právního) otce, tím spíše to musí platit pro muže, který o sobě tvrdí, že je otcem, a který se teprve určení svého (právního) otcovství začal až posléze (podáním žaloby) domáhat. Jeho „ochrana před účinky osvojení provedeného bez jeho souhlasu“, uvedená v ustanovení § 70a zák. o rod., se již nemůže uplatnit. Zahájením řízení o určení otcovství lze zabránit osvojení (provedeného bez souhlasu muže, který o sobě tvrdí, že je otcem) jen v případě, kdyby k němu došlo do doby, než nastaly (měly nastat) účinky osvojení, tedy pouze do doby, než rozsudek o osvojení nabyl právní moci. Bylo-li však řízení o určení otcovství zahájeno mužem, který se považuje za otce, až poté, co již nastaly účinky osvojení (poté, co rozsudek o osvojení nabyl právní moci), nemohou tím být již nastalé účinky osvojení zpětně dotčeny.

Při úvaze, zda muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, je i po nastoupení účinků osvojení dítěte (přesto) aktivně legitimován domáhat se určení svého otcovství podle

ustanovení § 54 odst. 1 zák. o rod., je však třeba rozlišovat, zda bylo provedeno jen prosté osvojení (tzv. osvojení prvního stupně) nebo zda šlo o osvojení nezrušitelné (tzv. osvojení druhého stupně). Osvojení prosté lze za zákonem stanovených podmínek konstitutivním soudním rozhodnutím zrušit (§ 73 odst. 1 zák. o rod.); dnem právní moci takového soudního rozhodnutí se „obnovují“ rodičovská zodpovědnosti „původních“ rodičů (je-li osvojené dítě stále nezletilé) a příbuzenské vztahy dítěte k původní rodině. Osvojení nezrušitelné nelze zrušit (§ 74 odst. 1 zák. o rod.).

Může-li být prosté osvojení zrušeno a „obnovují-li“ se tím rodičovská zodpovědnost „původních“ rodičů (je-li osvojené dítě stále nezletilé) a příbuzenské vztahy dítěte k původní rodině, je zřejmé, že provedené osvojení nebrání tomu, aby se muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, domáhal určení svého otcovství. Prostým osvojením nedochází k trvalému a definitivnímu (neměnnému a nezrušitelnému) zpřetrhání vazeb mezi osvojeným dítětem a „dosavadními“ rodiči. Muži, který o sobě tvrdí, že je otcem, je třeba umožnit určení jeho otcovství, a to již proto, aby v případě následného zrušení osvojení došlo současně k obnovení jeho příbuzenského a právního vztahu k dítěti včetně obnovy rodičovské zodpovědnosti, půjde-li (stále ještě) o dítě nezletilé. Určení otcovství mu současně zaručí odpovídající právní postavení při případné následné přeměně takového osvojení na osvojení nezrušitelné, co do nutnosti jeho souhlasu s touto přeměnou – nezrušitelným osvojením (§ 68, 68a a 77 zákona o rodině) a co do účasti v takovém řízení (§ 181 odst. 1 o. s. ř.). Proto také ustanovení § 108 o. s. ř. upravuje jako překážku postupu řízení o určení otcovství (vedoucí k jeho zastavení pro odpadnutí předmětu) pouze právní stav, že došlo k nezrušitelnému osvojení dítěte, když prosté osvojení dítěte dokončení řízení o určení otcovství nebrání.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že muž, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, neztrácí právní mocí rozsudku soudu o osvojení dítěte jinou osobou aktivní legitimaci domáhat se určení svého (právního) otcovství, ledaže by šlo o osvojení nezrušitelné. Bude-li jeho otcovství určeno, soud nemůže rozhodnout – v případě trvajících účinků osvojení – o úpravě výchovy a výživy nezletilého dítěte, protože rodičovská zodpovědnost původních rodičů k dítěti v důsledku osvojení (jeho účinků) zanikla.

Tvrzení žalobce o tom, že řízení o osvojení nezahájil dříve z důvodu, že se domníval (pro omyl vyvolaný žalovanou 2/ a její matkou), že dítě zemřelo, nemá právní význam, neboť nemá a nemůže mít za následek „zpětné odnětí již nastalých účinků osvojení“. Se soudy lze navíc souhlasit v tom, že žalobce byl s okolností narození dítěte bezprostředně obeznámen a že – i při nejistotě, zda dítě žije – mohl přesto podat u soudu žalobu o určení svého otcovství; dítě – při neznalosti bližších identifikačních údajů – bylo lze označit např. i tak, že jde o dítě určitého dne narozené ze žalované 2).

Z obsahu spisu vyplývá, že žalovaná 1) byla v řízení před soudy zastoupena Nadací Naše dítě jako opatrovníkem, který jí byl ustanoven podle ustanovení § 37

odst. 2 zák. o rod. usnesením soudu prvního stupně ze dne 3. 11. 2009, jež (podle potvrzení ve spise) nabylo právní moci 9. 11. 2009. Došlo k tomu za situace, kdy soud prvního stupně nejprve požádal příslušný soud péče o nezletilé o vyjádření, „zda jsou dány podmínky pro ustanovení opatrovníka“ pro žalovanou 1), a kdy soud péče o nezletilé mu sdělil přípisem ze dne 16. 9. 2009, že důvod pro ustanovení opatrovníka není dán, neboť žalovaná 1) „má své zákonné zástupce, kteří ji mohou v řízení zastupovat (osvojitele R. H. a R. H.), neboť účastníky řízení o určení otcovství nejsou“.

Pro ustanovení opatrovníka žalované 1) soudem prvního stupně vskutku nebyly splněny předpoklady uvedené v ustanovení § 37 zák. o rod., neboť žalovaná 1) má zákonné zástupce – osvojitele, jejichž zájmy nejsou ve střetu se zájmy nezletilého dítěte ani navzájem. Zákonnými zástupci žalované 1) v době vydání rozhodnutí soudu o ustanovení opatrovníka již byli (v rámci nabyté rodičovské zodpovědnosti jejím osvojením) osvojitelé R. H. a R. H., kteří sami účastníky řízení o určení otcovství nejsou, a nejde ani o případ možného střetu zájmů mezi nezletilou žalovanou 1) a jejími rodiči (osvojiteli) ani mezi nimi navzájem, a tedy o případ, kdy by podle ustanovení § 37 odst. 1 zák. o rod. žádný z rodičů (osvojitelů) nemohl žalovanou 1) v řízení zastupovat. Z hlediska závěru o možném střetu zájmů mezi rodiči (osvojiteli) a žalovanou 1) (pravděpodobnosti kolize jejich zájmů) přitom není vůbec významný případný střet jejich zájmů se zájmy žalobce. Žalovaná 1), jež nemá procesní způsobilost, tedy nebyla v řízení řádně zastoupena, a řízení před soudy obou stupňů je postiženo zmatečností vadou ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Nejvyšší soud k této zmatečnosti přihlédl, i když nebyla uplatněna v dovolání (§ 242 odst.3 o. s. ř.).

K tomu, zda případě již došlo „k přeměně“ prostého osvojení žalované 1) na nezrušitelné osvojení (§ 77 zák. o rod.), dovolací soud nemohl přihlédnout, neboť tu nebylo v době, kdy byl vyhlášen napadený rozsudek odvolacího soudu, a později nastalé skutečnosti nemají pro dovolací řízení význam. Navíc – z hlediska toho, že žalobce podal předmětnou žalobu o určení svého otcovství – zde vyvstává otázka, zda by případné vyhovující rozhodnutí soudu vydané v řízení o přeměně osvojení na osvojení nezrušitelné vůbec nabylo (mohlo nabýt) právní moci.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný, neboť spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a že je zatížen zmatečností vadou podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř.; Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu ve Svitavách) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Rozhodčí doložka uzavřená mezi společností a hlavním akcionářem, obsažená ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, ostatní akcionáře společnosti, kteří stranou této smlouvy nejsou, nezavazuje.

(Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 31 Cdo 1387/2009)

K r a j s k ý s o u d v Brně usnesením ze dne 18. 1. 2007, ve znění usnesení ze dne 5. 6. 2007, zamítl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti Y., a. s. (dále též jen „společnost“), konané dne 24. 6. 2003, „jimiž bylo schváleno usnesení o bodech 8, 9, 10 a 14 pořadu jednání“ (výrok I.), zamítl návrh na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí jmění hlavním akcionářem (výrok II.), zastavil řízení o návrhu „na stanovení práva na přiměřené dorovnání“ (výrok III.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok IV.).

Soud prvního stupně – odkazuje na ustanovení § 220h odst. 3 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku – konstatoval, že navrhovatel nebyl oprávněn k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a neplatnosti smlouvy o převzetí obchodního jmění (dále jen „jmění“) hlavním akcionářem Y., s. r. o. (nyní X., s. r. o., dále též jen „hlavní akcionář“), neboť jej podal až 2. 9. 2003 – den poté, co byl v obchodním rejstříku proveden zápis o převodu jmění na hlavního akcionáře (1. 9. 2003).

Řízení o určení výše dorovnání soud zastavil vzhledem k rozhodčí doložce obsažené v článku IX. smlouvy o převzetí jmění hlavním akcionářem uzavřené mezi společností a hlavním akcionářem dne 5. 5. 2003 (dále též jen „smlouva o převzetí“), podle níž „Jakékoliv spory, které by mohly vzniknout v souvislosti s výší vypořádání v penězích dle článku 6.6 této smlouvy, budou s vyloučením pravomoci obecných soudů rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR..“

Soud uzavřel, že rozhodčí doložka je závazná i pro akcionáře, který není smluvní stranou smlouvy o převzetí (přičemž odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 720/01, či ze dne 30. 1. 1998, sp. zn. IV. ÚS 324/97), jedná se o spor arbitrabilní a jsou splněny i další předpoklady dle § 106 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Rozhodčí doložka je proto překážkou dalšího postupu řízení v projednávané věci.

K odvolání navrhovatele V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 12. 11. 2008 zrušil výroky I. a II. usnesení soudu prvního stupně a řízení v tomto rozsahu zastavil (první výrok), potvrdil výrok III. usnesení soudu prvního stupně (druhý výrok) a rozhodl o nákladech řízení (třetí až pátý výrok).

Odvolací soud konstatoval, že návrh na zahájení řízení byl v projednávané věci podán až po právní moci usnesení, jímž byl povolen zápis převodu jmění do obchod-

ního rejstříku, a navíc poté, co společnost Y., a. s., zanikla výmazem z obchodního rejstříku (dne 1. 9. 2003), čímž ztratila taktéž způsobilost být účastníkem řízení. Jelikož společnost již ke dni podání návrhu jako subjekt práv a povinností neexistovala, nebylo možné – podle názoru odvolacího soudu – pokračovat v řízení způsobem popsáným v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 1315/2006 (jde o rozhodnutí uveřejněné pod číslem 39/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Vzhledem k tomu odvolací soud zrušil výroky I. a II. rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení o návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a o návrhu na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí zastavil.

Odvolací soud dále přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož jsou obecné soudy z rozhodování o určení výše dorovnání v projednávané věci vyloučeny, neboť rozhodčí doložka pro řešení sporů o přiměřené dorovnání byla ve smlouvě o převzetí sjednána platně a námitka, že věc má být dle výše uvedeného smluvního ujednání projednána v rozhodčím řízení, byla hlavním akcionářem vznesena dne 6. 12. 2004 při jeho prvním úkonu ve věci samé.

Konečně odvolací soud odmítl námitku navrhovatele o neústavnosti ustanovení obchodního zákoníku upravujících převod jmění akciové společnosti na hlavního akcionáře, poukazuje příkladmo na usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2005, sp. zn. III. ÚS 84/2005, ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. III. ÚS 588/2005, či ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. IV. ÚS 2062/2008, nebo na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. 29 Odo 565/2006 (rozhodnutí jsou – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu uvedena níže – veřejnosti dostupná na webových stránkách příslušných soudů).

Navrhovatel napadl první, druhý, třetí a čtvrtý výrok usnesení odvolacího soudu dovoláním, opíraje jeho přípustnost o ustanovení § 239 odst. 1 písm. a) a § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Namítá, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a uplatňuje tak dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Dovolatel je přesvědčen, že koncept převodu jmění na hlavního akcionáře v té podobě, v níž je (resp. byl) zakotven v českém právním řádu, je „ústavně non-konformní“, v rozporu s předpisy Evropské unie, „Evropskou úmluvou o lidských právech“ (dovolatel má na mysli Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů číslo 3, 5 a 8, sjednanou v Římě dne 4. 11. 1950; dále též jen „Úmluva“) a Dohodou České a Slovenské Federativní Republiky s Rakouskou republikou o podpoře a ochraně investic, uveřejněnou pod číslem 454/1991 Sbírkou zákonů. Domnívá se, že Nejvyšší soud by měl předložit Ústavnímu soudu návrh na zrušení dotčených ustanovení obchodního zákoníku pro jejich rozpor s ústavním pořádkem.

Příslušná ustanovení obchodního zákoníku má dovolatel za rozporná rovněž s Třetí směrnicí Rady v oblasti práva společností č. 78/855/EHS ze dne 9. 10. 1978, o fúzích akciových společností, přijatou podle článku 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, ve znění pozdějších novelizací

(dále jen „třetí směrnice“), konkrétně s jejím článkem 22 odst. 1 písm. a) (jenž se na základě článku 24 použije i na převod jmění), který stanoví, že neplatnost fúze musí být prohlášena soudním rozhodnutím, a taktéž s článkem 28 písm. c), který stanoví, že v případě neshody ohledně vypořádání může jeho výši určit soud. Český právní řád naproti tomu připouští možnost rozhodnout o přiměřeném dorovnání v rozhodčím řízení. Rozpor s třetí směrnicí spatřuje taktéž v tom, že zápisem převodu jmění do obchodního rejstříku nastává neodstranitelná překážka hmotného práva bránící navrhovateli pokračovat v řízení o prohlášení neplatnosti fúze či převodu jmění. Následně vydaným rozhodnutím o zastavení řízení je znemožněn jakýkoliv další soudní přezkum schválených smluv o převodu jmění. K výkladu třetí směrnice navrhuje položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“).

Poukazuje na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“) ze dne 12. 10. 1982 ve věci *Bramelid a Malmström proti Švédsku*, stížnosti č. 8566/79 a 8589/79, a odmítá dosavadní judikaturu Ústavního soudu, podle níž rozhodčí doložka uzavřená mezi společností a hlavním akcionářem zavazuje i jednotlivé akcionáře společnosti, menšinovým akcionářům zákon poskytuje dostatečné záruky jejich postavení a nejde o vyvlastnění či odnětí majetku soukromé osoby ve veřejném zájmu, jsou-li akcionáři za zákonem stanovených podmínek a za odpovídající náhradu zbavení svých akcií.

Dovolatel namítá, že zastavením řízení o přiměřené dorovnání byla porušena jeho práva na soudní ochranu a spravedlivý proces a právo na účinné opravné prostředky. Navrhuje proto, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně i odvolacího soudu, řízení přerušil a „bud“ podal u Ústavního soudu ČR návrh na zrušení výše citovaných ustanovení obchodního zákoníku a občanského soudního řádu nebo v této věci požádal Soudní dvůr Evropských společenství ... o rozhodnutí o předběžné otázce“.

V doplnění dovolání ze dne 1. 7. 2009 dovolatel uvádí, že v intencích závěrů nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1106/2008, by řízení v projednávané věci mělo být spojeno s řízením vedeným Krajským soudem v Brně pod sp. zn. 50 Cm 177/2006, ve kterém se práva na určení výše dorovnání domáhají jiní (bývalí) akcionáři společnosti Y., a. s., po „odmítnutí pravomoci ze strany Rozhodčího soudu při HK a AK ČR“.

Podáním ze dne 22. 11. 2009 (správně 2010, pozn. Nejvyššího soudu) dovolatel poukazuje na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 10. 2010 ve věci *Suda proti České republice*, stížnost č. 1643/2006, ve kterém ESLP – vycházející z obdobného skutkového i právního stavu (stěžovatel Suda byl stejně jako navrhovatel minoritním akcionářem společnosti, která byla zrušena s převodem jmění na hlavního akcionáře) – uzavřel, že postup, kdy ostatní akcionáři jsou s ohledem na rozhodčí doložku obsaženou ve smlouvě o převzetí jmění uzavřené mezi společností a hlavním akcionářem nuceni předložit svůj spor o dorovnání rozhodcům nespříhu-

jícím základní záruky čl. 6 odst. 1 Úmluvy, představuje v tomto ohledu porušení jejich práva na soud.

V doplnění dovolání ze dne 7. 6. 2011 dovolatel sděluje, že Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky rozhodl v řízení, v němž se dovolatel domáhal určení výše dorovnání, usnesením svého předsednictva ze dne 17. 2. 2011, sp. zn. Rsp 240/07 – s poukazem na závěry rozsudku ESLP ve věci Suda – tak, že jeho pravomoc (příslušnost) k projednání a rozhodnutí věci není dána. Ústavní soud pak usnesením ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 509/2009, odmítl ústavní stížnost dovolatele podanou v projednávané věci.

Společnost – s poukazem na to, že platnost rozhodčí doložky a přípustnost rozhodčího řízení přímo v případě bývalých akcionářů společnosti potvrdily jak Ústavní soud (usnesením ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2296/08), tak Nejvyšší soud (usnesením ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 329/2006) – navrhuje, aby dovolací soud dovolání zamítl.

N e j v y š š í s o u d zčásti dovolání zamítl a současně zrušil výroky III. a IV. rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Tříčlenný senát č. 29, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, při posouzení otázky, zda rozhodčí doložka uzavřená mezi společnostmi a hlavním akcionářem, obsažená ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, zavazuje i ostatní akcionáře společnosti, kteří stranou smlouvy nejsou, dospěl k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl poprvé vyjádřen v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2006, sp. zn. 29 Odo 499/2005 (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 666/2006), podle něhož určuje-li smlouva o převodu obchodního jmění na akcionáře, že se o přezkoumání přiměřenosti výše dorovnání bude rozhodovat v rozhodčím řízení, zavazuje toto ujednání i akcionáře zrušované společnosti. K tomuto názoru se Nejvyšší soud posléze přihlásil v řadě rozhodnutí, za mnohá srov. např. usnesení ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 329/2006 (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2296/2008), vydané v řízení týkajícím se právě společnosti Y., a. s.

Rozhodl proto o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Je třeba poznamenat, že Nejvyšší soud při posuzování sporné otázky vycházel z předchozí rozhodovací praxe Ústavního soudu, jenž např. v usnesení ze dne 23. 6. 2005, sp. zn. III. ÚS 84/2005, uzavřel, že úprava § 220k odst. 1 obch. zák. není v rozporu s ustanovením § 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení

a výkonu rozhodčích nálezů (a k tomuto závěru se později přihlásil např. v usnesení ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 666/2006).

Dovolání proti prvnímu výroku usnesení odvolacího soudu (o zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně a o zastavení řízení) a proti jeho druhému výroku (potvrzujícímu rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř.) je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 písm. a), resp. podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Vzhledem ke dni konání napadené valné hromady (24. 6. 2003) je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2003, tj. naposledy ve znění zákona č. 88/2003 Sb.

Úvodem Nejvyšší soud připomíná, že ustanovení obchodního zákoníku o zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře (§ 220p a násl. obch. zák. ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 30. 6. 2008) byla s účinností od 1. 7. 2008 zrušena zákonem č. 126/2008 Sb. a nahrazena úpravou v zákoně č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

Podle § 220p obch. zák., označeného rubrikou „Zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře“, valná hromada může rozhodnout, že se společnost zrušuje bez likvidace a že jmění zaniklé společnosti převezme jeden akcionář, jestliže je tento akcionář majitelem akcií, jejichž jmenovitá hodnota přesahuje 90 % základního kapitálu (dále jen „hlavní akcionář“). Vlastní akcie v majetku společnosti se pro účely výpočtu této podmínky rozdělí mezi akcionáře v poměru jmenovitých hodnot jejich akcií (odstavec první). Hlavní akcionář je povinen poskytnout ostatním akcionářům přiměřené vypořádání v penězích. Výše vypořádání v penězích musí být doložena posudkem znalce. Ustanovení § 59 odst. 3 se použije pro jmenování a odměňování znalce obdobně (odstavec druhý). Není-li dále stanoveno jinak, použije se na zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře přiměřeně ustanovení § 220a odst. 1 až 4, 7 až 11, § 220b, 220d, § 220e odst. 1, věty první, § 220e odst. 2 až 4 s výjimkou ustanovení o přistoupení akcionářů ke stanovám nástupnické společnosti, § 220g odst. 7, § 220h, 220j a 220l (odstavec třetí). Na místo smlouvy o fúzi se vyhotovuje smlouva o převzetí jmění hlavním akcionářem (dále jen „smlou-

va o převzetí“), která musí být uzavřena mezi společnostmi a hlavním akcionářem. Místo výměnného poměru akcií a lhůty při jejich výměně se ve smlouvě o převzetí uvádí výše a lhůta vypořádání v penězích. Tato lhůta nesmí být delší než dva měsíce ode dne zápisu převodu jmění do obchodního rejstříku. Ustanovení § 220k odst. 1, 5 a 7 platí přiměřeně. Ve smlouvě o převzetí musí být menšinoví akcionáři upozorněni na to, že mají právo na vypořádání v penězích a právo žádat o přezkoumání výše vypořádání v penězích, s tím, že toto právo mají, i když na valné hromadě budou hlasovat pro smlouvu o převzetí, a že je mohou uplatnit ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se zápis převodu jmění do obchodního rejstříku stane účinným vůči třetím osobám (odstavec čtvrtý).

Podle § 220h obch. zák., označeného rubrikou „Neplatnost sloučení“, důvodem pro podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady o sloučení je i rozpor rozhodnutí valné hromady o sloučení s návrhem smlouvy o fúzi (odstavec první). Důvodem pro podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady nebo smlouvy o fúzi (§ 220a odst. 11) není skutečnost, že výměnný poměr akcií a doplatků není přiměřený nebo že údaje týkající se výměnného poměru akcií ve zprávě o fúzi, zprávě o přezkoumání fúze nebo ve znalecké zprávě o fúzi nejsou v souladu s právními předpisy. Nesprávné určení výměnného poměru akcií a výše doplatků lze napadnout pouze postupem podle § 220k (odstavec druhý). Po právní moci rozhodnutí soudu, jímž se povoluje zápis o sloučení do obchodního rejstříku, nelze podat návrh na neplatnost usnesení valné hromady o sloučení ani na neplatnost smlouvy o fúzi. Tím není dotčeno právo akcionářů podle § 220k (odstavec třetí). V řízení o neplatnosti usnesení valné hromady nebo smlouvy o fúzi zahájeném před zápisem sloučení do obchodního rejstříku lze po zápisu sloučení do obchodního rejstříku pokračovat, jen dojde li ke změně předmětu řízení na řízení o náhradu škody nebo řízení podle § 220k, jestliže takové řízení již neprobíhá (odstavec čtvrtý).

1. K návrhům na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí:

Závěr odvolacího soudu, podle něhož věcnému projednání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti, která rozhodla o zrušení společnosti bez likvidace s převodem jmění na hlavního akcionáře, a na určení neplatnosti smlouvy o převzetí jmění hlavním akcionářem – podanému až poté, co byla společnost vymazána z obchodního rejstříku – brání neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, je správný.

Právě s ohledem na to, že návrh byl podán až po zániku společnosti, nejsou v projednávané věci uplatnitelné závěry usnesení Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 39/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Po zániku společnosti výmazem z obchodního rejstříku již není možné „proti“ ní podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady ani návrh na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí, neboť společnost ztratila právní subjektivitu i způsobilost být účastníkem řízení; srov. § 20a odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a § 19 o. s. ř.

I kdyby bylo možné připustit, že uvedené návrhy bylo možné (v zákonných lhůtách) uplatnit proti právnímu nástupci zaniklé společnosti, bránilo by jejich věcnému projednání ustanovení § 220h odst. 3 obč. zák. (ve znění účinném do 30. 6. 2008). K otázce ústavní konformity ustanovení § 220h, jakož i § 131 odst. 3 a 4 obč. zák., se přitom Ústavní soud vyjádřil v nálezu ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 2671/09.

V tomto nálezu – v němž reagoval i na závěry rozsudku ESLP ze dne 15. 10. 2009 ve věci Kohlhofer a Minarik proti České republice, stížnosti č. 32921/03, 28464/04 a 5344/05 – Ústavní soud odmítl návrh na „vyslovení rozporu“ ustanovení § 220h obč. zák. „s ústavním pořádkem“ a návrh na zrušení § 131 odst. 3 a 4 obč. zák. poté, co dospěl k závěru, že práva stěžovatelů jsou dostatečně chráněna. Uzavřel, že dojde-li ke změně předmětu řízení na řízení o náhradu škody, nebo o dorovnání, popřípadě o přiměřené zadostiučnění, bude soud v takovém řízení posuzovat rozpor usnesení valné hromady se zákonem či stanovami jako předběžnou otázku.

Z tohoto důvodu jsou všechny další námítky dovolatele v řízeních o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a o vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí bezcenné, neboť jejich přezkum nemůže na závěru odvolacího soudu vedoucímu k zastavení řízení (dle § 104 odst. 1 o. s. ř. a § 220h odst. 3 obč. zák.) ničeho změnit.

2. K návrhu na určení výše dorovnání:

2.1. K ústavnosti úpravy zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře v obchodním zákoníku.

K otázce ústavní konformity ustanovení § 220p a násl. obč. zák. se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení uveřejněném pod číslem 19/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 19/2008“).

V R 19/2008 (odkazuje rovněž na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. 29 Odo 1332/2005) Nejvyšší soud konstatoval, že ústavní konformita ustanovení § 220p obč. zák., včetně souvislostí namítaných dovolatelem, již byla předmětem řízení před Ústavním soudem. V usnesení ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. III. ÚS 527/04, dospěl Ústavní soud k závěru, že právní úprava institutu zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře se pohybuje na samé hranici ústavnosti, s ohledem na zaručenou možnost přiměřeného vyrovnání a soudního přezkumu této přiměřenosti však neomezují vlastnická práva akcionářů způsobem, který by se přičil ústavnímu pořádku.

2.2. K návrhu na položení předběžné otázky Soudnímu dvoru.

Jelikož, jak správně uvádí dovolatel, na zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře dopadá ustanovení článku 29 třetí směrnice, podle něhož členské státy mohou použít její článek 27 a 28 na operace, kterými jedna nebo více společností převádí v důsledku zrušení bez likvidace celé jmění na jinou společnost, jestliže nejméně 90 % akcií a jiných cenných papírů zanikající společnosti, ale ne všechny, vlastní nástupnická společnost, musel se Nejvyšší soud zabývat tím, zda jsou splněny podmínky stanovené článkem 267 Smlouvy o fungování Evropské unie a Soudním dvorem (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, ve věci C-283/81 CILFIT) pro položení předběžné otázky.

K tomu Nejvyšší soud uzavírá, že s ohledem na závěry rozsudku velkého senátu Soudního dvora ze dne 10. 1. 2006, ve věci C-302/04, Ynos, nepřichází v úvahu položení předběžné otázky k výkladu článku 11 směrnice ve smyslu článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie, neboť skutkové okolnosti projednávané věci předcházejí přistoupení České republiky k Evropské unii.

Nejvyšší soud však při výkladu § 220p obch. zák. z požadavků třetí směrnice vychází a aplikuje též interpretační pravidla, která Soudní dvůr dovodil ve shora uvedeném rozhodnutí.

Tak v usnesení ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. 29 Odo 1332/2005 (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. III. ÚS 1295/2007) Nejvyšší soud vyložil, že na zrušení akciové společnosti s převodem jmění na hlavního akcionáře výslovně pamatuje ustanovení článku 29 třetí směrnice, podle něhož členské státy mohou použít články 27 a 28 této směrnice na operace, kterými jedna nebo více společností převádí v důsledku zrušení bez likvidace celé své jmění na jinou společnost, jestliže nejméně 90 % akcií a jiných cenných papírů zanikající společnosti, ale ne všechny, vlastní nástupnická společnost. Klíčový je zejména požadavek zakotvený v ustanovení článku 28 písm. c) třetí směrnice, na něž odkazuje citovaný článek 29 této směrnice. Podle tohoto ustanovení nemusejí členské státy aplikovat článek 9, 10 a 11 na fúzi ve smyslu článku 27 třetí směrnice, jestliže může v případě neshody o výši peněžního vypořádání tuto výši „určit soud“ („... it must be possible for the value of the consideration to be determined by a court“, „... muss das Entgelt durch das Gericht festgesetzt werden können“).

Česká republika možnost stanovenou v článku 29 ve spojení s články 27 a 28 třetí směrnice nevyužila, neboť také na proces zrušení akciové společnosti s převodem jmění na hlavního akcionáře vztáhla požadavky článků 9, 10 a 11 této směrnice. Nejvyšší soud je přesto názoru, že k uvedené formulaci je při výkladu ustanovení § 220p ve spojení s § 220k obch. zák. žádoucí přihlížet.

Nejvyšší soud se nedomnívá, že z článku 29 ve spojení s články 27 a 28 třetí směrnice plyne povinnost členského státu koncipovat národní řízení přezkoumávající správnost výše peněžního vypořádání při převodu jmění na hlavního akcionáře specifickým způsobem, který se liší od postupů existujících v procesní úpravě toho kterého národního práva, tj. v daném případě jako řízení pojaté striktně coby (zvláště) řízení o určení výše vypořádání, jak by mohlo plynout z dikce těchto ustanovení. Lze pokládat za naplnění účelu uvedeného požadavku, připustí-li členský stát v národním právu soudní přezkum výše vypořádání stejným způsobem, jakým se v národní úpravě řeší jiné majetkové spory, vede-li takové řízení k rozhodnutí o tom, zda je přiznaná výše vypořádání přiměřená.

2.3. K tvrzenému rozporu s dohodami o ochraně investic.

S námitkou, podle níž postup podle ustanovení § 220k odst. 1 obch. zák. představuje porušení dohody o ochraně investic, se Nejvyšší soud vypořádal v usnesení ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 329/2006 (ústavní stížnost proti němu podanou

Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2296/2008), když uzavřel, že postup podle ustanovení § 220p obch. zák. nelze považovat za vyvlastnění, znárodnění nebo podřízení jinému opatření, jehož výsledek je stejný jako vyvlastnění nebo znárodnění, ve smyslu ustanovení článku 4 odst. 2 dohody mezi Československou Federativní republikou a Spolkovou republikou Německo o vzájemné ochraně investic, uveřejněné pod číslem 573/1992 Sbírky zákonů. K tomuto závěru se Nejvyšší soud přihlásil i v usnesení ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3683/2007 (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud zamítl nálezem ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 2671/09).

Obdobně nelze postup podle ustanovení § 220p obch. zák. považovat ani za vyvlastnění, znárodnění nebo podřízení jinému opatření, jehož výsledek je stejný jako vyvlastnění nebo znárodnění, ve smyslu ustanovení článku 4 odst. 1 Dohody České a Slovenské Federativní Republiky s Rakouskou republikou o podpoře a ochraně investic, uveřejněné pod číslem 454/1991 Sbírky zákonů, neboť znění dotčeného článku obou smluv je obsahově totožné (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1048/2008).

2.4. K možnosti přezkumu výše dorovnání v rozhodčím řízení.

Podle článku 10 Ústavy České republiky jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Podle článku 6 odst. 1 Úmluvy, označeného rubrikou „Právo na spravedlivý proces“, každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

Podle § 220k odst. 1 obch. zák., označeného rubrikou „Právo na dorovnání“, není-li výměnný poměr akcií spolu s případnými doplatky uvedený ve smlouvě o fúzi přiměřený, má každý z akcionářů zúčastněné společnosti vůči nástupnické společnosti právo na dorovnání v penězích (dále jen „právo na dorovnání“). Ustanovení § 220a odst. 5 o maximální výši doplatků se nepoužije. Smlouva o fúzi může určit, že se o přezkoumání výměnného poměru akcií a určení výše dorovnání v penězích bude rozhodovat v rozhodčím řízení.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů číslo 3, 5 a 8, sjednaná v Římě dne 4. 11. 1950 (a další smluvní dokumenty na tuto Úmluvu navazující: Dodatkový protokol sjednaný v Paříži dne 20. 3. 1952, Protokol č. 2

sjednaný ve Štrasburku dne 6. 5. 1963, Protokol č. 4 sjednaný ve Štrasburku dne 16. 9. 1963, Protokol č. 6 sjednaný ve Štrasburku dne 28. 4. 1983 a Protokol č. 7 sjednaný ve Štrasburku dne 22. 11. 1984), byla dne 21. 2. 1991 v Madridu podepsána jménem České a Slovenské Federativní Republiky, s Úmluvou (i Protokoly) vyslovilo souhlas Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky a prezident České a Slovenské Federativní Republiky je ratifikoval a pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost v souladu s článkem 66 odst. 3 Úmluvy dnem 18. 3. 1992. Úmluva byla uveřejněna pod č. 209/1992 Sb.

V projednávané věci je významné posouzení souladu ustanovení § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák., jež stanoví, že smlouva o fúzi (smlouva o převzetí jmění hlavním akcionářem) může určit, že se o přezkoumání výměnného poměru akcií a určení výše dorovnání v penězích bude rozhodovat v rozhodčím řízení, s článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

Jak bylo výše uvedeno, Ústavní soud v minulosti opakovaně shledal označené ustanovení ústavně konformním; z jeho judikatury při svém rozhodování vycházel dosud i Nejvyšší soud.

Evropský soud pro lidská práva, k jehož interpretaci Úmluvy je Nejvyšší soud povinen přihlížet (srov. nálezný Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 310/2005), však v rozsudku ze dne 28. 10. 2010 ve věci Suda proti České republice, stížnost č. 1643/2006, shledal, že donucení akcionáře podrobit se rozhodčímu řízení, v situaci, kdy pravomoc rozhodců byla založena dohodou třetích osob (smluvních stran smlouvy o fúzi, resp. smlouvy o převzetí jmění), je v rozporu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy (ke konkrétní argumentaci srov. odůvodnění citovaných rozhodnutí, jež jsou veřejnosti dostupná na webových stránkách ESLP, český překlad viz <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=390&cl=314629>).

Vzhledem k tomu, že § 220k odst. 1, věta třetí, obch. zák. umožňuje, aby akcionář byl dohodou třetích osob (společnosti, v níž je minoritním akcionářem, a jejího hlavního akcionáře) donucen podrobit se rozhodčímu řízení, je ustanovení § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák. v rozporu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy tak, jak byl vyložen ve shora citovaném rozsudku ESLP.

Nejvyšší soud proto – s ohledem na článek 10, věty za středníkem, Ústavy – dospěl k závěru, že přednostní aplikace článku 6 odst. 1 Úmluvy vylučuje v projednávané věci aplikaci § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák.

Není-li možné na smlouvu o převzetí jmění aplikovat ustanovení § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák., je ovšem zjevné, že rozhodčí doložka uzavřená mezi společností a hlavním akcionářem, obsažená ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, ostatní akcionáře společnosti, kteří stranou této smlouvy nejsou, zavazovat nemůže. Právo ostatních akcionářů obrátit se s návrhem na určení výše dorovnání na soud takovou rozhodčí doložkou proto není nikterak omezeno.

Jinak řečeno, smlouva o převzetí jmění je v části sjednané rozhodčí doložky, zavazující akcionáře, kteří nejsou stranou smlouvy, neplatná.

Závěr soudu prvního stupně, kterému přitakal i odvolací soud, podle něhož jsou obecné soudy z rozhodování o určení výše dorovnání v projednávané věci vyloučeny, neboť rozhodčí doložka pro řešení sporů o dorovnání byla ve smlouvě sjednána platně, proto správný není.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky platnosti rozhodčí doložky není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu – v části týkající se návrhu na určení výše dorovnání – a spolu s ním ze stejných důvodů v odpovídajícím rozsahu i usnesení soudu prvního stupně podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

V částech týkajících se návrhů na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a (celkové) neplatnosti smlouvy o převzetí jmění Nejvyšší soud dovolání zamítl, když dovolateli se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo.

Majitel směnky vlastní, splatné na viděnou, se může úspěšně domáhat jejího zaplacení vůči směnečnému rukojmímu i tehdy, nebyla-li ve lhůtě jednoho roku od data vystavení předložena výstavci k placení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 806/2010)

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 6. 11. 2007 (mimo jiné) ponechal v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 8. 6. 2004 v rozsahu, v němž uložil žalovanému zaplatit žalobkyni (P. P., a. s. – dále jen „společnost“) směnečný peníz ve výši 5 189 562 Kč s 6% úrokem od 10. 7. 2004 do zaplacení, směnečnou odměnu 17 298 Kč a náklady řízení.

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 26. 2. 2009 rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku ve věci samé potvrdil, přičemž jako s žalobcem – odkazuje na skutečnost, že v průběhu odvolacího řízení byl zjištěn úpadek žalobkyně (usnesením Městského soudu v Praze ze dne 20. 10. 2008), na její majetek byl prohlášen konkurs (usnesením ze dne 5. 12. 2008) a JUDr. J. M. (viz usnesení ze dne 13. 11. 2008, jímž byl jmenovaný ustaven novým insolvenčním správcem společnosti) podal návrh na pokračování v řízení (§ 264 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení) – již jednal s JUDr. J. M. jako insolvenčním správcem společnosti.

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1. Dne 25. 5. 2001 vystavila K. I., s. r. o. (dále jen „výstavkyně“), směnku vlastní s doložkou bez protestu, kterou se zavázala zaplatit společnosti na viděnou směnečný peníz 5 189 562 Kč (dále též jen „sporná směnka“); žalovaný spornou směnku podepsal na jejím líci u doložky „per aval“, čímž se stal rukojmím za výstavkyni.

2. Sporná směnka nebyla předložena výstavkyni k placení v platebním místě – v Praze – nýbrž pouze žalovanému, a to v místě jeho bydliště.

3. Směnečný platební rozkaz spolu se žalobou byl žalovanému doručen 9. 7. 2004.

Odkazuje na ustanovení čl. I. § 32, § 53 a § 77 zákona č. 191/1950 Sb. (dále jen „směnečný zákon“), odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že „uplatnění práva ze směnky proti rukojmímu za přímého dlužníka – výstavce směnky vlastní – není podmíněno předložením směnky ani výstavci, ani rukojmímu“. „Posledně uvedenému se ostatně směnka neprezentuje. Záleží tedy na skutečnosti, kdy se dozví směnečný rukojmí o povinnosti k placení směnečného peníze.“ Ponechal-li soud prvního stupně platební rozkaz v platnosti, a to včetně 6% úroku ze směnečné sumy za dobu od 10. 7. 2004 do zaplacení, je jeho rozhodnutí správné, když přiznaný úrok od zmíněného data „v každém případě žalobci náleží“.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podal žalovaný dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, a spatřuje zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu v řešení otázky, zda „splatnost vlastní vistasměnky nastává jejím předložením jiné osobě, než je výstavce této směnky“. Prostřednictvím dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel zdůrazňuje, že na poměry dané věci nelze aplikovat závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1937/2000 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2002, pod číslem 37), podle nichž „právní následky předložení směnky k placení vůči přímému směnečnému dlužníkovi nastávají i doručením směnečného platebního rozkazu se stejnopisem směnečné žaloby tomuto dlužníkovi“. Je tomu tak proto, že v poměrech projednávané věci (na rozdíl od poměrů shora odkazované věci, v nichž na straně žalované vystupoval akceptant směnky cizí) je žalován rukojmí za výstavce směnky vlastní, jemuž se směnka k placení zásadně nepředkládá. Jelikož sporná směnka je smenkou splatnou „na viděnou“, nelze ji považovat za splatnou dříve, než je předložena k placení; přitom „nemůže být předkládána k placení v libovolném místě a libovolné osobě“.

Jakkoliv ve smyslu ustanovení čl. I. § 53 směnečného zákona žalobce vůči dovolateli jako směnečnému rukojmímu neztratil „kvůli nepředložení směnky směnečná práva“, směnečná pohledávka se právě z důvodu nepředložení směnky k placení výstavci nestala splatnou. Přitom není pochyb o tom, že „u směnky nemohou nastat dvě či více různých dat splatnosti směnečné pohledávky“ a že „postavení směnečného rukojmího, jde-li o splatnost směnky, se odvozuje od postavení výstavce směnky a nikoliv naopak“. Jestliže vůči výstavci směnky vlastní směnka předložena nebyla, pak splatnost směnky nenastala a k zaplacení takové směnky nemůže být odsouzen ani žalovaný jako směnečný rukojmí. „S tím logicky souvisí nesprávnost rozhodnutí soudů obou stupňů, pokud jde o povinnost žalovaného platit žalobci směnečný úrok ve výši 6 % od 10. 7. 2004 do zaplacení.“

Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalovaného proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to v řešení otázky splatnosti směnky vlastní na viděnou.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I. § 33 směnečného zákona směnka může být vystavena: na viděnou, na určitý čas po viděné, na určitý čas po datu vystavení, na určitý den (odstavec 1). Směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou jsou neplatné (odstavec 2).

Podle ustanovení čl. I. § 34 směnečného zákona směnka na viděnou je splatná při předložení. Musí být předložena k placení do jednoho roku od data vystavení. Výstavce může tuto lhůtu zkrátit nebo určit lhůtu delší. Indosanti mohou tyto lhůty zkrátit (odstavec 1). Výstavce může ustanovit, že směnka na viděnou nesmí být předložena k placení před určitým dnem. V tomto případě začíná lhůta k předložení od tohoto dne (odstavec 2).

Podle ustanovení čl. I. § 53 směnečného zákona zmeškáním lhůt stanovených k předložení směnky na viděnou nebo na určitý čas po viděné, k protestaci pro nepřijetí nebo pro neplacení, k předložení směnky k placení při doložce „bez útrat“, ztrácí majitel svá práva proti indosantům, výstavci a všem ostatním osobám směnečně zavázaným vyjma příjemce (odstavec 1).

Podle ustanovení čl. I. § 32 odst. 1 směnečného zákona směnečný rukojmí je zavázán jako ten, za koho se zaručil.

Podle ustanovení čl. I. § 77 směnečného zákona, pokud to neodporuje povaze vlastní směnky, platí pro ni ustanovení daná pro cizí směnku o (...) splatnosti (§ 33 až 37), (...) postihu pro neplacení (§ 43 až 50, 52 až 54) (odstavec 1). Pro vlastní směnku platí rovněž ustanovení o směnečném rukojemství (§ 30 až 32); v případě § 31 odst. 4 platí, že se směnečné rukojemství, není-li udáno, pro koho se přejímá, přejímá za výstavce vlastní směnky (odstavec 3).

Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že sporná směnka je směnkou vlastní splatnou na viděnou, výstavce (K. I., s. r. o.) i žalovaný jsou přímými dlužníky ze směnky, pročež zmeškáním lhůty stanovené k předložení směnky na viděnou (výstavci) majitel (společnost) práva ze směnky vůči výstavci a rukojmímu (žalovanému) neztratil (čl. I. § 53 odst. 1 směnečného zákona). Dále je zcela zjevné, že směnka vlastní se k placení směnečnému rukojmímu nepředkládá (a tudíž případné předložení směnky splatné na viděnou rukojmímu splatnost směnky nezaloží).

Konečně není pochyb o tom, že obecná povinnost předložit směnku k placení se vztahuje i na vistasměnky, přičemž v takovém případě má předložení směnky (kromě účelu průkazu majitele směnky jakožto směnečného věřitele a zachování práv proti nepřímým dlužníkům) význam, i jde-li o určení okamžiku splatnosti (k tomu viz např. Kovařík, Z., Směnka splatná na viděnou a její využití, Právní rozhledy č. 22/2009, str. 806).

Zbývá posoudit, jaké důsledky má, jde-li o možnost majitele směnky domáhat se zaplacení směnky, skutečnost, že směnka vlastní splatná na viděnou nebyla výstavci předložena.

Jakkoliv (jen) gramatický výklad ustanovení čl. I. § 34 odst. 1 směnečného zákona nasvědčuje názoru dovolatele, podle něhož se v takovém případě směnka nestane

splatnou (a tudíž nárok ze směnky nelze soudně vymáhat), ve vazbě na ustanovení čl. I. § 53 odst. 1, § 70 odst. 1 a § 77 odst. 1 směnečného zákona právní názor dovolatele akceptovatelný není. Směnečný zákon totiž jednak časově omezuje možnost majitele předložit směnku splatnou na viděnou k zaplacení výstavci lhůtou jednoho roku (neurčí-li výstavce jinak), jednak s marným uplynutím této lhůty nespojuje ztrátu práv majitele směnky vůči přímým dlužníkům (výstavci a rukojmímu za výstavce). Existence podpůrné lhůty, ve které musí být směnka splatná na viděnou předložena k placení, přitom má význam především z hlediska omezení nejistoty výstavce směnky, jde-li o to, zda vůbec a případně kdy se směnka stane splatnou, kdy mu vznikne povinnost směnku zaplatit a kdy začne běžet promlčecí lhůta k uplatnění nároků ze směnky.

Vzhledem ke vzájemné vazbě shora uvedených ustanovení směnečného zákona co do určení splatnosti vistasměnky (ve smyslu splatnosti nároku na zaplacení směnečného peníze) a počátku běhu promlčení doby, včetně jejich účelu, tak Nejvyšší soud uzavírá, že nezaniklo-li právo majitele směnky proti výstavci, platí pro ně, že se stalo splatným (neurčil-li výstavce jinak) posledním dnem zákonné lhůty pro předložení směnky výstavci (k tomu v historické literatuře srov. Rouček, F., *Nové československé právo směnečné*, Brno 1931, str. 65 a *Československý zákon směnečný*, Praha 1932, str. 172).

Přitom k závěru o možnosti majitele domáhat se zaplacení směnky vůči výstavci (a rukojmímu za výstavce) i tehdy, nebyla-li směnka splatná na viděnou předložena výstavci k placení, dospěla i judikatura odvolacích soudů (srov. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 10. 2006, čj. 7 Cmo 423/2005-131, a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009).

V situaci, kdy se sporná směnka stala splatnou a žaloba včetně směnečného platebního rozkazu byla žalovanému doručena 9. 7. 2004, Nejvyšší soud shledává rozhodnutí odvolacího soudu správným i co do 6% úroku ze směnečného penízu za dobu od 10. 7. 2004 do zaplacení, když v tomto rozsahu žalobci vůči žalovanému zmíněný nárok nepochybně náleží.

Nad rámec výše uvedeného (a skutkových zjištění soudů nižších stupňů) Nejvyšší soud dodává, že z obsahu spisu plyne tvrzení o tom, že výstavci byla sporná směnka předložena k placení (k tomu viz dopis ze dne 5. 9. 2002, jakož i vyjádření k odvolání, podle něhož byla směnka prezentována v platebním místě – v Praze); přitom důkazní břemeno o tom, že směnka k placení předložena nebyla, tíží žalovaného (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 900/2004, uveřejněný v časopise *Soudní judikatura* č. 9, ročník 2005, pod číslem 146).

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání jako nedůvodné podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Popření pohledávky konkursního věřitele správcem konkursní podstaty co do požadované sazby úroku z prodlení umožňuje soud, aby – shledá-li výhradu neplatnosti ujednání o sazbě úroku z prodlení důvodnou – žalobu o určení pravosti pohledávky zamítl (jen) v rozsahu, v němž požadovaná sazba úroku z prodlení převyšovala zákonnou sazbu úroku z prodlení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4704/2010)

K r a j s k ý s o u d v Brně, poté, co usnesením ze dne 14. 9. 2009, ve znění usnesení ze dne 26. 11. 2009, schválil smír účastníků ve znění:

I. „Určuje se, že pohledávka žalobce J. R. za úpadcem ve výši 6 605 000 Kč je po právu. Důvodem této pohledávky je nárok žalobce na zaplacení úplaty za postoupení pohledávek, které postoupil úpadci smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 19. 9. 2003, částka činí jistinu pohledávky“;

II. „Určuje se, že pohledávka žalobce R. N. za úpadcem ve výši 3 960 000 Kč je po právu. Důvodem této pohledávky je nárok žalobce na zaplacení úplaty za postoupení pohledávek, které postoupil úpadci smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 19. 9. 2003, částka činí jistinu postupované pohledávky“;

III. „Úroky z prodlení zůstaly mezi stranami sporné a budou předmětem dalšího řízení“,

rozsudkem ze dne 15. 10. 2009, ve znění usnesení ze dne 9. 3. 2010, určil, že J. R. má za úpadcem pohledávku z titulu úroků z prodlení ve výši 1 607 326,75 Kč, a to z důvodu prodlení s úhradou pohledávky ve výši 6 605 000 Kč, která vznikla na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené dne 19. 9. 2003 mezi žalobcem a úpadcem, a žalobce R. N. má za úpadcem pohledávku z titulu úroků z prodlení ve výši 963 666 Kč, a to z důvodu prodlení s úhradou částky 3 960 000 Kč, která vznikla ze smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené mezi tímto žalobcem a úpadcem dne 19. 9. 2003.

V r c h n í s o u d v Olomouci k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 28. 6. 2010 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Odvolací soud – cituje ustanovení § 23 odst. 1, 2 a 4 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), a odkazuje na ustanovení § 42 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, a ustanovení § 121 odst. 3 a § 517 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku – přitakal závěru soudu prvního stupně ohledně důvodnosti žaloby.

Přítom zdůraznil, že žalovaný jako správce konkursní podstaty popřel nevykonatelné pohledávky obou žalobců co do jejich pravosti, neboť „namítl neexistenci pohledávek z důvodu jejich úhrady (zaplacení“). Vycházejí z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98, uveřejněného pod číslem 76/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 76/2002“), dále uzavřel, že

popření pohledávky přihlášené do konkursu je procesním úkonem, přičemž popírá-li konkursní věřitel nebo správce konkursní podstaty výši pohledávky nebo její pořadí, musí uvést, jak vysoká je podle něj přihlášená pohledávka, popř. jaké pořadí má pohledávka v konkursu mít. Neobsahuje-li popření výše pohledávky tvrzení o skutečné výši pohledávky, není tento procesní úkon perfektní a nemůže vyvolat zamýšlené procesní účinky. Popření pravosti pohledávky umožňuje soudu ve sporu o určení pohledávky zkoumat pouze základ nároku, nikoli již její výši nebo pořadí. Pro závěr o tom, zda byla popřena nejen pravost, nýbrž i výše, případně pořadí pohledávky, je určující obsah popření (jeho důvody) v podobě zachycené v protokolu o přezkumném jednání nebo v seznamu přihlášených pohledávek, který tvoří součást tohoto protokolu. Popření pohledávky lze učinit jako eventuální procesní úkon, tedy popírající popř. pravost pohledávky a pro případ, že toto popření nebude shledáno důvodným, popírá i výši pohledávky, případně její pořadí.

V situaci, kdy žalovaný účinně popřel jen pravost pohledávky žalobců a „v průběhu řízení byl mezi účastníky ohledně základu nároku uzavřen smír, neboť se v něm účastníci dohodli na určení pohledávek žalobců co do jistiny“, je – pokračoval odvolací soud – nárok žalobců „na zaplacení úroků z prodlení z důvodu prodlení jednotlivých splátek ceny za postoupení pohledávek zcela jednoznačně dán“. Vzhledem k tomu, že žalovaný popřel pravost pohledávek žalobců, nebyl soud oprávněn v řízení zkoumat „výši žalobci požadovaných úroků z prodlení jako příslušenství pohledávky, nikoliv samotné pohledávky“. Z tohoto důvodu je nerozhodné, zda žalobci požadují zákonné úroky z prodlení nebo smlouvené úroky z prodlení, byť sjednané ve smlouvě o postoupení pohledávky v rozporu s kogentní úpravou obsaženou v ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák.

Konečně odvolací soud neshledal důvodnou námitku žalovaného, podle níž „skutková tvrzení na zaplacení jistiny a co do vzniku nároku na zaplacení příslušenství pohledávky jsou zcela rozdílná, a proto jde o samostatné pohledávky, u kterých je třeba jejich nárok zkoumat samostatně“. Nárok na zaplacení příslušenství pohledávky – v daném případě úroků z prodlení – je skutkově odůvodněn prodlením dlužníka s plněním jeho povinnosti zaplatit peněžitý dluh (jistinu) ve lhůtě tak, jak má tuto povinnost sjednánu ve smlouvě. Prodlení s plněním této povinnosti má jednak za následek změnu práv věřitele a povinností dlužníka (z téhož závazkového vztahu) v tom směru, že dlužníkovi ke stávající povinnosti k zaplacení původního peněžitého dluhu přibývá další povinnost zaplatit úroky z prodlení jako příslušenství pohledávky, tedy nevzniká mu nový samostatný závazek.

Proti rozsudkům soudů nižších stupňů podal žalovaný dovolání, které má za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., namítaje existenci dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. že rozhodnutí spočívají na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel akcentuje, že pro přijetí závěru o tom, zda byla popřena nejen pravost, nýbrž i výše, případně pořadí pohledávky, je určující obsah popření (jeho důvody)

v podobě zachycené v protokolu o přezkumném jednání nebo v seznamu přihlášených pohledávek, který tvoří součást tohoto protokolu. Jelikož v seznamu přihlášených pohledávek bylo uvedeno stanovisko správce konkursní podstaty ve znění: „popírá zcela, popírá nárok“, lze dovodit, že pohledávka byla popřena nejen co do nároku, ale „de facto co do výše a jeho právního důvodu, tj. zcela“. Přitom správce konkursní podstaty vycházel z toho, že pohledávka sice existovala, avšak byla v plné výši uhrazena, což vyplývalo z účetnictví úpadce.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobci považují rozhodnutí odvolacího soudu za věcně správné a navrhují, aby dovolání bylo jako nepřipustné (popř. opožděné) odmítnuto, respektive jako nedůvodně zamítnuto.

Nejvyšší soud řízení o dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně zastavil. Rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Řízení o „dovolání“ proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 10. 2009, ve znění opravného usnesení ze dne 9. 3. 2010, Nejvyšší soud podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavil, jelikož dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně podat nelze (není dána funkční příslušnost soudu k projednání takového dovolání – srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 265/2003, uveřejněné pod číslem 47/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Jak je zřejmé z obsahu spisu, dovoláním napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci byl žalovanému doručen 11. 8. 2010, přičemž žalovaný proti tomuto rozhodnutí podal dovolání, které bylo doručeno osobně soudu prvního stupně dne 7. 10. 2010, a následně znovu podáním učiněným na poště dne 11. 10. 2010. Dovolání tak bylo podáno ve lhůtě určené ustanovením § 240 odst. 1 o. s. ř.

Dovolání žalovaného Nejvyšší soud shledává přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. i důvodným.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 23 ZKV pohledávka se pokládá za zjištěnou, byla-li uznána správcem a nebyla-li popřena žádným z konkursních věřitelů. Popření pohledávky úpadcem se poznamená v seznamu přihlášených pohledávek, ale nemá pro zjištění pohledávky význam (odstavec 1). Konkursní věřitelé nevykonatelných pohledávek, které zůstaly sporné co do pravosti, výše nebo pořadí, mohou se domáhat určení svého práva; žalobu musí podat u soudu, který prohlásil konkurs, proti popírajícím konkursním věřitelům i správci; smějí se v ní dovolávat jen právního důvodu uvedeného v přihlášce nebo při přezkumném jednání a pohledávku mohou uplatnit

jen do výše v ní uvedené. O pořadí pohledávky rozhoduje vždy soud (odstavec 2). K uplatnění popřené nevykonatelné pohledávky stanoví správce konkursnímu věřiteli, jehož nevykonatelná pohledávka byla popřena, třicetidenní lhůtu s poučením, že při zmeškání lhůty nelze k popřené nevykonatelné pohledávce nadále přihlížet (odstavec 4).

Podle ustanovení § 24 ZKV správce je oprávněn popřít nevykonatelný nárok přihlášený konkursním věřitelem, výši nároku nebo jeho právní důvod. O tom správce vyrozumí konkursního věřitele, o jehož nárok jde, a současně ho vyzve, aby svůj nárok, jeho výši nebo právní důvod uplatnil do třiceti dnů u soudu, který prohlásil konkurs, s tím, že jinak nelze k popřené nevykonatelnému nároku, jeho výši nebo právnímu důvodu přihlížet (odstavec 1). Popře-li pohledávku pouze správce a nebyla-li pohledávka popřena žádným z konkursních věřitelů, může ji i po skončeném přezkumném jednání správce dodatečně písemně uznat vůči konkursnímu soudu. Dodatečným uznáním správce se taková pohledávka nadále pokládá za zjištěnou; o tom soud vydá usnesení, proti němuž není odvolání přípustné; usnesení se doručí správci a konkursnímu věřiteli, jehož pohledávku správce dodatečně uznal.

Otázkou výkladu ustanovení § 23 a § 24 ZKV se Nejvyšší soud – jak správně uvedl odvolací soud – zabýval již v R 76/2002. V něm formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož popření pohledávky přihlášené do konkursu je procesním úkonem, pro nějž přiměřeně platí ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř. Popírá-li konkursní věřitel nebo správce konkursní podstaty výši pohledávky nebo její pořadí, musí uvést, jak vysoká je podle něj přihlášená pohledávka, popř. jaké pořadí má pohledávka v konkursu mít; jinak popření pohledávky nemůže vyvolat zamýšlené procesní účinky. Popřít pravost, výši nebo pořadí pohledávky lze i eventuálním procesním úkonem. Popření pravosti pohledávky umožňuje soudu ve sporu o určení pravosti pohledávky zkoumat pouze základ nároku, nikoli již jeho výši nebo pořadí. Pro závěr o tom, zda byla popřena nejen pravost, nýbrž i výše, případně pořadí pohledávky, je určující obsah popření (jeho důvodu) v podobě zachycené v protokolu o přezkumném jednání nebo v seznamu přihlášených pohledávek, který tvoří součást tohoto protokolu.

Shora uvedené závěry, s nimiž je rozhodnutí odvolacího soudu v souladu, dále v době po rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud doplnil v rozsudku ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1206/2009, ve kterém uzavřel, že popře-li správce konkursní podstaty v konkursu vedeném podle zákona č. 328/1991 Sb. pouze pravost nevykonatelné pohledávky proto, že zanikla započtením, a vyjde-li v řízení o žalobě, kterou se konkursní věřitel domáhá určení pravosti takové pohledávky, najevo, že pohledávka započtením zanikla jen zčásti, nebrání skutečnost, že nebyla popřena i výše pohledávky, soudu v tom, aby v příslušném rozsahu žalobu zčásti zamítl.

Promítnuto do poměrů dané věci, jakkoliv u třetího přezkumného jednání dne 15. 5. 2007 správce konkursní podstaty popřel pohledávky obou žalobců sestávající z jistiny (úplaty za postoupení pohledávek) a úroků z prodlení (srov. popření správcem konkursní podstaty způsobem „... popírá zcela; popírá nárok“, když pohledávka

byla zcela uhrazena), nelze přehlédnout, že podáním došlým soudu prvního stupně 24. 7. 2008 (tj. před prvním jednáním ve věci) žalovaný odůvodnil své popření, jedli o přihlášené příslušenství z titulu smluvně sjednaných úroků z prodlení, tak, že „ujednání o úrocích z prodlení ve výši 0,05 % z dlužné částky za každý den prodlení, které je součástí postupních smluv, je absolutně neplatné podle ustanovení § 39 obč. zák.; v rámci smluvního vztahu, který se řídí občanským zákoníkem, totiž nelze sjednat úrok z prodlení, neboť ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák. je ustanovením kogentním a nelze se od něj odchýlit“.

Otázkou příslušenství pohledávky a výkladem ustanovením § 121 odst. 3 obč. zák. se pak Nejvyšší soud mimo jiné zabýval v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 35 Odo 101/2002, uveřejněném pod číslem 5/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. V něm mimo jiné zdůraznil, že peněžitý závazkový právní vztah je právní teorií obecně pojímán buď jako hlavní nebo vedlejší. Hlavním závazkovým právním vztahem je peněžitý závazkový právní vztah tehdy, jestliže jeho kauza směřuje přímo k zaplacení, resp. k získání určité částky peněz. Vedlejším a akcesorickým peněžitým závazkovým právním vztahem je závazkový právní vztah úrokový, který vzniká pouze tehdy, jestliže mezi účastníky existuje peněžitý závazkový právní vztah hlavní. Úrokovým závazkovým právním vztahem je závazek (smluvní nebo zákonný) zaplatit věřiteli určitou poměrnou část (zpravidla určenou procentní sazbou) peněžitého závazku hlavního. Občanský zákoník (a v návaznosti na něj i obchodní zákoník) rozeznává úroky a úroky z prodlení. Úroky z prodlení mají povahu sankce (sankční úroky) za prodlení dlužníka se splněním závazku (§ 517 odst. 2 obč. zák.). Platí se vedle vlastního plnění stanoveným procentem z té části dluhu, s níž je dlužník v prodlení (shodně srov. např. Knapp, V. a kolektiv: Občanské právo hmotné. Svazek II. Vydání první. Kodex Praha 1995, str. 74 – 75, a ze starší literatury např. Lazar, J., Švestka, J. a kolektiv: Občanské právo hmotné. Svazek II., Vydání první. Panorama Praha 1987, str. 17). Prodlení dlužníka s plněním závazku má ze zákona za následek obsahovou změnu práv věřitele a povinností dlužníka, respektive jejich doplnění novými právy a povinnostmi. Prodlením tedy nastává ze zákona změna obsahu právního poměru (tím, že vedle trvajících povinností splnit závazek vznikají i nová /další/ práva a povinnosti), bez ohledu na to, zda dlužník prodlení zavinil.

Skutečnost, že věřiteli v případě prodlení dlužníka s plněním peněžitého dluhu vzniká právo požadovat od dlužníka vedle plnění i úroky z prodlení (není-li povinen platit poplatek z prodlení), je přitom zásadní i pro posouzení důsledků popření pohledávky žalobců správcem konkursní podstaty, k němuž došlo u třetího přezkumného jednání a jehož důvody byly dále doplněny shora zmíněným podáním.

Vzniklo-li již žalobcům v důsledku prodlení úpadce s plněním peněžitého závazku ze zákona právo na úroky z prodlení, má rozlišení mezi tzv. smluvním úrokem z prodlení a tzv. zákonným úrokem z prodlení význam pouze z hlediska určení výše (sazby) úroku z prodlení a nikoliv z hlediska základu tohoto nároku.

Odvolací soud tak sice správně uzavřel, že si smluvní strany ve smlouvách o postoupení pohledávky nemohly platně dohodnout výši úroku z prodlení (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1117/2003, uveřejněný pod číslem 26/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, který obstál i v ústavní rovině, když ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud usnesením ze dne 20. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 369/05, odmítl), nicméně nedočetl právě to, že popření pohledávek žalobců správcem konkursní podstaty co do „pravosti smluvního úroku z prodlení“ (rozuměj co do požadované sazby úroku z prodlení) umožňovalo soudu (v intencích závěrů formulovaných v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1206/2009), aby – shledá-li výhradu neplatnosti ujednání o sazbě úroku z prodlení důvodnou – žalobu o určení pravosti pohledávky zamítl (jen) v rozsahu, v němž požadovaná sazba úroku z prodlení převyšovala zákonnou sazbu úroku z prodlení. Přitom nelze přehlédnout, že žalobci na popření pohledávky co do „smluvního úroku z prodlení“ reagovali podáními ze dne 5. 5. 2009, ve kterých „z opatrnosti“ vyčíslili (kapitalizovali) úroky z prodlení dle nařízení vlády č. 142/1994 Sb.

Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 45 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., ve znění účinném od 1. 5. 2000 do 31. 12. 2007, lze na základě seznamu přihlášek pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění, došlo-li ke zrušení konkursu způsobem uvedenými v ustanovení § 44 odst. 1 a 2 uvedeného zákona; takový postup však není možný, došlo-li ke zrušení konkursu způsobem uvedeným v ustanovení § 44 odst. 3 nebo § 44a odst. 1 tohoto zákona.

(Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 31 Cdo 374/2010)

Usnesením ze dne 10. 8. 2001, ve znění opravných usnesení ze dne 15. 8. 2001 a ze dne 9. 7. 2003, prohlásil **K r a j s k ý s o u d** v Brně (dále též jen „konkursní soud“) konkurs na majetek dlužníka A. M., v. o. s.

Usnesením ze dne 21. 4. 2005 Vrchní soud v Olomouci k odvolání dlužníka zrušil usnesení konkursního soudu o prohlášení konkursu a věc vrátil k dalšímu řízení.

Usnesením ze dne 1. 3. 2006 zamítl konkursní soud návrh věřitelů a) N., a. s. „v likvidaci“, a b) F., a. s., na prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Usnesením ze dne 16. 8. 2007 Vrchní soud v Olomouci k odvolání navrhujících věřitelů zrušil usnesení konkursního soudu o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu a věc vrátil k dalšímu řízení.

Usnesením ze dne 31. 10. 2008 pak konkursní soud zamítl návrh věřitelů a) N., a. s. „v likvidaci“, a b) F., a. s., na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (bod I. výroku), dále zamítl návrh na ustanovení předběžného správce (bod II. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (body III. a IV. výroku).

Zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu odůvodnil konkursní soud – odkazuje na ustanovení § 1, § 2 odst. 3, § 4 odst. 1 a 2 a § 12a odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), a na ustanovení § 261 odst. 1, § 387 odst. 1 a 2, § 388 odst. 1, § 392 odst. 1, věty první, § 397 a § 407 odst. 1 a 3 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku – tím, že navrhující věřitelé nedoložili svou splatnou pohledávku vůči dlužníku.

K pohledávce navrhujícího věřitele a) konkursní soud uvedl (odkazuje i na závěry obsažené ve zrušujícím usnesení odvolacího soudu z 16. 8. 2007), že věřitelem pohledávky ve výši 14 000 000 Kč, vzniklé ze „Závazné smlouvy o dodávce řepkového semene s poskytnutím předplatby“ ze dne 21. 10. 1995 (dále též jen „první smlouva“), byl až do 31. 8. 2005 P. J., který první smlouvu s dlužníkem uzavřel. Pohledávka se stala splatnou 10. 7. 1996; vzhledem k tomu, že na ni dlužník částečně plnil dne 11. 3. 1999 (30 000 Kč) a 14. 4. 1999 (50 000 Kč), začala (v souladu s § 407 obch. zák.) od 14. 4. 1999 běžet (nová) čtyřletá promlčecí doba. P. J. však

v promlčecí době neučinil žádný právní úkon směřující k uspokojení nebo určení svého práva. Navrhující věřitel a), který pohledávku přihlásil 10. 9. 2001 do konkursu prohlášeného na majetek dlužníka (shora označeným usnesením z 15. 8. 2001), ji nabyt postoupením od P. J. až na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 31. 8. 2005 (dále též jen „první postupní smlouva“). Takové uplatnění práva (přihlášení pohledávky) tudíž nemělo vliv na běh promlčecí doby.

Pohledávka je tudíž promlčena a dlužník promlčení namítl.

K pohledávce navrhujícího věřitele b) konkursní soud uvedl (odkazuje opět i na závěry obsažené ve zrušujícím usnesení odvolacího soudu z 16. 8. 2007), že věřitelem pohledávky ve výši 2 000 000 Kč, vzniklé ze „Závazné smlouvy o dodávce slunečnicového semene s poskytnutím předplatby“ ze dne 21. 10. 1995 (dále též jen „druhá smlouva“), byl až do 31. 8. 2005 P. J., který druhou smlouvu s dlužníkem uzavřel. Pohledávka se stala splatnou 25. 9. 1996 a od tohoto dne začala běžet čtyřletá promlčecí doba. P. J. však v promlčecí době neučinil žádný právní úkon směřující k uspokojení nebo určení svého práva. Navrhující věřitel b), který pohledávku přihlásil 24. 9. 2001 do konkursu prohlášeného na majetek dlužníka (shora označeným usnesením z 15. 8. 2001), ji nabyt postoupením od P. J. až na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 31. 8. 2005 (dále též jen „druhá postupní smlouva“).

Pohledávka je tudíž promlčena a dlužník promlčení namítl.

K odvolání navrhujících věřitelů V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 30. 6. 2009 potvrdil usnesení konkursního soudu z 31. 10. 2008 (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud vyšel ze skutkových závěrů konkursního soudu, dodávaje, že ty nebyly odvoláním zpochybněny.

Na tomto základě se ztotožnil též s právním posouzením věci konkursním soudem. Odvolací soud zdůraznil, že úspěch námítky promlčení (vznesené dlužníkem podáním z 20. 2. 2008) nutně musí vést k závěru o nedoložení aktivní věcné legitimace navrhujících věřitelů; potud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 132/2004, uveřejněné pod číslem 27/2005 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (toto rozhodnutí je, stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Vzhledem k době splatnosti pohledávky z první smlouvy (10. července 1996) a účinku uznání vyvolanému částečnými úhradami pohledávky 11. března 1999 (30 000 Kč) a 14. dubna 1999 (50 000 Kč) uplynula čtyřletá promlčecí doba 14. dubna 2003, potvrdil odvolací soud. U pohledávky z druhé smlouvy, splatné 25. září 1996, uplynula promlčecí doba 25. září 2000.

Podle odvolacího soudu nebyl zpochybněn ani závěr konkursního soudu, že P. J. neučinil do uplynutí promlčecích dob žádný právní úkon, který se považuje za zahájení soudního řízení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení. Přihlášení pohledávek do posléze zrušeného konkursu na majetek dlužníka nemělo žádný vliv na běh promlčecí doby vzhledem k tomu, že je nepřihlásil

P. J., nýbrž odvolatelé, kteří v době přihlášení nebyli dlužníkovými věřiteli z těchto pohledávek.

Odvolací soud neměl za důvodnou ani námitku odvolatelů, že pohledávky nejsou promlčeny, jelikož jsou od 22. 4. 2005 exekucním titulem, jako pohledávky zjištěné při přezkumném jednání 17. 8. 2001, které dlužník nepopřel. Odkazuje na ustanovení § 44 odst. 2 ZKV (správně jde o § 45 odst. 2 ZKV), ve znění účinném do 31. 12. 2007, odvolací soud připustil, že prostý gramatický výklad uvedeného ustanovení by nasvědčoval správnosti argumentace, podle které se exekucním titulem stane po zrušení konkursu vždy každá zjištěná pohledávka konkursního věřitele (kterou úpadce nepopřel). Poukázal nicméně na to, že při interpretaci zákonných ustanovení by soudy měly mít na zřeteli též smysl a účel normy (ratio legis). Je nutno zkoumat – uvedl dále odvolací soud – zda bylo skutečně vůlí zákonodárce usnadnit věřitelům pro dobu po zrušení konkursu možnost vymoci svou zjištěnou (a dlužníkem nepopřanou) pohledávku tím, že bude mít povahu exekucního titulu, ať již byl důvod zrušení jakýkoliv. Podle odvolacího soudu odpovídá účelu zákona o konkursu a vyrovnání závěr, podle něhož se vykonatelnost těchto pohledávek neuplatní, je-li konkurs zrušen odvolacím soudem. Smyslem citovaného ustanovení je totiž umožnit věřiteli, jehož pohledávka úspěšně prošla přezkumným jednáním, případně incidenčním sporem (a současně nebyla popřena dlužníkem), poté, co nebyla zcela uspokojena v rozvrhu, aby nemusel po následném zrušení konkursu dle § 44 odst. 1 písm. a) ZKV pro takovou pohledávku vést nalézací řízení, rozhodne-li se pohledávku nadále vymáhat (např. nabude-li dlužník po zrušení konkursu další postižitelný majetek). Účelu zákona naopak neodpovídá výklad, podle něhož by se staly exekucním titulem i pohledávky věřitelů uplatněné v konkursu, který byl posléze zrušen odvolacím soudem. Nastala by totiž situace, kdy věřitel sice nebude v konkursu ani poměrně uspokojen, nebude naplněn cíl konkursu (§ 2 odst. 3 ZKV), k čemuž není důvod (když konkurs neměl být prohlášen vůbec, ale věřitel z něj přesto „vytěží“ alespoň exekucní titul pro své přihlášené pohledávky). Nelze pominout, že přezkumné řízení je především procesem ověřování důvodnosti přihlášených pohledávek, bez něhož nelze uskutečnit rozvrh. Jeho účelem není „vyrábět“ exekucní tituly pro případ zrušení konkursu, nýbrž opatřit podklad pro uskutečnění rozvrhového řízení. Teprve pro případ „úplného neuspokojení“ pohledávek věřitelů při rozvrhu usnadňuje věřitelům takto „nesporných“ pohledávek možnost jejich vymožení.

Na podporu tohoto výkladu lze podle odvolacího soudu argumentovat i porovnáním textu § 45 odst. 2 ZKV s jeho zněním platným do 30. 4. 2000. V tomto ohledu odvolací soud zdůraznil, že zákon o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 30. 4. 2000, výslovně podmiňoval možnost výkonu rozhodnutí pro neuspokojené zjištěné pohledávky nikoli zrušením konkursu, nýbrž právní mocí rozvrhového usnesení; potud odvolací soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2005, sp. zn. 20 Cdo 17/2004 (jde o usnesení uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo. 3, ročníku 2005 pod číslem 40) a na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2005, sp. zn. 20 Cdo 235/2005.

Dále odvolací uvádí, že důvod pro změnu zkoumaného ustanovení lze nejlépe zjistit z důvodové zprávy k zákonu č. 105/2000 Sb. (bodu 75), kde je uvedeno, že:

„Popření pohledávky úpadcem při přezkumném jednání bylo vždy bez vlivu na zjištění pohledávky konkursního věřitele. V dosavadním znění zákona o konkursu a vyrovnání však bylo popření pohledávky úpadcem i bez vlivu na budoucí exekuci vedenou po konkursu na dlužníkův majetek na podkladě seznamu přihlášek. V prvo-republikové právní úpravě, ze které dosavadní znění zákona o konkursu a vyrovnání vychází, však mělo popření pohledávky úpadcem právě ten racionální význam, že takovou exekuci naopak nebylo možné vést. Novela proto opět zavádí nemožnost exekuce na dlužníkův majetek tam, kde úpadce pohledávku věřitele při přezkumném jednání popřel. Současně pak i stanoví, že na úpadcovo jmění pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, lze vést exekuci až po zrušení konkursu, a nikoliv po právní moci rozvrhového usnesení, jak stanovil dosavadní zákon o konkursu a vyrovnání, když v té době stále ještě trvaly účinky prohlášení konkursu (§ 14 odst. 1 písm. e/ zákaz exekuce).“

Z uvedeného podle odvolacího soudu vyplývá, že jím zvolený výklad ustanovení § 45 odst. 2 ZKV není v rozporu s vůlí zákonodárce projevenou v důvodové zprávě. Úmyslem zákonodárce nepochybně nebylo rozšířit případy, kdy lze vést exekuci pro v konkursu zjištěné pohledávky, i na ty situace, kdy bude konkurs zrušen, aniž by došlo k vydání rozvrhového usnesení.

Na tomto základě odvolací soud uzavřel, že navrhuující věřitelé skutečně nedoložili svou aktivní legitimaci, neboť sice osvědčili existenci tvrzených pohledávek za dlužníkem, ty však jsou promlčeny a dlužník vznesl námitku promlčení.

Proti potvrzujícímu výroku usnesení odvolacího soudu z 30. 6. 2009 podali navrhuující věřitelé dovolání, jež mají za přípustná dle § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve spojení s § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. a jež jsou podle svého obsahu (při absenci výslovného odkazu na dovolací důvody taxativně vypočtené v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., které dovolatelé zaměňují s ustanoveními o přípustnosti dovolání) polemikou se správností právního posouzení věci odvolacím soudem (jíž je vyhrazen dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Přitom dovolatelé požadují, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolatelé kritizují jako nesprávný závěr odvolacího soudu, podle kterého nezískali pro své pohledávky exekuční titul jen tím, že tyto pohledávky byly zjištěny při přezkumném jednání a dlužník je nepopřel za trvání konkursu na majetek dlužníka, který byl zrušen odvolacím soudem.

Odvolacímu soudu vytykají, že nepřípustným způsobem rozšiřuje interpretaci ustanovení § 44 odst. 2 ZKV (správně jde o § 45 odst. 2 ZKV), které vykládá ve prospěch dlužníka a dokonce argumentuje zněním zákona platným do 30. 4. 2000.

Došlo-li ke změně ustanovení § 44 odst. 2 ZKV (správně jde o § 45 odst. 2 ZKV) v tom smyslu, že na základě seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku, kterou

úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění, učinil tak zákonodárce právě proto, aby zdůraznil význam přezkumného jednání pro všechny účastníky konkursního řízení. Závěr odvolacího soudu, že úmyslem zákonodárce nebylo rozšířit případy, kdy lze vést exekuci pro pohledávky zjištěné v konkursu i za situace, kdy konkurs bude zrušen, aniž došlo k vydání rozvrhového usnesení, nemají dovolatelé za správný.

Dlužník ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, máje za to, že dovolatelé ani v době konání přezkumného jednání nebyli jeho věřiteli; v tomto ohledu odkazuje na závěr soudů nižších stupňů, podle kterého dovolatelé do 31. 8. 2005 nebyli k uplatnění pohledávek aktivně legitimováni, neboť věžitelem těchto pohledávek byl P. J.

N e j v y š š í s o u d dovolání zčásti odmítl a zčásti zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. 1. 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2007, pro dovolací řízení v této věci rozhodném).

Tříčlenný senát č. 29, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky, zda seznam přihlášených pohledávek může být ve smyslu ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném do 31. 12. 2007, exekučním titulem bez zřetele k tomu, že konkurs nebyl zrušen po splnění rozvrhového usnesení, k závěru, že jakákoliv jeho odpověď na tuto otázku by byla v rozporu s dřívější judikaturou Nejvyššího soudu. Konkrétně jde na straně jedné o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2479/2006, a ze dne 25. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5078/2007, která kladou jako podmínku vzniku takového exekučního titulu zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení; dílčím způsobem těmto usnesením přitakává také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2917/2007, uveřejněný pod číslem 42/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 42/2010“). Na straně druhé jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4215/2008, podle kterého možnost vést exekuci na úpadcovo jmění není vázána na existenci pravomocného rozvrhového usnesení.

Proto tříčlenný senát č. 29 rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

V rozsahu, ve kterém dovolání směřovala proti té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení konkursního soudu ve výroku o zamítnutí návrhu na ustanovení předběžného správce, je Nejvyšší soud odmítl podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o. s. ř. jako objektivně nepřipustná (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2002, sp. zn. 29 Odo 478/2002, uveřejněné pod číslem 52/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

V rozsahu, ve kterém dovolání směřovala proti té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení konkursního soudu ve výroku o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu, jsou přípustná podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolateli, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 23 odst. 1 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007) pohledávka se pokládá za zjištěnou, byla-li uznána správcem a nebyla-li popřena žádným z konkursních věřitelů. Popření pohledávky úpadcem se poznamená v seznamu přihlášených pohledávek, ale nemá pro zjištění pohledávky význam.

Dle ustanovení § 44 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007) soud usnesením zruší konkurs, ve kterém nedošlo k potvrzení nuceného vyrovnání, a) zjistí-li, že tu nejsou předpoklady pro konkurs; b) po splnění rozvrhového usnesení; c) na návrh úpadce, jestliže všichni konkursní věřitelé vyjádřili svůj souhlas na listině s úředně ověřeným podpisem a souhlasil-li s tím správce; d) zjistí-li, že majetek podstaty nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, přičemž nepřihlíží k věcem, právům, pohledávkám nebo jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z podstaty (§ 27 odst. 6); f) došlo-li k fúzi úpadce nebo k převodu jmění úpadce na společníka úpadce (odstavec 1). Jestliže úpadce zemřel v průběhu konkursu, podá správce zprávu o dosavadních výsledcích konkursu a předloží ji soudu; při vyhotovení zprávy se postupuje přiměřeně podle § 29 odst. 1. Předloženou zprávu soud přezkoumá přiměřeně podle § 29 odst. 2 a 3; na místo úpadce vstupují do řízení jeho dědici, a není-li jich, stát. Po schválení zprávy soud zruší konkurs a zprávu postoupí soudu, který projednává dědictví (odstavec 2). Došlo-li k potvrzení nuceného vyrovnání, soud zruší konkurs, prokáže-li úpadce, že zajištění daná jím pro splnění nároků na vyloučení věcí z podstaty, nároků oddělených věřitelů na oddělené uspokojení (§ 28), jakož i nároků podle

§ 31 odst. 3 jsou dostatečná. Jestliže nedošlo ke zrušení konkursu podle odstavce 1, zruší soud konkurs až po splnění nuceného vyrovnání (odstavec 3).

Ustanovení § 44a odst. 1 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007) pak určuje, že usnesením, kterým odvolací soud změnil nebo zrušil usnesení soudu prvního stupně o prohlášení konkursu, se konkurs zrušuje; o jeho doručení a zveřejnění platí totéž, co o usnesení o prohlášení konkursu.

Podle ustanovení § 45 odst. 2 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007) na základě seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepředěl, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovu jmění.

Tuto podobu (pro věc rozhodnou) získalo posledně citované ustanovení po novele zákona o konkursu a vyrovnání provedené s účinností od 1. 5. 2000 zákonem č. 105/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (srov. část první, článek I., bod 88 novely), a do doby, než byl zákon o konkursu a vyrovnání zrušen, nedoznalo změn.

Dle ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném do 30. 4. 2000 (tj. naposledy ve znění zákona č. 12/1998 Sb.), přitom platilo, že na základě seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku po právní moci rozvrhového usnesení vést výkon rozhodnutí na úpadcovu jmění.

V usnesení sp. zn. 20 Cdo 17/2004 (na něž v těchto souvislostech poukazuje i odvolací soud) přitom Nejvyšší soud vyložil ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném do 30. 4. 2000, tak, že seznam přihlášek je exekučním titulem jen, nabylo-li rozvrhové usnesení právní moci.

V usnesení sp. zn. 20 Cdo 2479/2006 Nejvyšší soud při výkladu ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném od 1. 5. 2000 (jež v této podobě výslovně citoval), podmínil (odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 17/2004) způsobilost seznamu přihlášek být exekučním titulem tím, že:

- 1) Musí jít o zjištěnou pohledávku ve smyslu § 23 odst. 1, věty první, ZKV.
- 2) Pohledávka nesmí být výslovně popřena úpadcem.
- 3) Musí dojít ke zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení.

V usnesení sp. zn. 20 Cdo 5078/2007 se Nejvyšší soud zabýval tím, zda exekučním titulem může být seznam přihlášek, do kterého byla pohledávka oprávněného zapsána po přezkumném jednání, jež se konalo 28. 1. 2003, v konkursním řízení, v němž konkursní soud prohlásil konkurs na majetek dlužníka (povinného) dne 30. 4. 2002, jestliže odvolací soud změnil usnesení o prohlášení konkursu (tak, že zamítl návrh na prohlášení konkursu) usnesením ze dne 15. 7. 2004 a Nejvyšší soud obě rozhodnutí zrušil a věc vrátil konkursnímu soudu k dalšímu řízení usnesením ze dne 26. 6. 2007.

Poté, co uzavřel, že pro věc rozhodný je výklad ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném od 1. 5. 2000 (jež v této podobě výslovně citoval), pak s poukazem na závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 17/2004 a sp. zn. 20 Cdo 2479/2006 zopakoval jako předpoklad způsobilosti seznamu přihlášek být

exekucním titulem podmínky citované výše z usnesení sp. zn. 20 Cdo 2479/2006 a na tomto základě uzavřel, že „názor soudů, podle něhož seznam přihlášek je exekucním titulem i v případě, že konkurs byl zrušen před vydáním rozvrhového usnesení, tudíž není správný“.

V R 42/2010 pak Nejvyšší soud s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 235/2005 (jež ovšem vykládalo ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném do 30. 4. 2000) při posouzení, do kdy může úpadce, jehož účast při přezkumném jednání byla zmařena z příčin, které nezpůsobil, žádat konkursní soud, aby do upraveného seznamu přihlášených pohledávek, který zachycuje výsledek přezkumného jednání a který tvoří součást zápisu o přezkumném jednání, zapsal jeho popření pohledávky, bez bližšího zdůvodnění uzavřel, že takový návrh lze úspěšně podat jen do doby, než nastanou účinky zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení, s nímž jediným se pojí postup předjímaný ustanovením § 45 odst. 2 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007).

V usnesení sp. zn. 20 Cdo 4215/2008 (jímž odmítl dovolání povinného) se Nejvyšší soud zabýval tím, zda exekucním titulem může být seznam přihlášek, do kterého byla pohledávka oprávněného zapsána po přezkumných jednáních, jež se konala 1. 9. 2005 a 21. 2. 2006, vzešlý z konkursního řízení, v němž konkursní soud prohlásil konkurs na majetek dlužníka (povinného) dne 18. 3. 2005, jestliže odvolací soud změnil usnesení o prohlášení konkursu (tak, že zamítl návrh na prohlášení konkursu) usnesením ze dne 6. 9. 2006.

Nejvyšší soud odmítl poukaz povinného (dovodatele) na rozpor dovoláním napadeného usnesení s usneseními Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 17/2004 a sp. zn. 20 Cdo 2479/2006 jako nepřipadný, s tím, že označená usnesení „se vztahovala na ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném do 30. 4. 2000“, přičemž zákon č. 105/2000 Sb., účinný od 1. 5. 2000, změnil znění ustanovení § 45 odst. 2 ZKV tak, že na příště bylo možno na základě seznamu přihlášek vést pro zjištěnou a nepopřenou pohledávku výkon rozhodnutí na úpalcovo jmění nikoliv až po právní moci rozvrhového usnesení, ale již po zrušení konkursu. Odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5078/2007 pak Nejvyšší soud tamtéž dovodil, že ve zkoumané věci bylo nutno aplikovat ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném od 1. 5. 2000, kdy možnost vést exekuci na úpalcovo jmění již nebyla vázána na existenci pravomocného rozvrhového usnesení.

Velký senát úvodem poznamenává, že (aniž by tím předjímal vlastní řešení dovoláním předestřené otázky) s přihlédnutím ke změnám díkce § 45 odst. 2 ZKV provedeným zákonem č. 105/2000 Sb. nejsou při výkladu označeného ustanovení ve znění účinném od 1. 5. 2000 argumentačně využitelné závěry zformulované k výkladu ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném do 30. 4. 2000, v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 17/2004; odkazy na toto rozhodnutí ve věcech vedených u Nejvyššího soudu pod sp. zn. 20 Cdo 2479/2006 a 20 Cdo 5078/2007 nebyly přiléhavé.

Záměr zákonodárce při novelizaci ustanovení § 45 odst. 2 ZKV pak výstižně popsal v napadeném usnesení (citací důvodové zprávy) odvolací soud. Pro úplnost budiž řečeno, že (jak zmínil i odvolací soud) v poslaneckém návrhu novely zákona o konkursu a vyrovnání (projednávaném v Poslanecké Sněmovně v jejím třetím volebním období 1998 – 2002 od 29. 4. 1999 jako sněmovní tisk č. 219/0), jenž vyústil v přijetí zákona č. 105/2000 Sb., šlo (v podobě, jež v legislativním procesu nedoznala změny) o bod 75 návrhu novely, obsažený posléze v zákoně č. 105/2000 Sb. jako bod 88 novely.

Důvodová zpráva ohlašuje záměr umožnit vedení exekuce na úpadcovo jmění podle seznamu pohledávek „pro zjištěnou pohledávku“, „kterou úpadce výslovně nepopřel“, „až po“ zrušení konkursu a „nikoliv po právní moci rozvrhového usnesení“, kdy „stále ještě trvaly účinky prohlášení konkursu“. Jinak řečeno, důvodová zpráva ohlašuje, že změna § 45 odst. 2 ZKV má vést k „pozdějšímu“ (v porovnání se stavem platným do 30. 4. 2000) prosazení seznamu pohledávek coby exekučního titulu; naznačuje, že seznam pohledávek nebude exekučním titulem již od právní moci rozvrhového usnesení, nýbrž „až“ po zrušení konkursu (tedy v intencích § 44 odst. 1 písm. b/ ZKV po zrušení konkursu „po splnění rozvrhového usnesení“). Vlastní (zákonem č. 105/2000 Sb. zavedená) dikce § 45 odst. 2 ZKV (ve znění účinném od 1. 5. 2000) však takový výklad nepodporuje.

Způsobilst seznamu přihlášek (seznamu přihlášených pohledávek) být ve smyslu ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném od 1. 5. 2000, exekučním titulem, je podle dikce označeného ustanovení podmíněna (jen) tím, že:

1) Pohledávka uvedená v seznamu přihlášek byla v konkursním řízení zjištěna ve smyslu § 23 odst. 1, věty první, ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007).

2) Pohledávku uvedenou v seznamu výslovně nepopřel úpadce.

3) Došlo ke zrušení konkursu vedeného na majetek úpadce.

Předpoklad „zrušení konkursu“ není v ustanovení § 45 odst. 2 ZKV (v rozhodném znění) navázán jen na případ zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení (§ 44 odst. 1 písm. b/ ZKV, v rozhodném znění), nýbrž se ve své obecnosti pojí se všemi důvody, pro které lze ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 až 3 a § 44a odst. 1 ZKV (v rozhodném znění) zrušit konkurs vedený na majetek úpadce, včetně těch, jež předpokládají, že konkurs bude zrušen, aniž dojde k výplatě konkursních věřitelů (aniž bude proveden rozvrh); srov. v tomto ohledu zejména ustanovení § 44 odst. 1 písm. a) a d) ZKV (v rozhodném znění).

Změnou § 45 odst. 2 ZKV provedenou zákonem č. 105/2000 Sb. se zákon o konkursu a vyrovnání vrátil k pravidlu známému z „prvorepublikové“ úpravy, o které se zmiňuje i důvodová zpráva, konkrétně k pravidlu zakotvenému s účinností od 1. 4. 1931 v zákoně č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůrčí (dále jen „konkursní řád“).

Srov. v tomto ohledu v konkursním řádu ustanovení § 63, které určovalo, že byla-li pohledávka v konkursu zjištěna a nebyla-li úpadcem výslovně popřena, může

býti podle zápisu konkursního komisaře v seznamu přihlášek vymáhána exekucí na úpalcovo jmění, které mu zbylo k volnému nakládání nebo jehož po zrušení konkursu nově nabyl.

Důvody pro zrušení konkursu výrokem konkursního soudu byly zformulovány v ustanoveních § 76, § 140, § 166 a § 167 konkursního řádu, přičemž posuzováno podle obsahu je ustanovení § 76 konkursního řádu jistou obdobou pravidla obsaženého v § 44a odst. 1 ZKV, v rozhodném znění, ustanovení § 140 konkursního řádu jistou obdobou pravidla obsaženého v § 44 odst. 1 písm. b) ZKV, v rozhodném znění, ustanovení § 166 odst. 1 konkursního řádu jistou obdobou pravidla obsaženého v § 44 odst. 1 písm. a) ZKV, v rozhodném znění (s tou výhradou, že podle ustálené judikatury není v poměrech zákona o konkursu a vyrovnání existence jen jednoho konkursního věřitele důvodem pro zrušení konkursu dle § 44 odst. 1 písm. a/ ZKV, v rozhodném znění), ustanovení § 166 odst. 2 konkursního řádu jistou obdobou pravidla obsaženého v § 44 odst. 1 písm. d) ZKV, v rozhodném znění, a ustanovení § 167 konkursního řádu jistou obdobou pravidla obsaženého v § 44 odst. 1 písm. c) ZKV, v rozhodném znění.

Dobová literatura ke konkursnímu řádu přitom vycházela z toho, že pravidlo obsažené v ustanovení § 63 konkursního řádu se prosadí (jsou-li splněny ostatní předpoklady jeho použití) bez zřetele k důvodu zrušení konkursu, s výjimkou výslovně formulovanou v textu § 64 konkursního řádu pro zrušení konkursu nuceným vyrovnáním (srov. např. Hora, V.: Základy přednášek o konkursním a vyrovnacím řízení. Nakladatelství Všehrd, Praha 1932, str. 81 – 82 nebo Štajgr, F.: Konkursní právo, Nakladatelství Všehrd, Praha 1947, str. 536 – 537).

V poměrech zákona o konkursu a vyrovnání se závěr, že seznam přihlášek nemůže být po zrušení konkursu exekucním titulem, nepochybně prosadí (ve stejném duchu jako v prvorepublikové úpravě), půjde-li o zrušení konkursu dle ustanovení § 44 odst. 3 ZKV (v rozhodném znění), tedy v důsledku splnění nuceného vyrovnání. Je tomu tak proto, že je-li nucené vyrovnání potvrzené soudem úplně a včas splněno, je (tím) úpádce zproštěn závazku nahradit konkursním věřitelům újmu, kterou vyrovnáním utrpěli; je rovněž zproštěn závazku proti ručitelům a jiným osobám, které by měly proti němu postih. Vedení exekuce na základě seznamu přihlášek v rozsahu, v němž věřitelova pohledávka neměla být (a nebyla) uspokojena nuceným vyrovnáním, by tomuto pravidlu, formulovanému v ustanovení § 42 odst. 1, věty první, ZKV (v rozhodném znění), odporovalo.

Smyslu vykládané úpravy se jinak neprotiví, aby v zájmu umenšení zbytečných soudních sporů vedených pro „nesporné“ pohledávky zakládala nečinnost dlužníka (úpádce) při přezkumu přihlášené pohledávky konkursního věřitele (spočívající v tom, že dlužník /úpádce/ pohledávku „výslovně nepopřel“) možnost konkursního věřitele vést pro jinak zjištěnou pohledávku výkon rozhodnutí nebo exekuci bez zřetele k tomu, že konkurs na majetek dlužníka byl zrušen z jiného důvodu, než po splnění rozvrhového usnesení.

Návod na řešení situací, kdy dlužník přihlášenou pohledávku výslovně nepopřel proto, že jeho účast při přezkumném jednání byla zmařena z příčin, které nezpůsobil, poskytuje již R 42/2010.

Uzavírá-li odvolací soud v napadeném usnesení, že úmyslem zákonodárce nepochybně nebylo rozšířit případy, kdy lze vést exekuci pro v konkursu zjištěné pohledávky, i na ty situace, kdy bude konkurs zrušen, aniž by došlo k vydání rozvrhového usnesení, pak jde sice ve světle výše řečeného o úsudek výstižný, leč skutečnost, že zákonodárce projevil změnou textu § 45 odst. 2 ZKV svou vůli jinak, než jak ji (podle důvodové zprávy) projevit zamýšlel, nezbavuje skutečně projevenou vůli zákonodárcovu racionálního jádra, které měla (dle výše podaného historického exkursu) i srovnatelná úprava z konkursního řádu, jenž byl zjevně (i podle důvodové zprávy) inspiračním zdrojem provedených změn.

Již na tomto místě proto velký senát shledává nepřiléhavými závěry obsažené v rozhodnutích Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2479/2006, 20 Cdo 5078/2007 a R 42/2010 v té jejich části, ve které existenci exekučního titulu tvořeného seznamem přihlášek podmiňovala tím, že konkurs na majetek dlužníka (úpadce) musí být zrušen po splnění rozvrhového usnesení (§ 44 odst. 1 písm. b/ ZKV, v rozhodném znění).

Zbývá určit, zda vzhledem k závěru, že pro posouzení, zda seznam přihlášek je po zrušení konkursu exekučním titulem, není zásadně významný důvod zrušení konkursu (že nemusí jít jen o zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení), lze vedle zrušení konkursu po splnění nuceného vyrovnání (§ 44 odst. 3 ZKV, v rozhodném znění) vyloučit z režimu ustanovení § 45 odst. 2 ZKV (ve znění účinném od 1. května 2000) též případ, kdy se konkurs zrušuje usnesením, kterým odvolací soud změnil nebo zrušil usnesení soudu prvního stupně o prohlášení konkursu (§ 44a odst. 1 ZKV, v rozhodném znění).

Důvody ke zrušení konkursu podle ustanovení § 44 odst. 1 a 2 ZKV (v rozhodném znění) mají původ ve skutečnostech, které nově nastaly nebo vznikly po prohlášení konkursu na majetek dlužníka (srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 963/2003, uveřejněné pod číslem 29/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), kdežto v řízení o odvolání dlužníka proti usnesení konkursního soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, jež může vyústit přijetím rozhodnutí uvedeného v § 44a odst. 1 ZKV (v rozhodném znění), zkoumá odvolací soud opodstatněnost důvodů, jež vedly k prohlášení konkursu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 29 Odo 257/2002, uveřejněné pod číslem 53/2005 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Jestliže se konkurs zrušuje zrušením usnesení o prohlášení konkursu a vrácením věci konkursnímu soudu k dalšímu řízení nebo změnou usnesení o prohlášení konkursu tak, že se zamítá návrh na prohlášení konkursu, nejsou konkursní věřitelé ani správce konkursní podstaty vázáni (v pokračujícím nebo případně dalším konkursním řízení vedeném na majetek dlužníka) procesními úkony, které

v procesu přezkoumávání přihlášených pohledávek učinili podle § 23 a násl. ZKV, v rozhodném znění, ve druhé fázi konkursního řízení zahájené usnesením o prohlášení konkursu posléze odklizeným (rozhodnutím dle § 44a odst. 1 ZKV, v rozhodném znění) odvolacím soudem. Tento závěr se podává již z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 29 Odo 961/2006, uveřejněného pod číslem 72/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, k jehož závěrům se velký senát přihlašuje a na který v podrobnostech odkazuje. Pohledávku přezkoumanou při přezkumném jednání, jehož výsledky nejsou vázání ani konkursní věřitelé (včetně přihlašovatele pohledávky) ani správce konkursní podstaty, pak logicky nelze pokládat za zjištěnou ve smyslu ustanovení § 23 odst. 1, věty první, ZKV, v rozhodném znění, a tedy ani za způsobilý exekuční titul ve smyslu ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném od 1. 5. 2000.

Ve světle výše řečeného tudíž velký senát nemá za správný ani závěr obsažený v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4215/2008, které přisoudilo seznamu přihlášek povahu exekučního titulu přesto, že usnesení o prohlášení konkursu, na jehož základě se uskutečnilo příslušné přezkumné jednání, změnil odvolací soud tak, že návrh na prohlášení konkursu zamítl.

Velký senát tak shrnuje, že podle ustanovení § 45 odst. 2 ZKV (ve znění účinném od 1. 5. 2000) lze na základě seznamu přihlášek pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění, došlo-li ke zrušení konkursu způsobu uvedenými v ustanovení § 44 odst. 1 a 2 ZKV (v rozhodném znění); takový postup však není možný, došlo-li ke zrušení konkursu způsobem uvedeným v ustanovení § 44 odst. 3 nebo § 44a odst. 1 ZKV (v rozhodném znění).

Právní posouzení věci odvolacím soudem je proto v dotčeném ohledu správné.

Nejvyšší soud tudíž, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání ve zbývajícím rozsahu zamítl podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř.

Dlužník vyvrátí domněnku své platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, jakmile v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné závazky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené.

Seznam závazků dlužníka ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona musí obsahovat i údaj o výši a splatnosti jednotlivých závazků v něm uvedených.

Pro výsledek řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o úpadku dlužníka není významné, že insolvenční soud osvědčil úpadek dlužníka, ačkoliv věřitelský insolvenční návrh měl vady, pro které mohl být odmítnut dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010)

Usnesením ze dne 15. 3. 2010 M ě s t s k ý s o u d v Praze (dále jen „insolvenční soud“) rozhodl o insolvenčním návrhu věřitele P., s. r. o., tak, že zjistil úpadek dlužníka M., spol. s r.o. (bod I. výroku), prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod II. výroku), ustanovil insolvenční správkyní JUDr. E. P. (bod III. výroku), určil, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku (bod IV. výroku), vyzval věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili (bod V. výroku), vyzval osoby, které mají závazky vůči dlužníku, aby napříště plnění neposkytovaly dlužníku, ale insolvenčnímu správci (bod VI. výroku), vyzval věřitele dlužníka, aby insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva k majetku dlužníka uplatňují (bod VII. výroku), nařídil přezkumné jednání (bod VIII. výroku), svolal schůzi věřitelů (bod IX. výroku), uložil dlužníku, aby do patnácti dnů sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů (bod X. výroku), uložil insolvenčnímu správci, aby mu předložil zpracovaný seznam přihlášených pohledávek a zprávu o hospodářské situaci dlužníka (bod XI. výroku) a oznámil, že svá rozhodnutí bude zveřejňovat v insolvenčním rejstříku (bod XII. výroku).

Insolvenční soud vyšel z ustanovení 3 odst. 1 a 2 a § 136 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), přičemž ve skutkové rovině dovodil, že:

1) Insolvenční navrhovatel ve smyslu ustanovení § 105 insolvenčního zákona, prokázal existenci splatné pohledávky za dlužníkem pravomocným rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 10. 4. 2003 a smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 16. 10. 2009.

2) Podle vyjádření soudního exekutora a exekučního spisu Obvodního soudu pro Prahu 6, sp. zn. 12 Nc 5968/2003, nebylo insolvenčnímu navrhovateli na úhradu jeho pohledávky ani v rámci exekučního řízení ničeho plněno.

3) Podle soupisů movitých věcí postižených exekucí ze dne 11. 4. 2005 a ze dne 8. 6. 2005 byla exekuce provedena i pro dalšího věřitele – společnost I.

4) VZP ČR (dále jen „pojišťovna“) má za dlužníkem pohledávku v celkové výši 136 469 Kč z titulu neuhrazeného pojistného na veřejném zdravotním pojištění včetně penále z tohoto dlužného pojistného. Z této sumy uznává dlužník svůj závazek v částce 38 000 Kč.

5) Podle rozsudku (v rozhodnutí o úpadku nespécifikovaného soudu) ze dne 7. 4. 2008, jenž nabyl právní moci dne 4. 3. 2008, byl dlužník zavázán zaplatit společnosti Č. částku 159 850,50 Kč se zákonným úrokem z prodlení. Co do částky 105 457,50 Kč nabyla tuto pohledávku postoupením společnost M.

6) Podle seznamu závazků eviduje dlužník pohledávky třinácti věřitelů, byt některé z nich popírá.

7) Své pohledávky za dlužníkem potvrdily Finanční úřad pro Prahu 4 a Finanční úřad Teplice.

Na tomto základě insolvenční soud uzavřel (a předpoklad více věřitelů dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona tím měl za splněný), že kromě insolvenčního navrhovatele má dlužník minimálně tři další věřitele s prokázanými pohledávkami, a to pojišťovnu (jejíž pohledávku zčásti uznává), společnost M. (k námitce dlužníka soud uvedl, že dobropis společnosti Č. se nevztahoval na následně postoupenou část pohledávky) a Finanční úřad Teplice (kde nemohlo dojít k namítanému promlčení minimálně ohledně platebních výměrů z let 2006 a 2009). Dále insolvenční soud uvedl, že nespornými dlužník činí své závazky vůči advokátu JUDr. A. J., advokátu Mgr. P. B. a společnosti T. O2 a že za dané situace se nezabývá popřeny pohledávkami „z důvodu nejasnosti a nekonkrétnosti popření“.

Naplnění požadavku formulovaného ustanovením § 3 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona dovedl insolvenční soud z výše uvedeného, s tím, že veškerý dlužníkův majetek je od roku 2004 deponován na účtu exekutora, z čehož je zřejmé, že pohledávka insolvenčního navrhovatele i pohledávky dalších známých věřitelů jsou splatné po dobu delší třiceti dnů.

K ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona pak insolvenční soud dodal, že insolvenčnímu navrhovateli se nepodařilo dosáhnout uspokojení své splatné peněžité pohledávky vůči dlužníku exekucí od roku 2003, čímž nastala vyvratitelná právní domněnka podle ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona (o platební neschopnosti dlužníka). Dlužník (též) nesplnil řádně povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, když ani k opakované výzvě soudu neuvedl výši svých závazků, čímž nastala vyvratitelná právní domněnka podle § 3 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona (o platební neschopnosti dlužníka).

Vzhledem k výše uvedenému rozhodl insolvenční soud (dle § 136 odst. 1 insolvenčního zákona) o úpadku dlužníka.

K řešení úpadku dlužníka konkursem insolvenční soud poznamenal, že v situaci, kdy dlužník nemá zaměstnance a od roku 2004 je veškerý jeho majetek depo-

nován na účtu exekutora, nepřipadá v úvahu řešení úpadku ani reorganizací ani oddlužením.

Body III. až XII. výroku odůvodnil insolvenční soud odkazem na ustanovení § 136 odst. 1 písm. b) až i) insolvenčního zákona.

K odvolání dlužníka **V r c h n í s o u d** v Praze usnesením ze dne 10. 6. 2010 potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech I. až III. výroku.

Odvolací soud vyšel z ustanovení § 3 odst. 1 a 2, § 128 odst. 3 a § 141 insolvenčního zákona, načež k jednotlivým odvolacím námitkám zformuloval následující závěry:

1) U dlužníkem namítaného nedostatku aktivní legitimace insolvenčního navrhovatele pokládá odvolací soud v zásadě za správný závěr insolvenčního soudu, že insolvenční navrhovatel existenci své pohledávky doložil; pro posouzení důvodnosti odvolání však tato okolnost není rozhodující (vzhledem ke znění § 141 odst. 2 insolvenčního zákona) v situaci, kdy má za to (shodně s insolvenčním soudem), že bylo osvědčeno, že dlužník není schopen plnit své splatné peněžité závazky (ve smyslu § 3 odst. 2 písm. b/ a d/ insolvenčního zákona).

Potud odvolací soud pro stručnost odkazuje na napadené rozhodnutí, kde insolvenční soud správně poukázal na to, že usnesením ze dne 19. 11. 2009 vyzval dlužníka k předložení seznamu majetku, seznamu závazků a seznamu zaměstnanců, a na to, že dlužník tuto povinnost beze zbytku nesplnil; nestalo se tak ani do rozhodnutí odvolacího soudu.

2) K polemice dlužníka se závěrem, že je v platební neschopnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona (dlužník dovozuje, že sama skutečnost, že insolvenčnímu navrhovateli se nepodařilo dosáhnout uspokojení jeho pohledávky, ještě neznamená, že její uspokojení v rámci probíhajícího exekučního řízení není možné), odvolací soud doplňuje, že při zvažování platební neschopnosti nelze vycházet pouze z ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona, ale také z ustanovení § 3 odst. 2 písm. a), b) a d) insolvenčního zákona, tedy z ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona jako celku, a je nutno zkoumat, zda na dlužníkovu situaci nedopadá byť i jedna ze zákonem stanovených možností.

Povinnost předložit k výzvě soudu seznam závazků, včetně uvedení jejich výše a údajů o jejich splatnosti, slouží insolvenčnímu soudu k posouzení otázky platební schopnosti dlužníka, kterou lze konstatovat jen na základě řádných a úplných seznamů závazků. Nedoložení těchto seznamů jde pouze k tíži dlužníka, když na základě ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona vznikne domněnka platební neschopnosti dlužníka jako jednoho ze znaků úpadku dle § 3 odst. 1 insolvenčního zákona, o čemž byl dlužník insolvenčním soudem řádně poučen. Výzva k předložení těchto seznamů tak nepředstavuje libovůli soudu, ale slouží ke zjištění, zda jsou splněny předpoklady pro prohlášení dlužníkovu úpadku; v souzené věci jde výlučně k tíži dlužníka, že této své povinnosti zcela nedostál.

3) U dlužníkovy námitky, že nemůže plnit své závazky vzhledem ke zpeněžení jeho majetku v exekuci, kdy je soudní exekutor v prodlení s vrácením části výtěžku

z exekuce, je nutno brát především v potaz, že při rozhodování o důvodnosti insolvenčního návrhu soud zásadně nezkoumá příčiny dlužníkovy platební neschopnosti (popřípadě předlužení), a nebrání-li tomu některá ze zákonem stanovených překážek, vydá rozhodnutí o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku (§ 136 odst. 1 insolvenčního zákona). V této souvislosti však lze doplnit, že exekuce na dlužníkův majetek byla vedena proto, že včas dobrovolně neuhradil své splatné závazky; dlužník tedy používá na svou obranu skutečnosti, které sám vyvolal.

4) Odvolání není důvodné ani proti výroku o způsobu řešení úpadku, když dlužník je právnickou osobou, u níž nepřichází v úvahu oddlužení (§ 389 odst. 1 insolvenčního zákona), a neuvedl žádné skutečnosti svědčící pro závěr, že by úpadek bylo možné řešit reorganizací (§ 316 insolvenčního zákona), kterou včas ani nenavrlh (§ 319 odst. 1 insolvenčního zákona).

5) U odvolání proti výroku o ustanovení insolvenční správkyně dlužník neuplatnil odvolací důvody dle ustanovení § 24 a § 26 insolvenčního zákona.

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost opírá o zásadní právní význam napadeného rozhodnutí, namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v ustanovení § 241a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel řešení následujících otázek (podle něj dovolacím soudem dosud neřešených):

1) Zda je možné prohlásit úpadek dlužníka na základě insolvenčního návrhu, který neobsahuje rozhodující skutečnosti osvědčující dlužníkův úpadek, zejména tvrzení insolvenčního navrhovatele ohledně dlužníkovy neschopnosti plnit své splatné závazky?

2) Zda lze učinit závěr o existenci právní domněnky ohledně dlužníkovy neschopnosti plnit své peněžité závazky dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona na základě předložení seznamů uvedených v ustanovení § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, v nichž chybí údaj o výši závazků, „když zákon povinnost uvést výši těchto závazků ani údaj o jejich splatnosti výslovně nestanoví“?

3) Zda lze učinit závěr o existenci právní domněnky ohledně dlužníkovy neschopnosti plnit své peněžité závazky dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona za situace, kdy v průběhu exekučního řízení vedeného k vymožení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku došlo k soupisu movitých věcí dlužníka, přičemž pouze v důsledku postupu soudního exekutora nedošlo dosud v rámci exekučního řízení k uspokojení pohledávky insolvenčního navrhovatele?

K položeným otázkám pak dovolatel uplatňuje následující argumentaci:

Ad 1)

Dovolatel oběma soudům vytýká, že po právní stránce nesprávně posoudily existenci jeho neschopnosti plnit své peněžité závazky. K tomu dovolatel poukazuje na ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona, s tím, že rozhodujícími skutečnostmi, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, se rozumí údaj o pluralitě věřitelů ve spojení s údajem o pluralitě splatných pohledávek a v neposlední řadě též tvrzení ohledně skutečnosti, že tyto závazky dlužník není schopen plnit.

Podle dovolatele (jenž v této souvislosti odkazuje na ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) jen takový insolvenční návrh, v němž jsou obsaženy shora uvedené skutečnosti, je způsobilý k věcnému přezkumu insolvenčním soudem.

Dovolatel zdůrazňuje, že podle judikatury Nejvyššího soudu musí insolvenční návrhovatelský tvrdit „v otázce dlužníkovy neschopnosti plnit své peněžité závazky“, přičemž toto tvrzení může být nahrazeno tvrzením skutečností, z nichž lze dovodit, že dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků (§ 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona), nebo tvrzením, z něž lze dovodit, že dlužník tyto závazky neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti (§ 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona), anebo tvrzením, z něž lze dovodit, že uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku není možné dosáhnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí (§ 3 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona); potud dovolatel odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. (správně sen. zn.) 29 NSČR 22/2009 (jde o usnesení uveřejněné pod číslem 26/2011 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 26/2011“, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu). V souladu s těmito názory dovolatel míní, že insolvenční návrhovatelský nedostal povinnosti tvrdit rozhodné skutečnosti ohledně dlužníkovy neschopnosti plnit své peněžité závazky.

Tato dlužníková úvaha (uvádí se dále v dovolání) je patrna jednak z insolvenčního návrhu, v němž insolvenční návrhovatelský konstatuje existenci své splatné pohledávky, jež doposud nebyla uhrazena dlužníkem, jakož i známost dalších věřitelů dlužníka, z čehož má za osvědčené, že dlužník je v úpadku ve formě platební neschopnosti (jde tak o pouhé konstatování ve smyslu „stanoviska NSČR ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98“ /správně jde o stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98, uveřejněné pod číslem 52/1998 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek/), jednak z tvrzení insolvenčního návrhovatelského v průběhu řízení před soudem prvního stupně, kde insolvenční návrhovatelský netvrdil žádné skutečnosti, z nichž by bylo možno dovodit naplnění hypotéz uvedených v ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. a), b) a c) insolvenčního zákona. Dovolatel v dotčených souvislostech opět odkazuje na R 26/2011, ze kterého cituje pasáž, podle níž: „Pouhé konstatování, že «dlužník je v úpadku», nebo mu «úpadek hrozí», případně, že dlužník «je insolventní», nebo že «je v platební neschopnosti», anebo že «je předlužen», není uvedením okolností, které úpadek osvědčují“.

Dovolatel uvádí, že insolvenční navrhovatel se vždy omezil pouze na tvrzení, že existuje pluralita věřitelů a že jeho pohledávka dosud nebyla uhrazena. Za této situace se však insolvenční soud nemohl zabývat meritorně insolvenčním návrhem, ani provést jiné, než insolvenčním navrhovatelem navržené, důkazy potřebné k prokázání dlužníkovy úpadku; insolvenční navrhovatel totiž neunesl břemeno tvrzení ohledně dlužníkovy neschopnosti plnit své peněžité závazky, takže nevyšla najevo jejich potřeba.

Ad 2)

Dovolatel poukazuje na to, že v průběhu insolvenčního řízení několikrát namítal, že z insolvenčního zákona neplyne povinnost uvést v seznamech dle § 104 odst. 1 insolvenčního zákona výši (těchto) závazků ani údaj o jejich splatnosti a že zákonný požadavek spočívá pouze v označení osob, o nichž je dlužníku známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva. Odvolacímu soudu vytýká, že se s touto jeho námitkou vypořádal bez dalšího konstatováním, že údaje o výši a splatnosti dlužníkových závazků slouží insolvenčnímu soudu k posouzení otázky platební schopnosti dlužníka a uzavřel, že jejich nedoložení jde pouze k tíži dlužníka, který byl insolvenčním soudem řádně poučen o následcích uplatnění domněnky platební neschopnosti podle ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona. Odvolací soud – pokračuje dovolatel – tak bez jakéhokoliv vysvětlení ponechal námitku ohledně rozporu shora uvedeného závěru se zásadou legální licence a s ústavně zaručeným právem, aby povinnosti byly ukládány jednotlivci toliko na základě zákona a v jeho mezích, čímž porušil povinnost uloženou mu ustanovením § 132 o. s. ř., a sice vypořádat se se vším, co v průběhu odvolacího řízení tvrdil dlužník (potud dovolatel odkazuje na „náleze“ Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 634/04, uveřejněný pod číslem 171/2005 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu /správně jde o usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 12. 2004/).

Dovolatel dále uvádí, že závěr odvolacího soudu nemůže obstát v systematickém výkladu insolvenčního zákona, i když pomine, že výzva insolvenčního soudu ze dne 16. 12. 2009 neobsahuje žádné poučení ohledně možných následků pro případ, že výzvě nevyhoví.

Dovolatel odkazuje na ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona, ve spojení s ustanovením § 128 o. s. ř., s tím, že logicky vzato tak absence údajů o výši a splatnosti dlužníkových závazků nemůže představovat překážku posouzení otázky platební schopnosti dlužníka za situace, kdy dlužník řádně označí osoby, o nichž je mu známo, že vůči němu mají pohledávku či jiné majetkové právo. Tvrdí-li totiž insolvenční navrhovatel řádně pluralitu věřitelů a pluralitu splatných peněžitých závazků po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti (jakkoli insolvenční navrhovatel netvrdil v průběhu insolvenčního řízení ohledně druhého předpokladu ničeho), je v takovém případě povinností insolvenčního soudu provést v souladu s ustanovením § 86 insolvenčního zákona i jiné důkazy potřebné k osvědčení dlužníkovy úpadku, než jaké byly účastníky navrhovány. Při vědomí těchto souvislostí jistě nebylo

záměrem zákonodárce (míni dovolatel) vzhledem k závažnosti sankce předvídané v ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona neúměrně zatěžovat dlužníka při sestavování seznamů podle ustanovení § 104 odst. 1 insolvenčního zákona povinností uvádět údaje o výši a splatnosti jeho závazků, když takové údaje se mohou měnit se vznikem nových závazků a nemusí být dlužníku vždy známy. Vyžadování shora uvedených údajů je tak zjevně nad rámec stanovený zákonem a ve svých důsledcích znamená přenášení procesních povinností z insolvenčního soudu na dlužníka.

Ad 3)

Dovolatel zpochybňuje naplnění právní domněnky jeho neschopnosti splácet své peněžité závazky v případě, kdy není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Odvolacímu soudu vytýká, že se nikterak nevypořádal s jeho argumentací ohledně neexistence objektivní nemožnosti dosáhnout uspokojení pohledávky insolvenčního navrhovatele v rámci exekučního řízení. Uzavřel-li odvolací soud, že při zvažování platební neschopnosti nelze vycházet pouze z ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona, ale rovněž z ustanovení § 3 odst. 2 písm. a), b) a d) insolvenčního zákona (čímž se de facto vyslovil k naplnění zákonem stanovených hypotéz), pak tím porušil zásadu volného hodnocení důkazů, neboť naznačovaná skutková zjištění učinil, aniž by ohledně nich prováděl/opakoval jakékoliv doka-zování, uvedl dovolatel. Dovolatel nadto uvádí, že ohledně skutečností uvedených v ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) a b) insolvenčního zákona neučinil insolvenční soud ani jakýkoliv skutkový závěr. I v tomto světle se napadené usnesení jeví (dle dovolatele) nepřezkoumatelným.

Dovolatel upozorňuje, že co do právního posouzení věci již v doplnění odvolání ze dne 23. 4. 2010 uváděl, že z toho, že v exekučním řízení vedeném na majetek dlužníka nebylo na pohledávku insolvenčního navrhovatele dosud ničeho plněno, nelze dovozovat, že uspokojení této pohledávky není objektivně možné. K tomuto závěru vede dovolatele fakt, že v průběhu roku 2005 byly v exekučním řízení sepsány dlužníkovy movité věci v hodnotě několikanásobně převyšující vymáhanou pohledávku, což samo o sobě vylučuje nemožnost uspokojení pohledávky insolvenčního navrhovatele v exekučním řízení. Nebyla-li pohledávka insolvenčního navrhovatele přesto dosud uspokojena, nelze to přičítat k dlužníkově tíži prostřednictvím domněnky podle ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona. Tuto skutečnost je třeba hodnotit ve světle spoluodpovědnosti insolvenčního navrhovatele (jeho právního předchůdce) za uvedený stav.

To, že insolvenční navrhovatel podal insolvenční návrh již 4 dny poté, co nabyl předmětnou pohledávku, aniž se předtím pokusil dlužníka kontaktovat za účelem jejího zaplacení či alespoň oznámení jejího postoupení, vzbuzuje v dlužníkově důvodné pochybnosti o poctivosti záměru sledovaného insolvenčním navrhovatelem, uzavírá se v dovolání.

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 30. 6. 2010, tj. naposledy ve znění zákona č. 133/2006 Sb.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení. Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolatel napadá usnesení odvolacího soudu dovoláním jako celek (srov. článek I. dovolání). V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě I. výroku, jímž insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka, a v bodě II. výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, může být přípustné jen podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a), odst. 2 o. s. ř., ve spojení s ustanovením 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. (tedy tak, že odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam). Potud je splněna podmínka, aby šlo o usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně „ve věci samé“ (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, uveřejněné pod číslem 96/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání proti té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě I. výroku, jímž insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka, shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a), odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když mu přisuzuje zásadní právní význam ve věci samé v posouzení otázek (plynoucích z dovolání i formulace otázek položených dovolatelem):

1) Zda má pro odvolací přezkum rozhodnutí o úpadku význam, že insolvenční soud osvědčil dlužníkům úpadek na základě věřitelského insolvenčního návrhu, jenž měl vady bránící pokračování v insolvenčním řízení?

2) Zda seznam závazku ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona musí obsahovat údaj o výši závazků?

3) Zda na závěr o existenci právní domněnky ohledně dlužníkovy neschopnosti plnit své peněžité závazky dle ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona má vliv stav řízení o výkon rozhodnutí (exekučního řízení) vedeného na majetek dlužníka?

V tomto ohledu jde o otázky dovolacím soudem dosud nezodpovězené.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem plé-

na ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012, a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měl dovolatel právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jím podaného dovolání.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Nejvyšší soud se věcí zabýval nejprve v rovině jejího právního posouzení (v mezích dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

K jednotlivým (výše shrnutým) právním otázkám pak uzavřel:

Ad 1)

Podle ustanovení § 141 insolvenčního zákona proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu dlužníka není odvolání přípustné. Proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu věřitele se může odvolat pouze dlužník; odvoláním však lze namítat pouze to, že rozhodnutí o úpadku nemělo být vydáno proto, že úpadek není osvědčen, nebo proto, že tomu brání překážka stanovená v tomto zákoně.

Ke skutečnostem, které nastaly nebo vznikly po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, se v odvolacím řízení nepřihlíží (odstavec 1). Je-li osvědčen úpadek dlužníka, není důvodem k tomu, aby odvolací soud zrušil nebo změnil rozhodnutí o úpadku, skutečnost, že insolvenční navrhovatel nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, ani skutečnost, že insolvenční navrhovatel v průběhu odvolacího řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení (odstavec 2).

V usnesení ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011, uveřejněném pod číslem 44/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 44/2012“), Nejvyšší soud vysvětlil, že také věřitelský insolvenční návrh musí ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona obsahovat jako součást vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, nejen konkrétní údaje o dalších věřitelích dlužníka, nýbrž i konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek, a to v míře, která v případě, že tato tvrzení budou shledána pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu uzavřít, že dlužník je v úpadku. Tamtéž uvedl, že takový požadavek nesplňuje insolvenční návrh, v němž jsou sice konkrétně označeni další věřitelé dlužníka, avšak konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů a o jejich splatnosti jsou nahrazovány obecným tvrzením, že dlužník má peněžité závazky, které jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, respektive neplní své peněžité závazky po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti.

V R 26/2011 pak Nejvyšší soud uzavřel, že lhůta stanovená insolvenčnímu soudu k odmítnutí insolvenčního návrhu v § 128 odst. 1 insolvenčního zákona je lhůtou pořádkovou.

V řízení před soudem prvního stupně bylo tak možné na základě takto ustavených judikatorních závěrů podrobit věřitelský insolvenční návrh kritickému zkoumání až do rozhodnutí o úpadku dlužníka.

V důvodech usnesení ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněného pod číslem 14/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2011“) ovšem Nejvyšší soud také vysvětlil, jaké meze klade odvolacím námitkám dlužníka proti rozhodnutí o úpadku úprava obsažená v ustanovení § 141 insolvenčního zákona (srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 24/2009).

Podle ustanovení § 141 odst. 2 insolvenčního zákona tak není pro výsledek řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o úpadku právně významná ani skutečnost, že insolvenční navrhovatel nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku. Ve stejném duchu platí (ve vazbě na omezený okruh odvolacích námitek dlužníka zformulovaných v ustanovení § 141 odst. 1 insolvenčního zákona), že pro výsledek řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o úpadku dlužníka není významné, že insolvenční soud osvědčil úpadek dlužníka, ačkoliv věřitelský insolvenční návrh měl vady, pro které mohl být odmítnut dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona. Vadný insolvenční návrh není onou „překážkou stanovenou v tomto zákoně“ (rozuměj v insolvenčním zákoně), jež bránila vydání rozhodnutí o úpadku (srov. opět § 141 odst. 1 insolvenčního zákona).

Dovolání v tomto směru není opodstatněné.

Ad 2)

Podle ustanovení § 104 odst. 1 insolvenčního zákona platí, že podá-li insolvenční návrh dlužník, je povinen k němu připojit (...) b) seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů (dále jen „seznam závazků“).

Dle ustanovení § 128 odst. 3 insolvenčního zákona) insolvenční soud může rozhodnout, aby mu seznamy uvedené v § 104 odst. 1 předložil i dlužník, který není insolvenčním navrhovatelem; má-li insolvenční navrhovatel vůči dlužníku vykonatelnou pohledávku, uloží insolvenční soud tuto povinnost dlužníku vždy.

Ustanovení § 104 odst. 3 insolvenčního zákona pak vymezuje obsahové náležitosti seznamu závazků tak, že v seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, které tvoří s dlužníkem koncern, musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč. Má-li dlužník věřitele, o kterých je mu známo, že proti němu mají právo na uspokojení ze zajištění, nebo kteří toto právo proti němu

uplatňují, uvede je odděleně. U pohledávek těchto věřitelů dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, dále označení druhu zajištění a důvodu jeho vzniku. Dále dlužník uvede, zda a v jakém rozsahu právo na uspokojení ze zajištění popírá a proč.

S dovolatelem lze souhlasit potud, že povinnost dlužníka uvést v seznamu svých závazků výši každého konkrétního závazku a jeho splatnost není ve výše citovaných ustanoveních insolvenčního zákona formulována výslovně. Jeho názor, že seznam závazků dle § 104 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona nemusí tyto údaje obsahovat, však není správný.

Z formulace „seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů“ i z legislativní zkratky „seznam závazků“ je patrné, že jde v prvé řadě o „seznam závazků“ a nikoliv „seznam věřitelů“, jak se domnívá dovolatel. Prioritu v daném ohledu zcela zjevně hrají právě závazky (jejich specifikace), což vyplývá nejen z jazykového výkladu předmětných ustanovení, ale též z výkladu teleologického a logického.

Představují-li seznamy dle § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, mezi něž patří též seznam závazků, přílohu insolvenčního návrhu dlužníka, pak je nepochybné, že nezbytnou obsahovou náležitostí takového seznamu musí být uvedení výše závazku i jeho splatnosti, neboť bez těchto údajů takový seznam není schopen plnit svou základní funkci – osvědčit úpadek dlužníka. Z insolvenčního zákona přitom nevyplývá, že by zákonodárce kladl na seznam závazků podle § 104 odst. 1 insolvenčního zákona jiné požadavky podle toho, jde-li o přílohu dlužnického insolvenčního návrhu nebo o seznam, k jehož předložení vyzval insolvenční soud dlužníka v řízení o věřitelském insolvenčním návrhu postupem podle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona.

Ke shora uvedenému závěru vede též použití argumentu a minori ad maius.

Je-li povinností dlužníka v seznamu závazků např. označit věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, pak tím spíše musí být nutnou obsahovou náležitostí takového seznamu uvedení údajů, jež spolu s označením stran takový závazek jednoznačně definují, tj. předmět závazku (jeho výši) a splatnost. Stejný výsledek přináší též užití argumentu ad absurdum, kdy je zcela nelogické, aby byl dlužník povinen v seznamu závazků uvést, které ze závazků popírá co do důvodu nebo co do výše a proč, aniž by byl povinen uvést např. celkovou výši pohledávky, kterou popírá (jen) co do výše (k tomu, co se rozumí popřením výše pohledávky, srov. dále ustanovení § 194 insolvenčního zákona).

Lze shrnout, že povinnost dlužníka uvést v seznamu závazků výši každého závazku a jeho splatnost plyne již z požadavku, aby šlo o „seznam závazků“ (dlužníka), respektive o „seznam věřitelů“ (dlužníka) s jejich „pohledávkami“. Požadavek na identifikaci „závazku“, daný povahou užitého termínu, se v tomto ohledu neliší od ustálených judikatorních závěrů na téma požadavku konkretizace postupovaných pohledávek ve smlouvě o postoupení pohledávky uzavírané podle § 524 a násl. zákona č. 40/1964 Sb.,

občanského zákoníku (srov. k tomu např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 1328/2007, uveřejněný pod číslem 61/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2766/2007, uveřejněné pod číslem 21/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Přitom jde o požadavek, který má oporu v insolvenčním zákoně.

Jinak řečeno, seznam závazků dlužníka ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona musí obsahovat i údaj o výši a splatnosti jednotlivých závazků v něm uvedených.

K tvrzení dovolatele, že výzva insolvenčního soudu z 16. 12. 2009 neobsahuje žádné poučení o následcích pro případ, že jí nevyhoví, poukazuje Nejvyšší soud na obsah výzvy insolvenčního soudu z 19. 11. 2009, která řádně formuluje požadavek na obsah seznamu závazků, včetně poučení o následcích, přičemž z výzvy insolvenčního soudu z 16. 12. 2009 se jednoznačně podává (požadavkem na „doplnění“ seznamu závazků), že jde o reakci na nedodrženou (plně nerespektovanou) výzvu z 19. 11. 2009. Důvod uzavřít, že dovolatel nepředložil řádně seznam svých závazků, což zakládá vyvratitelnou domněnku jeho platební neschopnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona, je tedy dán bez zřetele k druhé výzvě z 16. 12. 2009.

Ostatně, z obsahu dlužníkovy podání z 22. 12. 2009 (A-13) a z jeho přednesu zaznamenaného v protokolu o jednání před insolvenčním soudem ze dne 28. 1. 2010 (A-28) je patrné, že dlužník (jenž přednes činil již ústy svého zástupce s procesní plnou mocí vybaveného odpovídajícím právníckým vzděláním) nereagoval na obsah výzvy z 16. 12. 2009 nikoliv proto, že by si nebyl vědom následků, jež s sebou nese nečinnost v dotčeném směru, nýbrž pro své (chybné) přesvědčení, že výši závazků v seznamu závazků nemusí uvést.

Ad 3)

Podle ustanovení § 3 insolvenčního zákona dlužník je v úpadku, jestliže má a) více věřitelů a b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a c) tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“) (odstavec 1). Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo b) je neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti, nebo c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud (odstavec 2).

Vzhledem k závěrům, jež Nejvyšší soud zformuloval výše při odpovědi na druhou z řešených otázek, nemá smysl dále rozebírat existenci dalších vyvratitelných domněnek obsažených v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona. Závěr, že odvolací soud nepochybil, uzavřel-li, že taková domněnka byla dána, totiž ob stojí již vzhledem k ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud dále již v usnesení ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 17/2009, uveřejněném pod číslem 51/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, uzavřel, že nevyvrátí-li dlužník v průběhu insolvenčního řízení o insolvenčním návrhu věřitele některou z domněnek uvedených v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, je tím ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona osvědčena dlužníkovy neschopnost platit své splatné závazky, nikoliv však existence „více věřitelů“ dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona ani existence peněžitých závazků těchto věřitelů „po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti“ ve smyslu § 3 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

Jinak řečeno, to, že je dána (v insolvenčním řízení osvědčena nebo prokázána) některá ze skutkových podstat popsaných v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, zakládající vyvratitelnou domněnku dlužníkovy neschopnosti platit své splatné závazky, vede jen k tomu, že na dlužníka (po dobu, po kterou domněnka trvá) přechází povinnost tvrzení a důkazní povinnost ohledně skutečnosti, že k úhradě svých splatných závazků schopen je.

Ještě jinak řečeno, dlužník vyvrátí domněnku své platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, jakmile v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné závazky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené (doložené).

Dovolatel se v odvolacím řízení bránil (domněnku své platební neschopnosti vyvracel) tvrzením o stavu svého majetku v exekuci.

K tomu Nejvyšší soud poukazuje na své usnesení ze dne 2. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009, uveřejněné pod číslem 80/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 80/2011“), v němž uzavřel, že není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky, k úhradě svých závazků, nepřihlíží se při úvaze o tom, zda dlužník je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši těchto pohledávek. V usnesení ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 36/2009, k tomu Nejvyšší soud dále doplnil, že takto formulovaný závěr má zcela zjevně obecnou platnost i ve vazbě na jiný majetek dlužníka, jenž by měl či mohl být použit k uhrazení pohledávek dlužníkových věřitelů (srov. shodně i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2011, uveřejněného pod číslem 43/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

Pro insolvenční řízení je plně uplatnitelná i teze (kterou Nejvyšší soud zformuloval pro konkursní poměry podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4462/2011), že věřitel, jenž svou pohledávku vůči dlužníku může vzhledem k majetkovým poměrům dlužníka bez obtíží vydobýt výkonem rozhodnutí (exekucí), nemůže uspět s insolvenčním návrhem. Insolvenční řízení není dalším (vedle vykonávacího či exekučního řízení) řízením určeným primárně k prosazení individuálního nároku věřitele

nebo věřitelů dlužníka, nýbrž (v intencích ustanovení § 1 písm. a/ insolvenčního zákona) slouží k řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.

V takto ustaveném judikatorním rámci Nejvyšší soud uvádí, že na základě skutkových reálií této věci dozajista není schopen činit závěry, na základě kterých by prosté poměření masy dlužníkovy majetku obstaveného exekucí a výše osvědčených splatných pohledávek dlužníkových věřitelů mohlo či mělo vést k závěru, že dlužník vyvrátil domněnku své platební neschopnosti.

Z obsahu insolvenčního spisu se ovšem podává, že oba soudy činily závěr, že dlužník nedoložil schopnost platit své splatné závazky, za stavu, kdy měly k dispozici zprávu soudního exekutora z 19. 1. 2010, podle níž byly dlužníkovy nemovitosti vydraženy za částku 20 500 000 Kč (A-26).

V situaci, kdy v rozhodnutí o úpadku (z nějž potud vyšel i odvolací soud) jsou vyčísleny (vedle pohledávky insolvenčního navrhovatele ve výši 576 720,05 Kč /včetně příslušenství/) jen pohledávky pojišťovny (136 469 Kč) a společnosti M. (105 457,50 Kč), se závěr, že by dlužník nebyl schopen tyto pohledávky snadno uhradit z částky dosažené zpeněžením jeho nemovitostí v exekuci, vzpírá logice (zjištěný nepoměr je očividný).

Na tom ničeho nemění ani skutečnost, že insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku uvedl, že vůči dlužníku mají pohledávky i další věřitelé. Insolvenční soud totiž o těchto pohledávkách sice uvedl mnohé v protokolu o jednání ze dne 28. 1. 2010 (A-28), leč ničeho ve vlastním rozhodnutí o úpadku. Odvolací soud – ač si měl být vědom toho, že bez respektu insolvenčního soudu k náležitostem odůvodnění rozhodnutí ve smyslu § 157 odst. 2 o. s. ř. nelze provést způsobilý odvolací přezkum – nápravu v otázce, jaké že jsou pohledávky dalších věřitelů, sám nezjednal. Tím oba soudy vystavily svá rozhodnutí riziku, že srovnání částky dosažené zpeněžením dlužníkových nemovitostí v exekuci s výši pohledávek osvědčených pro účely zjištění dlužníkovy úpadku povede k závěru, že dlužník svou platební neschopnost vyvrátil.

Jelikož napadené rozhodnutí v rovině právní neobstálo, Nejvyšší soud je zrušil, včetně (coby závislých ve smyslu ustanovení § 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) těch jeho částí, jimiž odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě II. výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a v bodě III. výroku o ustanovení insolvenčního správce. Přitom Nejvyšší soud podotýká, že v rozsahu, v němž dovolání směřovalo i proti těmto částem napadeného usnesení, důvod je připustit (a obsah dotčených částí napadeného usnesení samostatně věcně přezkoumat) neměl. V rozsahu, v němž dovolání směřovalo proti té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě III. výroku o ustanovení insolvenčního správce, totiž dovolání bylo jako objektivně nepřipustné

(srov. k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sen. zn. 29 NSČR 4/2009, uveřejněné pod číslem 103/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek). Důvod připustit dovolání v rozsahu, v němž směřuje proti té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě II. výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, pak nebyl dán proto, že dovolání nijak nezpochybňovalo předpoklady, za nichž lze spojit (v intencích § 148 odst. 1 insolvenčního zákona) s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, uveřejněné pod číslem 110/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek), a vymezilo se pouze proti předpokladům, za nichž lze vydat rozhodnutí o úpadku.

Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v bodě I. výroku a v závislých bodech II. a III. výroku i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Zabývat se dovolacím důvodem dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. pokládal Nejvyšší soud za dané situace již za zbytečné.

Insolvenčním soudem ve smyslu ustanovení § 2 písm. b) insolvenčního zákona je krajský soud, před nímž probíhá insolvenční řízení vedené na majetek konkrétního dlužníka. Přihláška pohledávky podaná u jiného krajského soudu je ve smyslu ustanovení § 173 odst. 4, věty druhé, insolvenčního zákona přihláškou podanou u jiného než insolvenčního soudu.

Přihlásí-li věřitel pohledávku vůči dlužníku u jiného než insolvenčního soudu, je pohledávka přihlášena včas do insolvenčního řízení pouze tehdy, jestliže jiný než insolvenční soud odevzdá přihlášku nejpozději posledního dne lhůty určené k přihlášení pohledávek v rozhodnutí o úpadku orgánu, který má povinnost ji doručit insolvenčnímu soudu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 3/2012)

Usnesením ze dne 3. 5. 2011 odmítl **K r a j s k ý s o u d** v Hradci Králové – odkazuje na ustanovení § 173 odst. 1 a § 185 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – jako opožděnou přihlášku pohledávky věřitele č. 9 HC, a. s. (dále jen „věřitel“), ve výši 124 477,05 Kč (bod I. výroku) a určil, že právní mocí tohoto rozhodnutí končí účast věřitele v insolvenčním řízení (bod II. výroku).

Soud prvního stupně poukázal na to, že rozhodnutí o úpadku dlužníka zveřejnil v insolvenčním rejstříku dne 4. 2. 2011, lhůta k uplatnění práva skončila 7. 3. 2011 a věřitelova přihláška mu došla 11. 3. 2011, tedy opožděně.

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání věřitele usnesením ze dne 11. 8. 2011 potvrdil usnesení soudu prvního stupně.

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1) Insolvenční řízení na majetek dlužnice J. S. R. bylo zahájeno u Krajského soudu v Ústí nad Labem dne 22. 12. 2010.

2) Usnesením ze dne 27. 12. 2010, které nabylo právní moci 18. 1. 2011, vyslovil Krajský soud v Ústí nad Labem svou místní nepřislušnost, s tím, že věc bude postoupena Krajskému soudu v Hradci Králové jako soudu místně příslušnému.

3) Od 19. 1. 2011 je řízení vedeno u Krajského soudu v Hradci Králové pod novou spisovou značkou.

4) Usnesením ze dne 4. 2. 2011 zjistil Krajský soud v Hradci Králové úpadek dlužnice a vyzval věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili ve lhůtě 30 dnů, s tím, že přihlášky se podávají u Krajského soudu v Hradci Králové. Současně věřitele poučil o tom, že v insolvenčním řízení lze přihlížet jen k přihláškám, které budou podány u tohoto insolvenčního soudu ve stanovené lhůtě (počítající běžet od zveřejnění usnesení o úpadku v insolvenčním rejstříku), jež určuje konečný termín pro přihlášení pohledávek do tohoto řízení.

5) Rozhodnutí o úpadku bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku dne 4. 2. 2011 a posledním dnem lhůty k podání přihlášky pohledávky byl 7. 3. 2011.

6) Přihlášku pohledávky datovanou 3. 3. 2011 adresoval věřitel Krajskému soudu v Ústí nad Labem k původní spisové značce; tomuto soudu došla přihláška 9. 3. 2011.

7) Krajský soud v Ústí nad Labem přípisem ze dne 9. 3. 2011 postoupil přihlášku pohledávky Krajskému soudu v Hradci Králové, kterému byla doručena 11. 3. 2011.

Cituje ustanovení § 136 odst. 2 písm. d), odst. 3 a 4, § 173 odst. 1 a 4 a § 185 insolvenčního zákona, odvolací soud zdůraznil, že pro posouzení včasnosti přihlášky věřitele je rozhodné jen to, zda ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku došla insolvenčnímu soudu. Krajskému soudu v Hradci Králové však přihláška postoupená mu Krajským soudem v Ústí nad Labem došla až dne 11. 3. 2011, tedy po uplynutí stanovené lhůty k podávání přihlášek. Podal-li věřitel přes řádné poučení přihlášku pohledávky k nepříslušnému soudu, nelze zmeškání lhůty pro podání přihlášky pohledávky přičítat ani insolvenčnímu soudu, ani Krajskému soudu v Ústí nad Labem, nýbrž nesprávnému postupu věřitele.

Odvolací soud neměl za důvodné výhrady věřitele, že jeho přihláška byla podána včas a že byla i správně adresována dle „údajně aktuálního stavu“ v insolvenčním rejstříku, neboť v rozhodné době (7. 3. 2011) již bylo insolvenční řízení po dobu dvou měsíců vedeno u Krajského soudu v Hradci Králové. Tento soud rozhodl o úpadku dlužnice a současně stanovil věřitelům konec přihlašovací lhůty s potřebným poučením o tom, kterému soudu je třeba adresovat přihlášky. Kdyby se věřitel skutečně seznámil s aktuálním stavem insolvenčního řízení, nepodal by přihlášku nesprávnému soudu, uvedl odvolací soud.

Závěr soudu prvního stupně o opožděném podání přihlášky měl odvolací soud za věcně správný, přihlížeje i k tomu, že prominutí zmeškání lhůty k podání přihlášky není přípustné (§ 83 insolvenčního zákona).

Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241 a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam přisuzuje dovolatel výkladu pojmů „insolvenční soud“ a „jiný než insolvenční soud“, jakož i tomu, „zda pro podání přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení dlužníka mají pro věřitele platit jiná kritéria či podmínky související s jejím uplatněním (oproti uplatnění práva či nároku formou žalobního návrhu) či nikoliv“.

Dovolatel konkrétně poukazuje na to, že řízení bylo zahájeno před věcně příslušným Krajským soudem v Ústí nad Labem, protože by ani postoupení insolvenční

věci z důvodu místní příslušnosti „soudu jinému (taktéž insolvenčnímu)“ nemělo mít vliv na zachování lhůty pro podání přihlášky do insolvenčního řízení. Jiným než insolvenčním soudem měl zákonodárce zcela jistě na mysli soud věcně a místně nepřislušný, a to i proto, že přihláška pohledávky má pro běh lhůty k promlčení nebo pro zánik práva stejné účinky jako žaloba.

Dovolatel vyjádřil přesvědčení, že oba soudy (Krajský soud v Ústí nad Labem a Krajský soud v Hradci Králové) jsou soudy insolvenčními, které jsou dle insolvenčního zákona oprávněny vést insolvenční řízení. Dovolatel tak uplatnil pohledávku u insolvenčního soudu, byť „insolvenčního soudu místně nepřislušného“, protože za rozhodný pro uplatnění přihlášky považuje den, kdy podal přihlášku pohledávky k poštovní přepravě.

Dovolatel dále tvrdil, že platí-li, že přihláška musí mít stejné náležitosti jako žaloba (a je pokládána za žalobní podání), pak lze insolvenční řízení v podstatě ztotožnit s občanským soudním řízením; jde o nalézací řízení svého druhu. V této souvislosti odkazoval dovolatel na ustálenou judikaturu k posuzování vlivu skutečnosti, že žaloba byla podána u věcně a místně nepřislušného soudu, na včasnost žaloby a stavění běhu promlčecích lhůt; konkrétně poukázal na „rozhodnutí“ Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 8. 2008, č.j. 8 As 2/2008-112 (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 1721/2008 Sbírkou rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) a na „rozhodnutí Nejvyššího soudu“ sp. zn. 4 Cdo 42/94 (správně jde o rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 2. 1995, uveřejněný pod číslem 6/1997 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Závěrem dovolatel zdůraznil, že insolvenční řízení je pro věřitele v podstatě jedinou možností, jak uplatnit pohledávku za dlužníkem, který se nachází v insolvenci. Přílišný formalismus v posuzování toho, co zákonodárce myslí insolvenčním soudem, vede k tomu, že celé insolvenční řízení neplní funkci, pro kterou vzniklo. Dovolatel disponuje technickými prostředky, které sledují tzv. stav insolvenčního rejstříku a dozví se, zda se zde „jeho“ dlužník ocitne. Není však již v jeho silách, aby hlídal aktuální stav rejstříku.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 29. 12. 2011 (tj. naposledy ve znění zákona č. 188/2011 Sb.).

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání je (bez dalšího) přípustné podle ustanovení § 239 odst. 3, části věty před středníkem, o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, uveřejněné pod číslem 25/2009 Sbírkou soudních rozhod-

nutí a stanovisek – dále jen „R 25/2009“). Podmínku, aby šlo o potvrzující usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého dovolací soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam, formulovanou ve větě druhé označeného ustanovení poukazem na obdobné použití § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř., má Nejvyšší soud za obsoletní (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, uveřejněné pod číslem 151/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 2 insolvenčního zákona pro účely tohoto zákona se rozumí:

a) insolvenčním řízením soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení,

b) insolvenčním soudem soud, před nímž probíhá insolvenční řízení,

(...)

d) incidenčním sporem spory vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví tento zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení,

(...)

h) přihláškou pohledávky procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení.

Podle ustanovení § 136 insolvenčního zákona insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí (odstavec 1).

Rozhodnutí o úpadku musí též obsahovat výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě, s poučením o následcích jejího zmeškání (odstavec 2 písm. d/). Lhůta k přihlášení pohledávek stanovená v rozhodnutí nesmí být kratší třiceti dnů a delší dvou měsíců (odstavec 3). Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů (odstavec 4).

Podle ustanovení § 173 insolvenčního zákona věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení nespokojují (odstavec 1). Přihláška pohledávky má pro běh lhůty k promlčení nebo

pro zánik práva stejné účinky jako žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu. Přihlášku pohledávky, která je podána u jiného než insolvenčního soudu, postoupí tento soud neprodleně soudu insolvenčnímu, aniž o tom vydává rozhodnutí; účinky spojené s podáním takové přihlášky nastávají dnem, kdy přihláška dojde insolvenčnímu soudu (odstavec 4).

Podle ustanovení § 185 insolvenčního zákona, jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvlášť přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen přihlášený věřitel. Právní mocí takového rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí; o tom insolvenční soud přihlášeného věřitele uvedomí ve výroku rozhodnutí.

Úvodem Nejvyšší soud podotýká, že rozhodovací praxe soudů je jednotná v tom, že k zachování lhůty k podání přihlášek stanovené insolvenčním soudem v rozhodnutí o úpadku postačí, je-li přihláška posledního dne lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost písemnost doručit (srov. shodně usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. KSHK 41 INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008, uveřejněné pod číslem 49/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a důvody R 25/2009).

V usnesení ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 2/2010, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 12, ročník 2011, pod číslem 178, pak Nejvyšší soud dovodil, že účinky, které insolvenční zákon spojuje s podáním přihlášky pohledávky, nastávají jen tehdy, je-li pohledávka přihláшена u insolvenčního soudu (a v této souvislosti odkázal na ustanovení § 2 písm. b/ insolvenčního zákona). Tamtéž dodal, že současně insolvenční zákon (v ustanovení § 173 odst. 4, věť druhé) upravuje podmínky, při jejichž splnění nastávají účinky spojené s podáním přihlášky i v situaci, kdy přihláška pohledávky je podána u jiného než insolvenčního soudu. Argumentaci, podle níž byla přihláška pohledávky podána včas, jelikož se tak stalo u (libovolného) soudu v České republice, Nejvyšší soud tamtéž odmítl jako zřejmě rozpornou s ustanovením § 173 odst. 1 a 4 insolvenčního zákona, jakož i se zásadou vyjádřenou v ustanovení § 5 písm. a) insolvenčního zákona, zdůrazňuje, že zvláštní úprava obsažená v insolvenčním zákoně tu vylučuje uvažovat o bytí i jen přiměřené aplikaci občanského soudního řádu.

Úsudek, jímž potvrdil správnost závěru, že přihláška pohledávky je opožděná, jelikož nebyla včas podána u „insolvenčního soudu“, přitom Nejvyšší soud i ve věci sen. zn. 29 NSČR 2/2010 přijal za stavu, kdy přihlašovatel pohledávky zaslal přihlášku k jinému krajskému soudu, než u kterého probíhalo insolvenční řízení týkající se jeho dlužníka.

Od závěrů zformulovaných v usnesení sen. zn. 29 NSČR 2/2010 nemá Nejvyšší soud důvod odchylovat se ani v této věci. Lze k nim pouze doplnit, že pojem insolvenční soud, použitý v ustanovení § 173 insolvenčního zákona, je nutno vykládat

v souladu se zákonným vymezením tohoto pojmu v ustanovení § 2 písm. b) insolvenčního zákona.

Pojem insolvenční soud je přitom v ustanovení § 2 písm. b) insolvenčního zákona definován prostřednictvím pojmu „insolvenční řízení“ vymezeného ustanovením § 2 písm. a) insolvenčního zákona. Soudem, před nímž probíhá insolvenční řízení (insolvenčním soudem), ve smyslu uvedených definic tudíž je „soud, před nímž probíhá soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení“. V témže duchu pak platí, že definuje-li ustanovení § 2 písm. h) insolvenčního zákona přihlášku pohledávky jako procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení, má se tím ve spojení s ustanovením § 2 písm. a) insolvenčního zákona na mysli „procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v soudním řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení“. Dlužno dále dodat, že pojem „insolvenční soud“ je v insolvenčním zákoně používán ve významu soud prvního stupně, o čemž svědčí i dikce § 92 insolvenčního zákona (který pro účely pravidla týkajícího se projednání a rozhodnutí odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu odlišuje odvolací soud na straně jedné a insolvenční soud na straně druhé).

Z řečeného jednoznačně vyplývá, že insolvenčním soudem ve smyslu ustanovení § 2 písm. b) insolvenčního zákona je (dle § 9 odst. 4 o. s. ř. věcně příslušný) krajský soud, před nímž probíhá insolvenční řízení vedené na majetek konkrétního dlužníka (toho dlužníka, vůči němuž přihlašují věřitelé své pohledávky). Přihláška pohledávky podaná u jiného krajského soudu je ve smyslu ustanovení § 173 odst. 4, věty druhé, insolvenčního zákona přihláškou podanou u jiného než insolvenčního soudu.

Výklad prosazovaný dovolatelem, že insolvenčních soudů může být více a věřitel tak má na výběr, u kterého z nich přihlášku podá, je s dikcí i smyslem ustanovení § 2 písm. b) insolvenčního zákona ve zjevném rozporu.

V posuzované věci byl v době od zahájení insolvenčního řízení do dne, kdy nabylo právní moci usnesení o vyslovení místní nepříslušnosti (do 18. 1. 2011), insolvenčním soudem dlužnice J. S. R. Krajský soud v Ústí nad Labem, u něhož byl insolvenční návrh podán. Kdyby věřitel v této době přihlásil svou pohledávku do insolvenčního řízení vedeného ohledně majetku dlužnice u Krajského soudu v Ústí nad Labem (v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 insolvenčního zákona), šlo by o řádně přihlášenou pohledávku, na čemž by nemohlo ničeho změnit ani následné postoupení věci (z důvodu místní nepříslušnosti) jinému krajskému soudu.

Od 19. 1. 2011 je však insolvenčním soudem (soudem, před nímž probíhá soudní řízení, jehož předmětem je úpadek nebo hrozící úpadek dlužnice J. S. R. a způsob jeho řešení) Krajský soud v Hradci Králové. Tento insolvenční soud pak v souladu s ustanovením § 136 odst. 1 insolvenčního zákona rozhodl o úpadku dlužnice a zároveň dle § 136 odst. 2 písm. d) a odst. 3 a 4 téhož zákona vyzval věřitele, kteří dosud nepřihlásili pohledávky, aby tak učinili v určené třicetidenní lhůtě. I z vazby ustanovení § 173 na ustanovení § 136 insolvenčního zákona vyplývá, že insolvenč-

ním soudem, u něhož se dle § 173 odst. 1 insolvenčního zákona podávají přihlášky pohledávek, může být toliko soud, který rozhodl o úpadku dlužníka.

Je-li v dané věci insolvenčním soudem Krajský soud v Hradci Králové, musí být (logicky) ostatní soudy považovány z hlediska ustanovení § 173 odst. 4 insolvenčního zákona za soudy „jiné než insolvenční“, a to bez zřetele k tomu, zda jde obecně o soudy předurčené ustanovením § 9 odst. 4 o. s. ř. rozhodovat jako soudy prvního stupně v insolvenčním řízení.

V této souvislosti je vhodné poukázat i na důvodovou zprávu k insolvenčnímu zákonu, z níž lze usuzovat na smysl a účel zákona, a to prostřednictvím v ní vyjádřené vůle a záměru zákonodárce při jeho přijímání.

Ustanovení § 173 insolvenčního zákona se v podobě citované výše v insolvenčním zákoně nachází již od doby, kdy byl tento zákon přijat (od 30. 3. 2006). Vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120. Zvláštní část důvodové zprávy, vztahující se k ustanovení § 173 odst. 4 insolvenčního zákona, zní takto:

„Z hlediska režimu přihlašování pohledávek popsaného v § 173 návrhu stojí dále za zmínku (jako odchylka od dosavadní úpravy) úprava obsažená v odstavci 4, větě druhé, z níž plyne, že podání přihlášky u jiného než insolvenčního soudu může mít pro věřitele fatální důsledky spočívající v tom, že takovým úkonem není zachována lhůta k podání přihlášky. Uvedená úprava je však nezbytná pro posílení právní jistoty v řešení otázky účasti věřitelů na insolvenčním řízení.“

Jak je odtud patrné, i důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu podporuje závěr, který Nejvyšší soud přijal již v usnesení sen. zn. 29 NSČR 2/2010 (o tom, že zvláštní úprava obsažená v ustanovení § 173 odst. 4 insolvenčního zákona vylučuje pro účely posuzování účinků přihlášky do insolvenčního řízení uvažovat o bytí i jen přiměřené aplikaci občanského soudního řádu).

Zvláštní část důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu, vztahující se k ustanovení § 2 insolvenčního zákona, potvrzuje i správnost výše zformulovaného závěru o tom, že pojem insolvenční soud je v ustanovení § 2 písm. b) insolvenčního zákona definován prostřednictvím pojmu „insolvenční řízení“ vymezeného ustanovením § 2 písm. a) insolvenčního zákona. Při výkladu zabývajícím se zavedením pojmu „insolvenční řízení“ (v § 2 písm. a/ insolvenčního zákona) se v ní totiž také uvádí, že: „Od tohoto termínu se pak odvozují i další v osnově často užívané pojmy jako insolvenční soud (§ 2 písm. b/) ...“.

Na podporu uvedeného lze argumentovat též díky § 160 odst. 1 insolvenčního zákona, z něž se jako princip podává, že incidenční spor (definovaný v § 2 písm. d/ insolvenčního zákona opět prostřednictvím pojmu „insolvenční řízení“) se projedná a rozhodne „v rámci insolvenčního řízení“, tedy (slovy § 2 písm. a/ insolvenčního zákona) v rámci „soudního řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení“. Ve spojení s ustanovením § 160 odst. 2 insolvenčního zákona není pochyb o tom, že „insolvenční řízení“ je tu vázáno právě ke konkrétnímu insolvenčnímu řízení.

nímu dlužníku (jeho předmětem je úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení konkrétního dlužníka), přičemž vynětí incidenčního sporu z rámce insolvenčního řízení vedeného na majetek konkrétního dlužníka je dokonce i v působnosti jednoho krajského soudu možné (ze soudního oddělení, jehož soudce vede insolvenční řízení dlužníka, do jiného soudního oddělení) jen postupem dle § 160 odst. 2 insolvenčního zákona. Srov. k tomu opět i zvláštní část důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu, vztahující se k ustanovením § 2 a § 159 až § 164 insolvenčního zákona.

Z uvedeného plyne, že argumentace dovolatele, který odkazoval na judikaturu k výkladu účinků podání žaloby u věcně a místně nepřislušného soudu v občanském soudním řízení, nemůže obstát.

Lze tedy shrnout, že přihlásí-li věřitel pohledávku vůči dlužníku u jiného než insolvenčního soudu, je pohledávka přihlášena včas do insolvenčního řízení pouze tehdy, jestliže jiný než insolvenční soud odevzdá přihlášku nejpozději posledního dne lhůty určené k přihlášení pohledávek v rozhodnutí o úpadku orgánu, který má povinnost ji doručit insolvenčnímu soudu.

Přihláška dovolatelovy pohledávky do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužnice J. S. R. by tedy byla včasná, jen kdyby ji soud, jemuž ji dovolatel ve lhůtě určené rozhodnutím o úpadku nesprávně zaslal (Krajský soud v Ústí nad Labem) a jenž v rozhodné době nebyl pro dané insolvenční řízení „insolvenčním soudem“, nejpozději posledního dne lhůty určené k přihlášení pohledávek v rozhodnutí o úpadku odevzdal orgánu, který má povinnost ji doručit Krajskému soudu v Hradci Králové jako soudu, jenž je pro dané insolvenční řízení „insolvenčním soudem“. Takový postup (předjímaný ustanovením § 173 odst. 4, věty druhé, insolvenčního zákona) však v dané věci již nemohl vést (nevedl) k zachování lhůty k podání přihlášky. Ačkoliv totiž Krajský soud v Ústí nad Labem zaslal přihlášku dovolatelovy pohledávky Krajskému soudu v Hradci Králové téhož dne, kdy mu byla doručena (ve středu 9. 3. 2011), lhůta k podání přihlášky marně uplynula již v pondělí 7. 3. 2011.

Konečně, jako nedůvodné hodnotí Nejvyšší soud i zbylé námitky dovolatele. Odvolacím soudem přijatý výklad pojmu insolvenční soud rozhodně není výrazem formalismu, pro který by insolvenční řízení nemělo plnit svou funkci. Naopak je plně v souladu s ustanovením § 2 insolvenčního zákona, v němž jsou výstižně definovány základní pojmy insolvenčního řízení, což přispívá k lepší orientaci v textu této poměrně obsáhlé právní normy a ke snazšímu pochopení účelu zákonné úpravy insolvenčního řízení.

Nezbytným institutem stávající úpravy insolvenčního práva je veřejně přístupný insolvenční rejstřík, jehož prostřednictvím je zajištěna informovanost účastníků a třetích osob o průběhu jednotlivých řízení. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že součástí insolvenčního rejstříku je nejen seznam dlužníků, z něhož dovolatel zjistil informaci o insolvenčním řízení dlužnice, ale též jednotlivé insolvenční spisy, včetně insolvenčního spisu dlužnice. Právě ten obsahoval údaje, z nichž bylo zřejmé, u kterého

soudu je toto insolvenční řízení vedeno a v jaké fázi se nachází. Podstatné údaje pro řádné uplatnění pohledávek věřitelů se podávaly především z usnesení o úpadku, které bylo v insolvenčním rejstříku řádně zveřejněno v souladu s § 421 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

Jestliže se dovolatel, ač takovou možnost měl, se stavem insolvenčního řízení řádně neseznámil, a v důsledku toho podal přihlášku pohledávky u nepřislušného soudu, nestalo se tak „vinou formy a způsobu zveřejňování údajů v insolvenčním rejstříku“, ale jen v důsledku nedbalého postupu dovolatele.

K tvrzení dovolatele, že poté, co se za použití technických prostředků, jimiž sleduje stav insolvenčního rejstříku, dozví, že se zde ocitl „jeho“ dlužník, již není v jeho silách, aby hlídal aktuální stav insolvenčního rejstříku, Nejvyšší soud poznamenává, že kdyby se dovolatel tím, co tvrdí, řídil a pohledávku přihlásil dříve, než po dvou měsících od zahájení insolvenčního řízení (což nepochybně učinit mohl), pak by při stejném průběhu řízení k žádné újmě na jeho právech nedošlo.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů jsou z pohledu výše podaného výkladu v souladu s obecným právním principem „vigilantibus iura scripta sunt“ (bdělým náležejí práva), kterého dovolatel nedbal.

Jelikož se dovolateli nepodařilo zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, Nejvyšší soud dovolání zamítl jako nedůvodné podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

Nr. 36 I. Aus der Bestimmung des § 67 von Gesetz Nr. 6/2002 Slg., über Gerichte und Richter, im Wortlaut späterer Vorschriften, geht hervor, dass der Richter seine Funktion nur an dem konkret bestimmten Gericht ausüben kann, dem er zugeteilt wurde. Der gleiche Grundsatz gilt auch für Richter, die gemäß § 68 einem anderen Gericht zur vorübergehenden Ausübung der Richterfunktion zugeteilt wurden, deshalb wird solch ein Richter für die Dauer der zeitweiligen Zuteilung zum Richter desjenigen Gerichts, dem er zeitweilig zugeteilt wurde, d.h. dass er aus Sicht der Ausübung der Richterfunktion keine Beziehung zu dem Gericht hat, von dem er zugeteilt worden ist.

Entscheidungen des Vorsitzenden des Bezirksgerichts über die zeitweilige Zuteilung eines Richters am Kreisgericht zur Ausübung seiner Funktion an einem Bezirksgericht gemäß § 68 Abs. 1, Abs. 2 Buchst. a) des Gesetzes über Gerichte und Richter, als auch die Funktionsausübung solch eines Richters werden den von der Charta zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten gemäß § 38 Abs. 1 (nachfolgend nur noch ‚Charta‘) an gesetzliche Richter gestellten Anforderungen nur dann gerecht, wenn der Richter so zu seiner zeitweiligen Funktionsausübung am Bezirksgericht zugeteilt wird, dass er für die Dauer solch einer Zuteilung seiner Richterfunktion am Kreisgericht entbunden wird, dem er gemäß § 67 des Gesetzes über Gerichte und Richter zugeteilt wurde.

Das Recht auf einen gesetzlichen Richter lässt sich nicht durch organisatorische Maßnahmen des Vorsitzenden des Bezirksgerichts umgehen, durch welche die zeitweilige Zuteilung des Richters zu Zwecken von dessen Entscheidungen in konkreten Angelegenheiten am Kreisgericht und an diese anknüpfende Änderungen in der Geschäftsaufteilung „unterbrochen“ wurde, aufgrund derer der zeitweilig dem Bezirksgericht zugeteilte Richter nebenbei auch die Richterfunktion am Kreisgericht ausgeübt hat. Solch eine Funktionsausübung wäre ein Verstoß gegen Art. 38, Abs. 1 der ‚Charta‘ (siehe dazu auch 8/1996 Sbd. von Strafsentscheidungen).

II. Die Erfüllung des Berufungsgrunds gemäß § 265b Abs. 1 Buchst. a) StPO, der darin besteht, dass ein Urteil von einem Gericht gefällt wurde, das nicht ordentlich besetzt war, kann auch mit der Tatsache begründet werden, dass ein Richter in der Sache entschieden hat, der zum Zeitpunkt der Urteilsfällung einem anderen Gericht zugeteilt war.

Nr. 37 Ein Richter, der in einem Ermittlungsverfahren über die Inhaftierung eines Beschuldigten entschieden oder sonstige, in der Bestimmung des § 30 Abs. 2 StPO erwähnte Prozesshandlungen getätigt hat, ist nach der Anklageerhebung gegen den Beschuldigten von sämtlichen Handlungen des Strafverfahrens ausgeschlossen und nicht nur von solchen, die unmittelbar auf die Entscheidung über seine Schuld und Strafe abzielen. Deshalb ist solch ein Richter auch von der Anhörung des Beschuldigten ausgeschlossen, über dessen Inhaftierung er im Ermittlungsverfahren entschieden hat, sowie von der Haftentscheidung aufgrund eines Haftbefehls gemäß § 69 Abs. 5 StPO, der nach der Anklageerhebung gegen diesen Beschuldigten von einem anderen Richter des gleichen Gerichts erteilt wurde.

Nr. 38 I. Das Strafgesetzbuch (genauso wie vorher das Strafgesetz) geht vom Grundsatz der Personalität der auferlegten Strafen aus und ermöglicht es daher nicht, dass einigen Straftätern eine gemeinsame Strafe auferlegt wird (z.B. die gemeinsamen Strafe des Verfalls des Vermögens gemäß § 66 des StGB).

II. Der Einwand mitbeschuldigter Ehegatten, ihnen sei gemäß § 66 StGB unrichtigerweise die gemeinsame Strafe des Verfalls ihres Vermögens auferlegt worden, ist subsumierbar unter den Berufungsgrund gemäß § 265b Abs. 1 Buchst. h) der StPO, da es hierbei um eine unzulässige Form einer auferlegten Strafe geht.

Nr. 39 In Strafverfahren tätige Organe, die über den Delikt der Vereitelung der Vollstreckung behördlicher Entscheidungen und Ausweisung gemäß § 337 Abs. 1 Buchst. a) StGB entscheiden, sind verpflichtet, nicht nur die Tatsache zu ermitteln, ob die Entscheidung des Gerichts oder eines

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet.

anderen Organs der öffentlichen Gewalt, dessen Vollstreckung der Beschuldigte vereitelt oder erschwert hat, rechtskräftig ist, sondern auch, ob es im Nachhinein zur Aufhebung solch einer Entscheidung oder deren Teile im vorgeschriebenen Verfahren (z.B. im Rahmen von Entscheidungen über außerordentliche Rechtsmittel) gekommen ist.

Wenn die beurteilte Entscheidung, kraft derer dem Beschuldigten die Strafe eines Tätigkeitsverbots auferlegt worden ist, aufgehoben wurde – z.B. aufgrund eines außerordentlichen Rechtsmittels, kann die strafrechtliche Verantwortlichkeit des Beschuldigten für Vergehen gemäß § 337 Abs. 1 Buchst. a) StGB nur dann angewendet werden, wenn dem Beschuldigten auch kraft eines späteren Urteils, das aus einem Verfahren hervorgegangen ist, das einer Entscheidung über außerordentliche Rechtsmittel folgte, die Tätigkeit, die er im Widerspruch zu diesem Verbot ausgeübt hat, erneut verboten wird.

Wenn dem Beschuldigten die Strafe des Tätigkeitsverbots jedoch nicht erneut auferlegt wird (z.B. deswegen, weil die Strafverfolgung eingestellt oder Beschuldigte freigesprochen wurde), dann bedeutet dieser Umstand für alle weiteren anknüpfenden Verfahren zum angeführten Vergehen, dass das gegenständliche Tätigkeitsverbot überhaupt nicht ausgesprochen wurde und dass es daher auch keine vollstreckbare Entscheidung gegeben hat, deren Vollstreckung der Beschuldigte hätte vereiteln oder wesentlich erschweren können.

Nr. 40 I. In einem Verfahren über die Ausweitung der Übergabe auf eine andere Straftat gemäß § 418 Abs. 1 Buchst. a) StPO ist auf angemessene Weise gemäß der Bestimmung in Abteilung drei von Hauptstück fünf und zwanzig vorzugehen. Deshalb muss in solch einem Verfahren eine schon früher übergebene Person einen Verteidiger haben /§ 36 Abs. 4 Buchst. d) StPO/ und die Sache muss aufgrund des vom Staatsanwalt gestellten Antrags in einer öffentlichen Sitzung erörtert und entschieden werden.

II. Wenn sich eine schon früher übergebene Person auf dem Territorium des die Übergabe verlangenden Staates befindet, weil diese Person aufgrund eines von diesem erlassenen europäischen Haftbefehls schon früher an diesen Staat übergeben wurde, dann wird das Verfahren aufgrund des Antrags des die Erteilung der Zustimmung zur Ausweitung auf eine andere Straftat verlangenden Staates geführt, der an einen schon früher realisierten Haftbefehl anknüpft.

III. Wenn das Gericht, das über die Erteilung der Zustimmung im Sinne des § 418 Abs. 1 Buchst. a) StPO feststellt, dass sich die früher übergebene Person nicht mehr auf dem Territorium der beantragenden Staates befindet, kann es diese Zustimmung nicht erteilen. In solch einem Falle sind nämlich die Voraussetzungen dafür vorhanden, dass der beantragende Staat einen neuen europäischen Strafbefehl erteilt.

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 71 Der Streit um eine Versicherungsleistung zwischen Unternehmer und Versicherungsanstalt ist dann eine geschäftliche Sache, wenn sie die Versicherung der unternehmerischen Tätigkeit des Unternehmers betrifft.
- Nr. 72 Wenn in einer Klage vom Kläger allein der Staat (Bezirke, Gemeinden) als beklagte Partei bezeichnet wird, wobei aus anderen Teilen der Klage hervorgeht, dass sie gegen den Staat (Bezirke, Gemeinden) gerichtet ist, ist es statthaft, solch einen Zustand als mangelhafte Klage im Sinne des § 43 Abs. 1 ZPO zu beurteilen. Wenn vom Kläger in der Folge Abhilfe geschaffen wird, die darin besteht, dass der Beklagte als Tschechische Republik (Bezirke, Gemeinden) gekennzeichnet wird, kann daher geschlussfolgert werden, dass es um eine ursprünglich mangelhafte Klage ging (§ 43 ZPO), die der Kläger selbst geheilt hat.
- Nr. 73 Wenn der Beklagte in seiner Stellungnahme gemäß der Bestimmung des § 114b ZPO – ohne die tatsächlichen Behauptung des Klägers anzufechten – Rechtsgründe vorbringt, auf denen er seine Verteidigung aufbaut, die Rechtsgründe darstellen können, die eine Entstehung des anzuwendenden Rechts verhindern, kommt es nicht zur Fiktion der Anerkennung des geltend gemachten Anspruchs und so kann in der Sache nicht durch ein Anerkennungsurteil entsprechend der Bestimmung des § 153a Abs. 3 ZPO entschieden werden.

- Nr. 74 Wenn ein Anwalt Geld des Klienten in Verwahrung nimmt, das heißt, dessen Vermögen oder ggf. einen zweckgebunden begrenzten Teil seines Vermögens verwaltet, macht ihn dieser Umstand nicht zum Schuldner derjenigen Person, der er laut Vereinbarung mit dem Klienten das Geld auszuhändigen hat. Diese Person ist nämlich nicht kein Teilnehmer der Rechtsbeziehung zwischen Anwalt und Klienten. Eine Ausnahme bildet der so genannte Treuhandvertrag (Innominatkontrakt im Sinne des § 51 des HGB), den alle Parteien des Schuldrechtsverhältnisses mit dem Anwalt abschließen.
- Nr. 75 Ein Absolvent der Polizeiakademie der Tschechischen Republik in Prag im Studienfach Polizeimanagement und Kriminalistik erfüllt nicht die Voraussetzung zum Erwerb der Hochschulbildung im Rahmen eines Magisterstudienprogramms auf dem in der Bestimmung des § 37 Abs. 1 Buchst. b) von Gesetz Nr. 85/1996 Slg., über die Anwaltschaft (in der bis zum 31. August 2009 gültigen Fassung) definierten Rechtsgebiet zur Registrierung in dem von der Tschechischen Anwaltskammer geführten Verzeichnis der Anwaltskonzipienten.
- Nr. 76 Ein in Betracht kommender Erbe muss im Sinne der Bestimmung des § 464 des BGB vom Gericht (Gerichtskommissar) insoweit in Bezug auf die Obliegenheiten, über die Art und Weise und Folgen einer Erbschaftsausschlagung oder -nichtausschlagung belehrt werden, dass ihm verständlich ist, worin der Sinn und Zweck solch eines Rechtsaktes besteht und welche Situation hinsichtlich seines Erbanteils eintritt, der – sofern er das Erbrecht (Erbe) ausschlägt – frei wird.
- Nr. 77 Wenn die Teilnehmer an einem Wohnungsmietvertrag die Art und Weise der Mieterhöhung vereinbaren (zum Beispiel so, dass sich der Mietpreis alljährlich um die vom Tschechischen Statistischen Amt veröffentlichte Inflationsrate erhöht), dann haben sie sich ‚auf andere Weise‘ auf die Erhöhung des Mietpreises geeinigt (§ 3 Abs. 2, Gesetz Nr. 107/2006 Slg.) und eine Vorgehensweise zur einseitigen Erhöhung des Mietpreises gemäß Gesetz Nr. 107/2006 Slg. kommt nicht zur Anwendung.
- Nr. 78 Ein Mann, der von sich behauptet, er sei der Vater eines Kindes, büßt durch die Rechtskrafterlangung eines Gerichtsurteils über die Adoption des Kindes durch eine andere Person nicht seine aktive Berechtigung ein, die Bestimmung seiner Vaterschaft zu erwirken, es sei denn, es geht um eine unaufhebbare Adoption. Auch wenn seine Vaterschaft bestätigt würde, kann das Gericht (im Falle andauernder Wirkungen der Adoption) auch nicht über die Erziehungs- und Unterhaltsregelung entscheiden.
- Nr. 79 An eine unter der Gesellschaft und dem Hauptaktionär abgeschlossene Schiedsgerichtsklausel, die im Vertrag über die Vermögensübernahme durch den Hauptaktionär verankert ist, sind die anderen Aktionäre der Gesellschaft, die keine Partei dieses Vertrags sind, nicht gebunden.
- Nr. 80 Der Inhaber eines bei Sicht fälligen Solawechsels, kann dessen Bezahlung gegenüber dem Wechselbürgen auch dann erfolgreich geltend machen, wenn er nicht binnen der Frist von einem Jahr ab dem Ausstellungsdatum dem Aussteller zur Auszahlung vorgelegt wurde.
- Nr. 81 Die Anfechtung einer Forderung des Insolvenzgläubigers durch den Masseverwalter in Bezug auf den verlangte Verzugszinssatz ermöglicht es dem Gericht – vorausgesetzt, es sieht den Einwand der Ungültigkeit der Vereinbarung über den Verzugszinssatz als begründet an – die Klage auf Bestimmung der Echtheit der Forderung (nur) in dem Umfang abzulehnen, in dem der geltend gemachte Verzugszinssatz den gesetzlichen Verzugszinssatz überstieg.
- Nr. 82 Gemäß der Bestimmung des § 45 Abs. 2 von Gesetz Nr. 328/1991 Slg., in der vom 1. 5. 2000 bis zum 31. 12. 2007 gültigen Fassung, kann aufgrund des Verzeichnisses der Anmeldungen zu einer festgestellten Forderung, die der Gemeinschuldner nicht ausdrücklich bestritten hat, nach Aufhebung des Konkurses (Insolvenz) die Vollstreckung auf das Vermögen des Gemeinschuldners durchgeführt werden, wenn es auf eine der in der Bestimmung des § 44 Abs. 1 und 2 des zitierten Gesetzes Art und Weise zur Aufhebung des Konkurses (Insolvenz) gekommen ist; solch eine Vorgehensweise ist dann ausgeschlossen, wenn es auf die in der Bestimmung des § 44 Abs. 3 oder des § 44a Abs. 1 dieses Gesetzes beschriebene Weise zur Aufhebung des Konkurses (Insolvenz) gekommen ist.

Nr. 83 Der Schuldner widerlegt die Hypothese seiner Zahlungsunfähigkeit im Sinne des § 3 Abs. 2 des Insolvenzgesetzes, sobald er im Insolvenzgesetz seine Fähigkeit bezeugt oder beweist, dass er all seinen fälligen Verbindlichkeiten gegenüber denjenigen Gläubigern gerecht wird (bezahlt), die das Insolvenzgericht zu Zwecken der Entscheidung über den Insolvenzantrag für bewiesen hält. Das Gläubigerverzeichnis im Sinne des § 104 Abs. 1 Buchst. b) des Insolvenzgesetzes muss auch die Angaben über die Höhe und Fälligkeit der einzelnen, in diesem angeführten Verbindlichkeiten enthalten.

Für das Ergebnis des Berufungsverfahrens eines Schuldners gegen die Entscheidung über die Insolvenz (Konkurs) des Schuldners ist nicht ausschlaggebend, dass das Insolvenzgericht die Insolvenz (Konkurs) des Schuldners bezeugt hat, obwohl der Insolvenzantrag der Gläubiger von Mängeln behaftet war, derentwegen er gemäß § 128 Abs. 1 des Insolvenzgesetzes hätte abgewiesen werden können.

Nr. 84 Das Insolvenzgericht im Sinne der Bestimmung des § 2 Buchst. b) des Insolvenzgesetzes ist das Bezirksgericht, vor dem das zum Vermögen eines konkreten Schuldners geführte Insolvenzverfahren stattfindet. Eine bei einem anderen Bezirksgericht eingereichte Forderungsanmeldung ist im Sinne des § 173 Abs. 4, Satz zwei des Insolvenzgerichts, „eine bei einem anderen, als dem Insolvenzgericht“ eingereichte Anmeldung.

Wenn ein Gläubiger seine Forderung bei einem anderen, als am Insolvenzgericht anmeldet, gilt diese Anmeldung nur dann als rechtzeitig angemeldet, wenn das andere, als das Insolvenzgericht diese Anmeldung spätestens am letzten Tag der Frist zustellt, die demjenigen Organ bemessen ist, das verpflichtet ist, sie dem Insolvenzgericht zur Anmeldung von Forderungen in Insolvenzscheidungen zuzustellen.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

No. 36 I. The provision of Section 67 of Act No. 6/2002 Coll., on Courts and Judges, as amended, stipulates that a judge may carry out his or her function only at the single, concrete court to which the judge has been assigned. The same principle also applies to a judge temporarily assigned to carry out the function of a judge to a different court pursuant to Section 68 of the same act, therefore, throughout the period of such temporary assignment, the judge shall become a judge of the court to which he or she has been temporarily assigned and, with respect to the discharge of the function of a judge, shall have no relationship to the court from which he or she was transferred.

A decision of the president of the regional court on the temporary assignment of a judge of a district court to discharge the function of judge at a regional court in accordance with Section 68(1), (2)(a) of the Act on Courts and Judges, as well as the discharge of the function of such judge shall comply with the requirements laid on a lawful judge by Article 38(1) of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms (hereafter the “Charter”) only if the judge is assigned to discharge the function of a judge at the regional court for a temporary period during which the judge shall cease to carry out the function of a judge of the district court, to which he or she has been assigned under Section 67 of the Act on Courts and Judges.

The right to a lawful judge may not be evaded by an organizational measure of the president of the regional court whereby the temporary assignment of a judge has been “discontinued” to allow the judge to decide a specific case at the district court and associated changes to the work schedule have been made, based on which the judge temporarily assigned to the regional court also carried out the function of a judge of the district court. Such discharge of the function of a judge shall be deemed a violation of Article 38(1) of the Charter (see also No. 8/1996 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).

II. The fulfilment of grounds for an appeal pursuant to Section 265b(1)(a) of the Code of Criminal Procedure arising from the fact that a decision was made by an improperly occupied court may be also based on the fact that the case was decided by a judge temporarily assigned to another court during the hearing of the case.

No. 37 A judge who decided on the custody of an accused within preparatory proceedings or executed any other of the procedural acts named in the provision of Section 30(2) of the Code of Criminal Procedure, shall be, after an action is lodged against the accused, excluded from executing all acts pertaining to criminal proceedings and not only of those imminently leading to a decision on the guilt and the punishment of the accused. Therefore, the said judge is also excluded from conducting a hearing of the accused, on the custody of whom the judge decided within preparatory proceedings, as well as from deciding on the custody of the accused based on an arrest warrant issued under Section 69(5) of the Code of Criminal Procedure after the lodgement of the action by another judge of the same court.

No. 38 I. The Penal Code (as previously the Penal Law) is grounded on the principle of the personality of imposed punishment and does not allow the imposition of a single punishment to several offenders (e.g. the joint punishment of forfeiture of property in accordance with Section 66 of the Penal Code).

II. An objection raised by jointly accused spouses and claiming that the joint punishment of forfeiture of property pursuant to Section 66 of the Penal Code has been imposed on them incorrectly, may be included in the grounds for an appeal as defined in Section 265b(1)(h) of the Code of Criminal Procedure as such punishment constitutes an impermissible type of awarded punishment.

No. 39 Bodies active in criminal proceedings deciding on the misdemeanour of obstructing the execution of an official decision and expulsion stipulated in Section 337(1)(a) of the Penal Code shall ascertain the finality of the decision of the court or another public authority body, the execution of which was actually obstructed or impeded by the accused, as well as whether it has not been

*) This text in the English Language has been prepared for reader’s information by Novatrix publishers.

subsequently reversed, in part or in whole, within prescribed proceedings (e.g. when deciding on extraordinary remedies).

In the event the adjudged decision, based on which the punishment prohibiting a particular activity had been imposed on the accused, was subsequently reversed, for example, on the grounds of an extraordinary remedy, the criminal liability of the accused for the misdemeanour in accordance with Section 337(1)(a) of the Penal Code may be enforced only if, by way of a later decision made within proceedings following the award of the decision on extraordinary remedy, the punishment prohibiting a particular activity, which the accused has been carrying out in conflict with the prohibition, is once again imposed on the accused.

However, if the punishment prohibiting a particular activity is not re-imposed upon the accused (e.g. as a result of the discontinuance of the criminal prosecution and/or the exoneration of the accused), such fact shall mean that in relation to any and all subsequent proceedings associated with the misdemeanour the subject prohibition of a particular activity has never been expressed and thus, that there is also no executable decision the execution of which could have been obstructed or substantially impeded by the accused.

No. 40 I. As regards proceedings concerning the broadening of the handover with another criminal offence as defined by Section 418(1)(a) of the Code of Criminal Procedure, the court shall reasonably proceed in accordance with the provisions stipulated in Chapter 25, Section 3 thereof. Therefore, during such proceedings, the previously handed over individual shall have a previously appointed defence counsel (Section 36(4)(d) of the Code of Criminal Procedure) and the case shall be heard and decided within a public hearing based on the motion of the public prosecutor.

II. Where such previously handed over individual is on the territory of the requesting state because, based on the European arrest warrant issued by the requesting country, the individual has been previously handed over to the state, the proceedings shall be conducted upon the request of the requesting state for consent with the broadening of the handover with another criminal offence, which is linked to a previously executed European arrest warrant.

III. When the court deciding on the award of the consent within the meaning of Section 418(1)(a) of the Code of Criminal Procedure finds out that the previously handed over individual is no longer on the territory of the requesting state, it shall not grant such consent. In such a case, conditions arise for the requesting state to issue a new European arrest warrant.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

No. 71 A dispute between an entrepreneur and an insurance company concerning indemnification is considered a business matter if it relates to insurance, which covers the business activities of the entrepreneur.

No. 72 Where a state body (region, municipality) is designated as the defendant in an action lodged by the plaintiff, whereas other parts thereof imply that the action is aimed at the state (region, municipality), such a circumstance should be considered as a defect of an action within the meaning of Section 43(1) of the Civil Procedure Code. If the plaintiff subsequently remedies the situation by designating the Czech Republic (region, municipality) as the defendant, it is possible to conclude that the originally defective action (Section 43 of the Civil Procedure Code) has been remedied by the plaintiff.

No. 73 When the defendant, without contesting the factual allegations of the plaintiff, presents legal reasons in a statement pursuant to the provisions of Section 114b of the Civil Procedure Code, which serve as grounds for the defendant's defence and which may constitute legal reasons that inhibit the conception of the enforced right, the fiction recognizing the enforced claim shall not arise and the case cannot be decided by a judgement recognizing the same in accordance with the provisions of Section 153a(3) of the Civil Procedure Code.

No. 74 If a lawyer accepts money from his or her client into "custody", i.e. the lawyer manages the client's property and/or a specifically allocated part of the client's property, the lawyer shall not become a debtor with respect to an individual to whom the lawyer is to disburse the money

based on a previous arrangement with the client. Such individual is not a party to the relationship established between the lawyer and the client. The only exception is the so-called trust agreement (an innominate contract within the meaning of Section 51 of the Civil Code), which the lawyer concludes with all parties to a legal, contractual relationship.

- No. 75 A graduate of the course of police management and criminology at the Police Academy of the Czech Republic in Prague does not fulfil the conditions for acquiring university education in a master degree study program in the field of law as specified by the provision of Section 37(1)(b) of Act No. 85/1996 Coll., on Advocacy (in the wording effective until August 31, 2009) and for entry in the register of junior lawyers kept by the Czech Bar Association.
- No. 76 The heir under consideration within the meaning of the provisions of Section 464 of the Civil Code shall be instructed by the court (court commissioner) on the appurtenances, methods and effects of rejecting or non-rejecting the inheritance to ensure that the he or she clearly understands the meaning and the purpose of such legal act, as well as the situation with respect to the inheritance share released as a result of the said heir's rejection of the inheritance right.
- No. 77 In the event the parties to an agreement on the lease of a flat agree on the method of rent increase (e.g. by annually increasing the rent by the inflation rate announced by the Czech Statistical Office), the parties are deemed to have agreed on a different method of rent increase (Section 3(2) of Act No. 107/2006 Coll.), in which case the procedure involving a unilateral increase of the rent as defined by Act No. 107/2006 Coll. shall not be applied.
- No. 78 A man who claims to be the father of a child shall not be deprived of the active legitimization to demand the determination of his paternity upon the legal effect of the judgement of the court on the adoption of such child by another individual, unless such adoption is irreversible. Even if the man's paternity is ultimately determined, the court may not decide (in case the effects of the adoption persist) on the manner of subsistence and upbringing of the minor.
- No. 79 A clause on the resolution of disputes agreed upon by the company and its main shareholder and included in an agreement on the acceptance of equity by the main shareholder shall not be binding for other shareholders who are not parties to the agreement.
- No. 80 The holder of a bill of exchange payable at sight may successfully demand the payment of the same from the aval also when the bill of exchange is not presented to the drawer for payment with a period of one year from the date of issue thereof.
- No. 81 Negation of a claim of a bankruptcy creditor by the trustee of the bankruptcy estate as regards the demanded rate of interest for delayed payment allows the court – provided that the court finds the objection claiming the invalidity of the agreement on the rate of interest for delayed payment as justified – to dismiss the action concerning the determination of the authenticity of the claim (only) in the scope, in which the demanded rate of interest for delayed payment exceeds the statutory rate of interest for delayed payment.
- No. 82 In accordance with the provisions of Section 45(2) of Act No. 328/1991 Coll., in the wording effective from May 1, 2000 until December 31, 2007, a decision on the bankrupt's assets may be executed after the cancellation of the bankruptcy proceedings based on a list of applications for the ascertained claim not explicitly negated by the bankrupt provided that the bankruptcy proceedings were cancelled in the manner stipulated by the provisions of Section 44(1) and (2) of the above indicated act; whereas such procedure shall not be possible if the bankruptcy proceedings were cancelled in the manner specified by the provisions of Section 44(3) or Section 44a(1) of the same act.
- No. 83 The debtor shall destroy the presumption of being insolvent within the meaning of Section 3(2) of the Insolvency Act if the debtor proves or evidences within the insolvency proceedings the ability to pay all due claims of the creditors, which the insolvency court deems as proven for the purpose of deciding on the insolvency petition lodged by creditors.
The list of the debtor's liabilities within the meaning of the provisions of Section 104(1)(b) of the Insolvency Act shall also contain information on the amount and the maturity date of the individual liabilities listed therein.

The fact that the insolvency court has proven the bankruptcy of the debtor even if the insolvency petition lodged by the creditors contained deficiencies for which it could have been dismissed by the court pursuant to Section 128(1) of the Insolvency Act shall not be relevant with respect to the result of the proceedings involving the appeal of the debtor against the decision on the debtor's bankruptcy.

No. 84 Within the meaning of the provisions of Section 2(b) of the Insolvency Act, the insolvency court shall be the regional court before which the insolvency proceedings concerning the assets of a concrete debtor are held. Within the meaning of the provision of the second clause of Section 173(4) of the Insolvency Act, a claim submitted with another regional court shall be considered as an application filed with a court other than an insolvency court.

In the event a creditor submits a claim payable by the debtor with a court other than an insolvency court, such application shall be filed in a timely manner within insolvency proceedings only if such court other than an insolvency court submits the application by or before the last day of the deadline for the submission of claims designated in the decision on bankruptcy to the body obligated to deliver the same to the insolvency court.